

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ: ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

Διπλωματική Εργασία

«Η Ελληνική Νομοθεσία για το Ντόπινγκ στον Αθλητισμό»

Αγγελική Χατζάκη

Επιβλέπων καθηγητής: Φώτιος Σπυρόπουλος

Πάτρα, Ιούνιος 2019

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Η Ελληνική Νομοθεσία για το Ντόπινγκ στον Αθλητισμό»

Αγγελική Χατζάκη

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:
Φώτιος Σπυρόπουλος
«ΣΕΠ-ΕΑΠ»

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:
Διαμαντής Μαστρογιαννάκης
«ΣΕΠ-ΕΑΠ»

Πάτρα, Ιούνιος 2019

Στο σύζυγό μου Λευτέρη και τη θυγατέρα μου Άννα Ντουντουνάκη

Θέλω να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Σπυρόπουλο Φώτιο και το συν-επιβλέποντα κ. Μαστρογιαννάκη Διαμαντή για την υποστήριξή τους κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας.

Περίληψη

Με την παγκοσμιοποίηση και την εμπορευματοποίηση του αθλητισμού κάνει την εμφάνισή της και η χρήση απαγορευμένων ουσιών. Το ντόπινγκ (doping) χρησιμοποιείται από τους αθλητές για την αύξηση της επίδοσής τους και με τελικό σκοπό την κατάκτηση ενός μεταλλίου, που θα τους αποφέρει όχι μόνο τη δόξα αλλά και υλικές απολαύσεις, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις η νίκη συνοδεύεται και από υλική επιβράβευση. Για το σκοπό αυτό πολλοί αθλητές δε διστάζουν να θέσουν σε κίνδυνο τους εαυτούς τους, την ψυχική και σωματική τους υγεία, και να χρησιμοποιήσουν αναβολικά, στεροειδή και άλλες απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους.

Στην Ελλάδα υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση του ντόπινγκ στον αθλητισμό, που προσπαθεί να συμβαδίσει με το παγκόσμιο νομοθετικό πλαίσιο, με κύρια επιδίωξη τον περιορισμό της χρήσης του, που αμαυρώνει την κοινωνική εικόνα του αθλητισμού. Κυριότεροι νόμοι που αναφέρονται στο ντόπινγκ είναι ο ν. 75/1975 «Περί οργανώσεως του εξωσχολικού αθλητισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων», ο ν. 1646/1986 «Μέτρα πρόληψης και καταστολής της βίας στους αθλητικούς χώρους και άλλες διατάξεις», ο ν. 2371/1996 «Κύρωση Ευρωπαϊκής Σύμβασης κατά του Ντόπινγκ και άλλες διατάξεις», ο ν. 3057/2002 «Τροποποίηση και συμπλήρωση του ν. 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις», ο ν. 3516/2006 «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης κατά της Φαρμακοδιέγερσης (Ντόπινγκ) στον Αθλητισμό (Παρίσι 19.10.2005)», ο ν. 3708/2008 «Καταπολέμηση της βίας με αφορμή αθλητικές εκδηλώσεις και άλλες διατάξεις», ο ν. 4049/2012 «Αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα, του Ντόπινγκ, των προσυνηνομένων αγώνων και λοιπές διατάξεις» και ο ν. 4371/2016 «Αναγκαίες ρυθμίσεις για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το νέο Κώδικα Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ και άλλες διατάξεις», ενώ με την ΚΥΑ 34912/2011 καθορίστηκαν οι απαγορευμένες ουσίες και μέθοδοι ντόπινγκ κατά την έννοια των άρθρων 128B' και 128Γ' του ν. 2725/1999.

Όμως το πρόβλημα δε λύνεται καθώς το κινήγι του κέρδους, της δόξας, της επιτυχίας και του οφέλους επεκτείνεται και απενοχοποιεί πλήρως τη χρήση των απαγορευμένων ουσιών από τους αθλητές. Άλλωστε το ντόπινγκ κινείται παράλληλα με την όλη διαφθορά στον αθλητισμό, καθώς αποτελεί μια εξειδικευμένη βιομηχανία, που, αποφέροντας τεράστια κέρδη, επεκτείνεται συνέχεια, προοδεύει και βελτιώνεται, ώστε να προηγείται πάντα της παγκόσμιας νομοθεσίας, απασχολεί δε και περιπλέκει στους κόλπους της εκτός από τους ΜΠΣ «Αθλητικές Σπουδές: Κοινωνιολογία, Ιστορία, Ανθρωπολογία» Διπλωματική Εργασία

αθλητές, τους προπονητές, τους παράγοντες, τους γιατρούς, τους γονείς και γενικά όσους ασχολούνται με τον αθλητισμό, ακόμα και άτομα που δεν ασχολούνται με τον αθλητισμό. Η κατασταλτικού χαρακτήρα νομοθεσία δεν αρκεί, αλλά χρειάζονται και προληπτικού χαρακτήρα μέτρα, καθώς για την καταπολέμηση αυτής της μάστιγας του αθλητισμού απαιτείται κοινωνιολογο – οικονομική προσέγγιση των πολλαπλών παραγόντων που συντελούν στην εμφάνιση, βελτίωση και εξάπλωση αυτού του φαινομένου, παράλληλα με την ενημέρωση των αθλητών, που είναι οι τελικοί δέκτες και χρήστες του ντόπινγκ (doping), αλλά και γενικά όλων όσων ασχολούνται με τον αθλητισμό, κυρίως για τις ηθικές αξίες του αθλητισμού, τους υγιείς στόχους, το δίκαιο ανταγωνισμό και το ανώτερο αθλητικό πνεύμα, που πρέπει να κυριαρχούν και να καθορίζουν την αθλητική πορεία, καθώς και τη νεολαία γενικά, για τις βλάβες και τις αρνητικές συνέπειες στην ψυχοσωματική υγεία. Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η κριτική προσέγγιση του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ντόπινγκ στην Ελλάδα και των βλαβερών συνεπειών του, οι στόχοι του Έλληνα νομοθέτη, τα προστατευόμενα από τον Έλληνα νομοθέτη έννομα αγαθά, οι κοινωνικές, πολιτισμικές και ιδεολογικές αντιλήψεις, καθώς και η προληπτική πολιτική, που εκφράζονται μέσα από την εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου και προβάλλονται μέσα από τις αλλαγές του..

Λέξεις – Κλειδιά

Ντόπινγκ, νομοθεσία, έννομα αγαθά, κοινωνικές αξίες, αντιλήψεις, πρόληψη.

Abstract

With the globalization and commercialization of sport, the use of forbidden substances also occurs. Doping is used by athletes to increase their performance and ultimately to win a medal that will not only bring glory but also material pleasure, as in most cases victory is accompanied by material rewards. To this end, many athletes are reluctant to endanger themselves, their mental and physical health, and use anabolic, steroids and other prohibited substances and methods.

In Greece, there is a legislative framework to combat doping in sport, which strives to keep pace with the global legal framework, with the main aim of restricting its use, which jeopardizes the social image of sport. The main laws on doping are Law 75/1975 "On the organization of extracurricular sport and the regulation of related matters", Law 1646/1986 "Measures for the prevention and suppression of violence in sports facilities and other provisions", Law 2371 / 1996 "Ratification of a European Convention Against Doping and Other Provisions", Law 3057/2002 "Amendment and supplementation of Law 2725/1999, regulation of issues of the Ministry of Culture and other provisions", Law 3516/2006 "Ratification of the International Convention against doping in sport (Paris, 19.10.2005)", Law 3708/2008 "Combating violence on sports events and other provisions", Law 4049/2012 "Addressing violence on stadiums, doping, pre-arranged races and other provisions" and Law 4371/2016 "Necessary arrangements for the harmonization of the Greek legislation with the new Anti-Doping Agency, Anti-Doping Code and other provisions", while Joint Ministerial Decision 34912/2011 defined the prohibited substances and methods of doping within the meaning of Articles 128B and 128 Γ of Law 2725/1999.

But the problem is not solved as the hunt of profit, glory, success and benefit expands and completely exudes the use of prohibited substances by athletes. Additionally, doping moves alongside the whole of corruption in sport as it is a specialized industry that, with enormous profits, is continuously expanding, advancing and improving to always precede the world legislation, occupying and complicating within it besides athletes, coaches, actors, doctors, parents and generally those involved in sport, even people who are not involved in sport. Suppressive legislation is not enough, but preventive measures are also needed, as combating this scourge of sport requires a sociological and economic approach to the many factors contributing to the emergence, improvement and spread of this phenomenon, alongside the information of athletes, who are the end recipients and users of doping, but also in general all ΜΠΣ «Αθλητικές Σπουδές: Κοινωνιολογία, Ιστορία, Ανθρωπολογία» Διπλωματική Εργασία

those involved in sport, notably about the ethical values of sport, healthy goals, competition law and the supreme athletic spirit, which should dominate and define the sporting course, as well as youth in general, about the harm and negative effects on psychosomatic health. The aim of this diploma thesis is the critical approach to the existing legislative framework for the treatment of doping in Greece and its harmful consequences, the objectives of the Greek legislator, the legitimate goods protected by the Greek legislator, the social, cultural and ideological perceptions, and preventive policy, expressed through the evolution of the legislative framework and reflected through its changes.

Keywords

Doping, legislation, legal goods, social values, perceptions, prevention.

Περιεχόμενα

Περίληψη	v
Abstract	vii
Περιεχόμενα.....	ix
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια	
Εισαγωγή.....	1
1. Η Νομοθεσία για το Ντόπινγκ.....	7
1.1 Ιστορική Αναδρομή	7
1.2 Οι Νομοθετικές Ρυθμίσεις	9
1.3 Οι νόμοι και οι υπουργικές αποφάσεις.....	11
1.3.1 Από το 1975 έως το 1985	11
1.3.2 Από το 1986 έως το 1995	13
1.3.3 Από το 1996 έως το 2001	17
1.3.4 Από το 2002 έως το 2011	20
1.3.5 Από το 2012 έως σήμερα.....	32
1.4 Οι στόχοι του νομοθέτη	38
1.5 Η προληπτική πολιτική.....	41
1.6 Τα προστατευόμενα έννομα αγαθά.....	45
1.6.1 Η γνησιότητα του αθλητικού αποτελέσματος	46
1.6.2 Η υγεία των αθλητών.....	49
1.6.3 Η δημόσια υγεία.....	51
1.6.4 Η ιατρική ηθική.....	51
1.6.5 Η αθλητική ηθική και τα ιδεώδη του αθλητισμού.....	52
1.7 Η δικαστική αντιμετώπιση.....	54
2. Αντιλήψεις μέσα από τις συνεχείς νομοθετικές μεταβολές.....	64
2.1 Κοινωνικές Αντιλήψεις.....	66
2.2 Πολιτισμικές Αντιλήψεις	72
2.3 Ιδεολογικές Αντιλήψεις.....	74
Συμπεράσματα.....	82
Βιβλιογραφία.....	89

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Α.Ε.Ι.	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Α.Π.	Άρειος Πάγος
Α.Π.Θ.	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Δ.Ο.Ε.	Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή
Δ.Π.Ε.	Διεθνής Παραολυμπιακή Επιτροπή
Ε.Α.Π.	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ε.Κ.Π.Α.	Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Ε.Ο.Ε.	Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή
Ε.Ο.ΚΑ.Ν.	Εθνικός Οργανισμός Καταπολέμησης Ντόπινγκ
επ.	επόμενα
Ε.Σ.Δ.Α.	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Ε.Σ.ΚΑ.Ν.	Εθνικό Συμβούλιο Καταπολέμησης Ντόπινγκ
Ε.Φ.Ι.	Επιτροπή Φιλάθλου Ιδιότητα
Κ.Α.Π.	Κανονισμός Αγώνων Ποδοσφαίρου
κ.λ.π.	και λοιπά
Κ.Υ.Α.	Κοινή υπουργική απόφαση
Μ.Μ.Ε.	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ν.	νόμος
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ν.Σ.Κ.	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
Ο.Α.Κ.Α.	Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών
Π.Ε.Π.Φ.Α.	Πανελλήνια Ένωση Πτυχιούχων Φυσικής Αγωγής
Π.Κ.	Ποινικός Κώδικας
Σ.Ε.Φ.Α.Α.	Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Σ.Ο.Δ.Ν. - Ε.Μ.Π.	Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών – Εθνική Μονάδα Πληροφοριών
τ.	τεύχος
Τ.Ε.Φ.Α.Α.	Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Υ.Α.	Υπουργική απόφαση
υπ' αριθμ.	υπό αριθμόν
φ.	φύλλο

Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
χ.χ.	χωρίς χρονολογία
U.N.E.S.C.O.	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (ΟΥΝΕΣΚΟ)
U.S.A.	United States of America (Η.Π.Α.)
W.A.D.A.	World Anti - Doping Agency

Εισαγωγή

Οι αθλητές καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας προσπάθησαν να βελτιώσουν την απόδοσή τους. Από την αρχαία Ελλάδα ακόμα, οι αθλητές είχαν προπονητές και υποβάλλονταν σε ειδικές δίαιτες, με σκοπό τη βελτίωση της επίδοσης και τη νίκη. Με την παγκοσμιοποίηση και την εμπορευματοποίηση του αθλητισμού οι αθλητές κερδίζουν χρήματα για τη διαβίωσή τους, και όχι μόνο, από το παίγνιδο και τη διαφήμιση και γι' αυτούς τους λόγους αυξάνεται και ο ανταγωνισμός. Αποτέλεσμα της αύξησης του ανταγωνισμού είναι τα ρεκόρ και η κατάρριψή τους. Έτσι οι αθλητές καταφεύγουν σε διάφορα μέσα, όπως σε καλούς και φημισμένους προπονητές, σε ειδικές δίαιτες, σε ειδική προπόνηση υψομέτρου, σε βίντεο, βιταμίνες κ.λ.π., προκειμένου να αυξήσουν την απόδοσή τους. Οι κυβερνήσεις των διαφόρων κρατών βοηθούν χρηματοδοτώντας τη χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων, τα ταξίδια, υποτροφίες και λοιπά μέσα που θα μπορούσαν να βοηθήσουν την αύξηση της απόδοσης του αθλητή. Ο φυσικός αθλητής αντικαθίσταται από το δημιουργήμα, μέσω καλού προπονητή, δίαιτας, προπόνησης και άλλων παραγόντων (Black 1996:370).

Τότε κάνει την εμφάνισή της και η χρήση απαγορευμένων ουσιών. Το ντόπινγκ (doping) χρησιμοποιείται από τους αθλητές για την αύξηση της δύναμης (Bhasin et all 1996:1) και της αντοχής τους, αλλά και τη βελτίωση της επίδοσής τους και με τελικό σκοπό την κατάκτηση ενός μεταλλίου, που θα τους αποφέρει όχι μόνο τη δόξα αλλά και υλικές απολαβές, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις η νίκη συνοδεύεται και από υλική επιβράβευση. Για το σκοπό αυτό πολλοί αθλητές δε διστάζουν να θέσουν σε κίνδυνο τους εαυτούς τους, την ψυχική και σωματική τους υγεία, ακόμα και την ίδια τους τη ζωή¹ και να χρησιμοποιήσουν αναβολικά, στεροειδή και άλλες απαγορευμένες ουσίες, αλλά και μεθόδους. Μάλιστα, όπως δείχνει η θεωρητική έρευνα (Mignot 2016:55-επ.), οι αθλητές βρίσκονται σ' ένα δίλημμα φυλακισμένου εάν πρέπει να διαλέξουν μεταξύ ντόπινγκ και αντιντόπινγκ: αν και κάθε αθλητής θα προτιμούσε κανείς (περισσότερο από καθένας) να μην ντοπάρεται, καθένας επίσης προτιμά να ντοπαριστεί είτε οι άλλοι ντοπάρονται είτε όχι (Eber 2009:773 επ.).

Η νομική επιστήμη καθυστέρησε αρκετά να ασχοληθεί σε βάθος και συστηματικά με τον αθλητισμό και ιδιαίτερα με την εξέταση του προβλήματος του ντόπινγκ και με την

---

¹ Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Ρώμης το 1960 αμαυρώθηκαν από τον θάνατο του δανού ποδηλάτη Κνουτ Γιάνσεν (Knud Enemark Jensen) κατά τη διάρκεια των 100 χιλιομέτρων ομαδικής χρονομέτρησης. Αποδείχθηκε από την τοξικολογική εξέταση ότι είχε πάρει μεγάλη δόση απαγορευμένων ουσιών και ήταν το πρώτο θανατηφόρο κρούσμα ντόπινγκ στην ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων.

αντιμετώπισή του, αντίθετα με τις άλλες επιστήμες της κοινωνιολογίας, της ιστορίας, της ανθρωπολογίας και της παιδαγωγικής (Καμενκοβ 2011:10). Το αθλητικό δίκαιο ακόμα προσπαθεί να αυτοπροσδιορισθεί και θα μπορούσε να διακριθεί στο «εν στενή εννοία», που περιλαμβάνει τους κανόνες και κανονισμούς κάθε είδους και μορφής αθλήματος και αθλητικής αγωνιστικής δραστηριότητας, δηλαδή της αθλητικής έννομης τάξης και στο «εν ευρεία εννοία», που περιλαμβάνει όλα τα φαινόμενα που έχουν σχέση με την αθλητική δραστηριότητα και εμπλέκονται με άλλους κλάδους δικαίου, όπως το ποινικό, το εμπορικό κ.α. (Panagiotopoulos 1992:32-37), άλλως τους κανόνες δικαίου του κράτους, στα πλαίσια της κυριαρχίας του, και τους διεθνείς κανόνες (Μαυρομάτης 2002:35-36). Αν δηλαδή ένας αθλητής ευρεθεί σε διεθνή αγώνα ότι έχει κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών ή μεθόδων, τότε εκτός από αντιαθλητική η συμπεριφορά του είναι και παράνομη και θα επισύρει την πειθαρχική του αντιμετώπιση βάσει των σχετικών κανόνων της διεθνούς ομοσπονδίας του αθλήματος, βάσει των σχετικών κανόνων της αντίστοιχης εθνικής ομοσπονδίας, βάσει των κανόνων για τη φίλαθλη ιδιότητα και βάσει των κανόνων του ποινικού δικαίου που τιμωρεί το ντόπινγκ. Οι κυρώσεις μπορεί να είναι αντίστοιχα πειθαρχικές από τη διεθνή ομοσπονδία και από την εθνική ομοσπονδία, ακόμα και από το σωματείο, εάν στον κανονισμό έχει ληφθεί τέτοια μέριμνα, στέρηση της φίλαθλης ιδιότητας κ.λ.π. και ποινικές (Μαυρομάτης 2002:40-επ.).

Στην Ελλάδα υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση του ντόπινγκ στον αθλητισμό, που προσπαθεί να συμβαδίσει με το παγκόσμιο νομοθετικό πλαίσιο, με κύρια επιδίωξη τον περιορισμό της χρήσης του, που αμαυρώνει την κοινωνική εικόνα του αθλητισμού (Μάνος 2013:82). Κυριότεροι νόμοι που αναφέρονται στο ντόπινγκ είναι ο ν. 75/1975 «Περί οργάνωσης του εξωσχολικού αθλητισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων», ο ν. 1646/1986 «Μέτρα πρόληψης και καταστολής της βίας στους αθλητικούς χώρους και άλλες διατάξεις», ο ν. 2371/1996 «Κύρωση Ευρωπαϊκής Σύμβασης κατά του Ντόπινγκ και άλλες διατάξεις», ο ν. 3057/2002 «Τροποποίηση και συμπλήρωση του ν. 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις», ο ν. 3516/2006. «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης κατά της Φαρμακοδιέγερσης (Ντόπινγκ) στον Αθλητισμό (Παρίσι 19.10.2005)», ο ν. 3708/2008 «Καταπολέμηση της βίας με αφορμή αθλητικές εκδηλώσεις και άλλες διατάξεις», ο ν. 4049/2012. «Αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα, του Ντόπινγκ, των προσυνηθισμένων αγώνων και λοιπές διατάξεις» και ο ν. 4371/2016 «Αναγκαίες ρυθμίσεις για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το νέο Κώδικα ΜΠΣ «Αθλητικές Σπουδές: Κοινωνιολογία, Ιστορία, Ανθρωπολογία» Διπλωματική Εργασία

Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ και άλλες διατάξεις», ενώ με την ΚΥΑ 34912/2011 καθορίστηκαν οι απαγορευμένες ουσίες και μέθοδοι ντόπινγκ κατά την έννοια των άρθρων 128B' και 128Γ' του ν. 2725/1999.

Με το νομοθετικό πλαίσιο για το ντόπινγκ επιδιώκεται όχι μόνο να διαφυλαχθεί ο ανταγωνισμός και η προσπάθεια των αθλητών «επί ίσοις όροις» και τα αποτελέσματα των αθλητικών αγώνων, οι αξίες και αρχές του ολυμπιακού πνεύματος και η ηθική, αλλά και η υγεία και η ζωή των αθλητών. Η νομοθετική επιμονή για την υγεία των αθλητών συνδέεται με την πολιτική επιδίωξη και το ενδιαφέρον για την προάσπιση της υγείας, που ξεκινά από τη διδασκαλία του μαθήματος της φυσικής αγωγής. Η ανάπτυξη των αντιλήψεων για τη «δημόσια υγεία» των τελευταίων τεσσάρων περίπου δεκαετιών αντικατοπτρίζεται στις αλλαγές της νομοθεσίας, όπου προτάσσεται η διατήρηση της υγείας των αθλητών, που αποτελούν πρότυπο για την υπόλοιπη κοινωνία.

Το Κράτος επενδύει στο ζωντανό και υγιές σώμα, καθόσον αυτό είναι παραγωγικό και μπορεί να αξιοποιηθεί με καλύτερη διαχείριση των δυνάμεών του, με διάφορες τεχνικές και σχετικό έλεγχο της ζωής. Η εξουσία μετατρέπεται σε βιο-εξουσία και έχει τον έλεγχο της γνώσης και της επέμβασης στο σώμα, ασκώντας μια βιο-πολιτική, που προσπαθεί να ελέγξει και να πειθαρχήσει την ανθρώπινη ζωή (Φουκώ 2011:175). Με το ντόπινγκ, η ζωή ξεφεύγει από τον έλεγχο αυτό, καθώς θεωρείται κίνδυνος για τη ζωή και την υγεία των αθλητών, βάσει των επιταγών των βιοϊατρικών επιστημών, που θεωρούνται ευρέως αληθείς και δεδομένες (Evans, Davies 2004:4) και συνιστά τη βάση της ατομικής και συλλογικής ευθύνης όλων των εμπλεκομένων στον αθλητισμό που παραβαίνουν τις σχετικές διατάξεις.

Όμως το πρόβλημα δε λύνεται καθώς το κινήρι του κέρδους, της δόξας, της επιτυχίας, της καταξίωσης και του οφέλους επεκτείνεται και απενοχοποιεί πλήρως τη χρήση των απαγορευμένων ουσιών από τους αθλητές (Bahrke, Yesalis 2002:3). Άλλωστε το ντόπινγκ συνυπάρχει με την όλη διαφθορά στον αθλητισμό, καθώς αποτελεί μια εξειδικευμένη βιομηχανία, που, αποφέροντας τεράστια κέρδη, επεκτείνεται συνέχεια, προοδεύει και βελτιώνεται, ώστε να προηγείται πάντα της παγκόσμιας νομοθεσίας, απασχολεί δε και περιπλέκει στους κόλπους της εκτός από τους αθλητές, τους προπονητές, τους παράγοντες, τους γιατρούς, τους γονείς και γενικά όσους ασχολούνται με τον αθλητισμό (Καμενκοβ 2011:9), ακόμα και άτομα που δεν ασχολούνται με τον αθλητισμό.

Η κατασταλτικού χαρακτήρα νομοθεσία δεν αρκεί, αλλά χρειάζονται και προληπτικού χαρακτήρα μέτρα, καθώς για την καταπολέμηση αυτής της μάστιγας του αθλητισμού απαιτείται κοινωνιολογικό – οικονομική πολιτική και προσέγγιση των πολλαπλών παραγόντων που συντελούν στην εμφάνιση, βελτίωση και εξάπλωση αυτού του φαινομένου, παράλληλα με την ενημέρωση των αθλητών, που είναι οι τελικοί δέκτες και χρήστες του ντόπινγκ (doping)², αλλά και γενικά όλων όσων ασχολούνται με τον αθλητισμό, για τον κίνδυνο για τη ζωή τους, τις βλάβες και τις αρνητικές συνέπειες στην ψυχοσωματική υγεία τους³, και κυρίως για τις ηθικές αξίες του αθλητισμού, τους υγιείς στόχους, το δίκαιο ανταγωνισμό και το ανώτερο αθλητικό πνεύμα που πρέπει να κυριαρχούν και να καθορίζουν την αθλητική πορεία.

Οι προβληματισμοί που τίθενται και τα ερωτήματα έρευνας που προκύπτουν από την παρούσα εργασία αφορούν

-τις τροποποιήσεις και την εξέλιξη του σχετικού νομοθετικού πλαισίου στην Ελλάδα και την κριτική προσέγγισή τους, βάσει των επιδιώξεων, του περιεχομένου και του προσανατολισμού τους,

-τους στόχους του Έλληνα νομοθέτη για την αντιμετώπιση του ντόπινγκ και των βλαβερών συνεπειών του, ρητών, όπως η διαφύλαξη της προσπάθειας των αθλητών, της υγείας τους, των θεμελιωδών αρχών του Ολυμπισμού, της ιατρικής ηθικής και λανθανόντων, όπως ο έλεγχος των αθλητών και η ευταξία της αθλητικής κοινωνίας,

-την προληπτική πολιτική που θεσπίζεται μέσω των σχετικών νομοθετικών διατάξεων για την πάταξη του φαινομένου στον αθλητισμό, με θεσμοθέτηση ελέγχων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εκστρατειών πληροφόρησης, διεθνούς και διακρατικής συνεργασίας, καθώς η πρόληψη του εγκλήματος αφορά όλους και συνδέεται άμεσα με τις ελευθερίες και την ποιότητα της ζωής,

---

² Ο όρος ντόπινγκ προέρχεται από τη λέξη dope, που ανάγεται σε μια διάλεκτο της Νότιας Αφρικής και αφορά ένα αλκοολούχο ποτό που χρησιμοποιείτο ως διεγερτικό σε θρησκευτικές τελετές. Ο όρος doping εμφανίζεται για πρώτη φορά το 1869 σε αγγλικό λεξικό, που τον προσδιορίζει ως ένα μείγμα οπίου και άλλων ειδών ναρκωτικών για αγώνες υποδρόμου (Σαραντίδης 2010:285).

³ Όπως αυξημένη σεξουαλική ορμή, εμφάνιση ακμής, αυξημένη τριχοφυία, αυξημένη επιθετική συμπεριφορά, αυξημένη πίεση αίματος, αϋπνία, αυξημένη οξυθυμία, αυξημένη όρεξη, αίσθηση κατάθλιψης, εμφάνιση γυναικομαστίας, προβλήματα στο αναπαραγωγικό σύστημα, στο καρδιαγγειακό σύστημα, στη λειτουργία του ήπατος, εξάρτηση κ.λ.π. (Διαλετάρα 2012:23 – επ.).

-τα έννομα αγαθά της γνησιότητας των αθλητικών αποτελεσμάτων και της αθλητικής προσπάθειας, της υγείας των αθλητών και της δημόσιας υγείας, των θεμελιωδών αρχών, αρετών και της ιδέας του Ολυμπισμού, της ιατρικής ηθικής και των ηθικών και εκπαιδευτικών αξιών που προσπαθεί να προστατεύσει ο Έλληνας νομοθέτης μέσω των νομοθετικών διατάξεων,

-την εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου από τα Ελληνικά Δικαστήρια, ποινικά και διοικητικά, και τη δικαστική αντιμετώπιση των παραβατών, είτε αυτοί είναι αθλητές, είτε προπονητές, παράγοντες του αθλητισμού, φαρμακοποιοί που πουλούσαν απαγορευμένες ουσίες, αναβάτες ίππων κ.λ.π., με αναφορά στις, βάσει της νομοθεσίας, επιβαλλόμενες ποινικές, πειθαρχικές και διοικητικές κυρώσεις,

-τις κοινωνικές, πολιτισμικές και ιδεολογικές αντιλήψεις που εκφράζονται μέσα από την εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου και προβάλλονται μέσα από τις αλλαγές και τροποποιήσεις του, καθώς ο αθλητισμός δεν διαχωρίζεται από την κοινωνία, προβάλλει κοινωνικές πολιτισμικές αξίες και ιδεώδη και μεταφέρει την κυρίαρχη ιδεολογία.

Για την επίτευξη των στόχων της παρούσας διπλωματικής εργασίας, θεωρείται απαραίτητο πρώτα να γίνει μια μικρή ιστορική αναδρομή για το ντόπινγκ, ώστε να φανεί η εξέλιξη του προβλήματος του ντόπινγκ και της σχετικής νομοθεσίας παγκοσμίως, καθώς συνδέεται με τις αλλαγές και τροποποιήσεις του ελληνικού νομοθετικού πλαισίου, το οποίο προσπαθεί να εναρμονιστεί και να ενσωματώσει τη διεθνή νομοθεσία για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου. Εν συνεχεία να εξεταστούν τα βασικά χαρακτηριστικά της Ελληνικής νομοθεσίας κατά περιόδους, βάσει των ψηφισθέντων σ' αυτές νόμων και μεταβολών και τροποποιήσεων του νομοθετικού πλαισίου, ώστε μέσα από τις αλλαγές και τροποποιήσεις αυτές, να παρουσιαστεί η προσπάθεια εναρμόνισης και ενσωμάτωσης από τον Έλληνα νομοθέτη της διεθνούς νομοθεσίας για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου. Ακολούθως να διερευνηθούν οι στόχοι του νομοθέτη, ρητοί και λανθάνοντες, και η προσπάθεια άσκησης προληπτικής πολιτικής, καθώς η έννοια της πρόληψης είναι πιο ευρεία από αυτήν της καταστολής (Καραγιαννίδης 2009:52), και να τονιστούν τα έννομα αγαθά που τελικά φαίνεται να προστατεύονται μέσα από το νομοθετικό πλαίσιο, όπως η διεξαγωγή τίμιων αθλητικών αγώνων με γνήσια αποτελέσματα και τους αθλητές να αγωνίζονται με ισοδύναμα όπλα, η υγεία των αθλητών, η ηθική και τα αθλητικά ιδεώδη. Ακόμα να παρουσιαστεί η εφαρμογή και η αντιμετώπιση του νομοθετικού πλαισίου για το ντόπινγκ από

τα Ελληνικά δικαστήρια και το σκεπτικό των Ελλήνων δικαστών στις σχετικές ποινικές και διοικητικές αποφάσεις. Τέλος να διερευνηθούν οι εκφραζόμενες μέσω του νομοθετικού πλαισίου αντιλήψεις, κοινωνικές, πολιτισμικές και ιδεολογικές, ώστε καταληκτικά να εξαχθούν κάποια ουσιώδη συμπεράσματα.

1. Η Νομοθεσία για το Ντόπινγκ

1.1 Ιστορική αναδρομή

Το ντόπινγκ εμφανίστηκε στο διεθνές προσκήνιο στις αρχές του 19ου αιώνα, με την αυξανόμενη όμως παγκοσμιοποίηση και εμπορευματοποίηση του αθλητισμού, που προσανατολίζεται στην αύξηση των κερδών των αθλητών αλλά και των διαφόρων παραγόντων και αντιμετωπίζει τον αθλητισμό ως επιχείρηση και τους αθλητές ως εμπορεύσιμα προϊόντα (Ηλιού 2015:55), το ντόπινγκ στις αρχές του 20ού αιώνα πήρε μεγάλες διαστάσεις (Παπαδημητρόπουλος 2018:1). Ο αθλητής θέλει να πετύχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, γιατί αυτό θα του αποφέρει δόξα και χρήμα, όμως οικονομικά και επαγγελματικά συμφέροντα έχουν και οι προπονητές, οι υπεύθυνοι, οι διοργανωτές, οι προμηθευτές, οι χορηγοί (Ηλιού 2015:56).

Με την πρόοδο της ιατρικής το ντόπινγκ τροφοδοτείται με νέες ουσίες, που εγγυώνται καλύτερα αποτελέσματα και κατά τη δεκαετία του 1950 το ντόπινγκ παίρνει μεγάλες διαστάσεις και πλέον μιλούν για το φαινόμενο της φαρμακοδιέγερσης στον αθλητισμό. Η ιδιαίτερη ευαισθητοποίηση διεθνώς αρχίζει με τη διαπίστωση των επιβλαβών συνεπειών του στους αθλητές και ιδιαίτερα τους επισυμβάντες θανάτους αθλητών⁴ εξαιτίας της χρήσης ουσιών ντόπινγκ. Τότε διαπιστώνεται ότι η διεθνής κοινότητα δεν είναι ακόμα έτοιμη να το αντιμετωπίσει και γίνεται γρήγορα αντιληπτή η ανάγκη καταπολέμησής του νομοθετικά. Έτσι ξεκινούν οι έλεγχοι, που καθίστανται υποχρεωτικοί στους Ολυμπιακούς Αγώνες, αρχής γενομένης από αυτούς στη Γκρενόμπλ⁵, και αρχίζουν να ψηφίζονται νόμοι που θεσπίζουν μέτρα για την καταπολέμησή του.

Αρχικά ψηφίζονται νόμοι κατά του ντόπινγκ στη Γαλλία (Παπανικολάου 2011:31)⁶ και το Βέλγιο⁷ και στη συνέχεια σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες⁸ και την Ελλάδα, που είναι μεταξύ

---

⁴ Ο θάνατος του Τομ Σίμπσον (Tom Simpson) στην ανάβαση στο Όρος Βεντού (Mont Ventoux) το 1967 κατά τη διάρκεια του «Γύρου της Γαλλίας» και το σοβαρό ατύχημα του Ροζέρ Ριβιέρ (Roger Riviere) το έτος 1960 είναι ο λόγος που ξεκινούν το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1960 οι έλεγχοι αντιντόπινγκ στη Γαλλία. Το 1966 οι έλεγχοι αντι – ντόπινγκ ούρων έγιναν δεκτοί με απεργία των αναβατών (Mignot 2016:4).

⁵ Στους Ολυμπιακούς αγώνες της Γκρενόμπλ εγκαινιάστηκαν τα τεστ φύλου στις γυναίκες και οι έλεγχοι ντόπινγκ και στους άνδρες και στις γυναίκες.

⁶ Ο πρώτος νόμος για το ντόπινγκ στη Γαλλία έχει ημερομηνία 1 Ιουνίου 1965.

⁷ Ένας ομοσπονδιακός νόμος του 1965 οργάνωσε για πρώτη φορά την μάχη κατά του doping στο Βέλγιο (Wynsberghe, Dandoy 2006:6).

⁸ Η Ιταλία το 1971 απαγόρευσε με ποινικό νόμο το ντόπινγκ, που όμως δεν έτυχε πλήρους εφαρμογής στην πράξη (Σταμέλος 2008:33).

των πρώτων χωρών που θεωρούν το ντόπινγκ ποινικό αδίκημα⁹. Οι νόμοι αυτοί εστιάζουν κυρίως στους ελέγχους στο σώμα των αθλητών, με αναλύσεις αίματος και ούρων, και θεσπίζονται πειθαρχικές κυρώσεις γι' αυτούς που βρίσκονται με απαγορευμένες ουσίες. Μάλιστα η Ελλάδα έχει αυστηρό νομοθετικό καθεστώς, αναφορικά με το ντόπινγκ, σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, που αφορά κυρίως την επιβολή ποινών αλλά και την εισαγωγή νέων μορφών εμφάνισης του εγκλήματος.

Παράλληλα, βάσει του ενδιαφέροντος του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ανάπτυξη κοινής πολιτικής για την αντιμετώπιση του ντόπινγκ, λαμβάνονται αποφάσεις και συστάσεις διεθνούς ισχύος, αρχής γενομένης το 1967¹⁰, με σημαντικότερο τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Αθλητισμού κατά του Ντόπινγκ το 1984. Και η Δ.Ο.Ε. στη συνέχεια, κατανοώντας ότι μια κοινά παραδεκτή διεθνής τακτική θα είχε αποτελεσματική συνεισφορά στην ισότητα και τη δικαιοσύνη διεθνώς, συντάσσει τον Ολυμπιακό Καταστατικό Χάρτη Αντιντόπινγκ το 1988, όπου αναφέρεται ο ρόλος της Επιτροπής Αθλητισμού για τη θέσπιση κανονισμών κατά του ντόπινγκ, θεσπίζεται ο συντονισμός των ενεργειών των διεθνών και εθνικών ομοσπονδιών, η διενέργεια ελέγχων, οι πειθαρχικές διαδικασίες και προτείνεται η οργάνωση προληπτικών και κατασταλτικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Εκδίδεται ακόμα ο Κανονισμός Καταπολέμησης του Ντόπινγκ, που επεκτείνει την πρόληψη, τον έλεγχο και την καταστολή του ντόπινγκ πέραν των Ολυμπιακών Αγώνων σε όλα τα αθλητικά επίπεδα, ο Κατάλογος Εμπορικών και Κοινόχρηστων Επιτρεπομένων στους Αθλητές Φαρμάκων το 1989 και το έτος 1999 ο Κώδικας Αντιντόπινγκ του Ολυμπιακού Κινήματος, με τον οποίο αποφασίζεται η διάθεση ακόμα μεγαλύτερων οικονομικών μέσων για την καταπολέμηση της μαστίγας του ντόπινγκ και ο συντονισμός διεθνώς της μάχης εναντίον του (Μαντρατζή 2009:90 – επ.).

Τον Ιανουάριο 2003, κατά το 2ο Παγκόσμιο Συνέδριο για το Ντόπινγκ στον Αθλητισμό στην Κοπεγχάγη, έγινε αποδεκτός ο Παγκόσμιος Κώδικας Αντιντόπινγκ¹¹, που ισχύει τα τελευταία χρόνια. Αποτελείται από τέσσερα μέρη και συνολικά είκοσι τέσσερα άρθρα και προσπαθεί να εναρμονίσει όλους τους κανόνες και τις διατάξεις που έχουν θεσπιστεί σε πειθαρχικό επίπεδο, με σκοπό να εξασφαλιστεί η συμμετοχή των αθλητών σε δίκαιους αθλητικούς αγώνες χωρίς ντόπινγκ και να διεξάγονται αποτελεσματικοί έλεγχοι ντόπινγκ. Έχει δε την

---

⁹ Το 1975 ψηφίστηκε στην Ελλάδα ο πρώτος νόμος 75/1975 «Περί οργάνωσης του εξωσχολικού αθλητισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων», όπου στα άρθρα 58 και 59 προβλέπονται ποινικές και πειθαρχικές κυρώσεις για το αδίκημα της φαρμακοδιέγερσης.

¹⁰ Η Ιατρική Επιτροπή της Δ.Ο.Ε. καθίσταται υπεύθυνη να ανανεώνει τον κατάλογο των απαγορευμένων ουσιών και το 1968 (η Δ.Ο.Ε.) ανακοινώνει τον πρώτο κατάλογο απαγορευμένων ουσιών.

¹¹ World Anti-doping Code.

πρόβλεψη ως ζωντανό έγγραφο να υπόκειται σε περιοδική ανανέωση, κι έτσι τροποποιήθηκε το 2009 και εν συνεχεία το 2015.

Επίσης το 2005 ψηφίστηκε η Διεθνής Σύμβαση κατά του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό της ΟΥΝΕΣΚΟ¹² (Σταμέλος 2008:27), την οποία έχουν υπογράψει και επικυρώσει πολλά κράτη διεθνώς, όπως η Αυστραλία, η Αργεντινή, η Ιαπωνία, η Βραζιλία, η Κίνα, ο Καναδάς, το Μεξικό, η Νορβηγία, η Νότια Κορέα, η Ρωσία η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Δανία, η Εσθονία, η Ελλάδα, η Ισπανία η Ολλανδία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σουηδία, η Φινλανδία, η Ουγγαρία και άλλα. Στην Ευρώπη τα περισσότερα κράτη μέρη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν ενσωματώσει και ακολουθούν τη Σύμβαση Αντί-Ντόπινγκ του Συμβουλίου της Ευρώπης¹³ και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης Αντί-Ντόπινγκ του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η ενσωμάτωση των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ελληνική έννομη τάξη γίνεται με τυπικό νόμο ή με πράξη κανονιστικού περιεχομένου όπως το προεδρικό διάταγμα ή η υπουργική απόφαση, μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία που ορίζεται στην Οδηγία¹⁴ και με νόμο κυρώθηκε και η Σύμβαση αυτή.

1.2 Οι νομοθετικές ρυθμίσεις

Εξαιτίας της ολοένα αυξανόμενης εξέλιξης στην παραγωγή ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, η ελληνική αθλητική νομοθεσία τροποποιείται και αυστηροποιείται συνεχώς τα τελευταία χρόνια. Το Σύνταγμα του 1975¹⁵ θέτει τον αθλητισμό υπό την προστασία του κράτους, το οποίο φροντίζει για την ανάπτυξη των αθλητικών δραστηριοτήτων με τη χρηματοδότηση και τις παροχές προς τα αθλητικά σωματεία αναφέροντας στο άρθρο 16 και στην 9^η παράγραφο αυτού, που δεν έχει τροποποιηθεί και ισχύει μέχρι και σήμερα: «Ο αθλητισμός τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του Κράτους. Το Κράτος επιχορηγεί και ελέγχει τις ενώσεις των αθλητικών σωματείων κάθε είδους, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει επίσης τη διάθεση των ενισχύσεων που παρέχονται κάθε φορά στις επιχορηγούμενες ενώσεις σύμφωνα με τον προορισμό τους». Με τη διάταξη αυτή το Σύνταγμα κατοχυρώνει τη θεσμική υπόσταση του αθλητισμού και το δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της αθλητικής

¹² International Convention against Coping in Sport.

¹³ European Treaty Series No135, Anti-doping Convention, Council of Europe, Strasbourg, 16-11-1989.

¹⁴ Για την ενσωμάτωση των Οδηγιών βασικός παραμένει ο ν. 1338/1983, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, που δίνει τη δυνατότητα χρήσης υφιστάμενων ή και εκάστοτε παρεχόμενων εξουσιοδοτήσεων της εθνικής νομοθεσίας καθώς και αυτοτελών εξουσιοδοτήσεων, προκειμένου να εκδοθούν οι υπουργικές αποφάσεις και τα προεδρικά διατάγματα (Μαρτσούκου, Τράντας 2013:13).

¹⁵ Όπως αναθεωρήθηκε με το ψήφισμα της 28ης Μαΐου 2008 της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων.

δραστηριότητας. Ακόμα υποδεικνύεται στο νομοθέτη η θέσπιση διατάξεων και ρυθμίσεων που θα οργανώνουν και θα προστατεύουν την αθλητική και αγωνιστική δραστηριότητα υπό την εποπτεία και προστασία του κράτους (Παναγιωτόπουλος 2005:164). Δεν αναφέρεται βέβαια ειδικά στο ντόπινγκ, αλλά δεν το αφήνει ανεπηρέαστο, αφού η εποπτεία και η παρέμβαση του κράτους στα αθλητικά δρώμενα έχει σκοπό τη διαπίστωση της ορθής λειτουργίας του αθλητισμού προς όφελος της ελληνικής κοινωνίας (Μαντρατζή 2009:46).

Η ανάπτυξη μιας κοινωνικής αντίληψης για τη ζωή είχε σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση του ρόλου του κράτους ως παράγοντα που ρυθμίζει την κοινωνική ζωή και τούτο είχε ως συνέπεια την ένταση της νομοθετικής δραστηριότητας και τη διόγκωση της νομοθεσίας, μέσω της οποίας πραγματώνεται ο ρυθμιστικός ρόλος του κράτους στην κοινωνική ζωή (Μαγκάκης 1959:297 – επ.). Λόγω της ιδιαίτερης απαξίας, αλλά και της όλο και πιο πολύ αυξανόμενης ανάγκης ρύθμισης ορισμένων ζητημάτων, ένα μέρος της ποινικής νομοθεσίας αποσπάστηκε από τη βασική νομοθεσία του Ποινικού Κώδικα. Όμως η απόσπασή τους αυτή δεν τους στερεί ούτε κύρος ούτε σημασία και αξία από τα βασικά ποινικά αδικήματα. Ένα τέτοιο τμήμα αποτελούν και τα αθλητικά εγκλήματα, που τελούνται στα πλαίσια των αθλητικών δραστηριοτήτων, κατά τη διάρκεια ή ενόψει και με αφορμή αυτές. Η διάσπασή τους από τον ποινικό κώδικα, όπως και άλλων ειδικών ποινικών νόμων και διατάξεων, οφείλεται στην αύξηση του κρατικού παρεμβατισμού, καθώς γίνεται προσπάθεια θέσπισης κανόνων για την οργάνωση κάθε μέρους της αθλητικής δραστηριότητας και την επίλυση κάθε σχετικής διαφοράς (Μαντρατζή 2009:39).

Το αθλητικό δίκαιο προσπαθεί να ρυθμίσει τις νομικές σχέσεις που εμφανίζονται στα πλαίσια της αθλητικής δραστηριότητας και τα προβλήματα που αναπτύσσονται στο αθλητικό γίγνεσθαι και στην αθλητική ζωή (Μαυρομάτης 2002:34–επ.). Είναι ένα διακεκριμένο σύνολο αρχών, διαδικασιών και κανόνων¹⁶, που καθορίζουν τις κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες της αθλητικής δραστηριότητας (Nafziger 1988:57–επ.), δημιουργώντας μια νέα, αυθύπαρκτη και αυτόνομη έννομη τάξη (Μαλάτος 2006:21). Ένα σημαντικό μέρος της αθλητικής νομοθεσίας καταλαμβάνει η χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων. Η συνεχώς τροποποιούμενη διεθνής νομοθεσία για το ντόπινγκ, σε συνδυασμό με τις ποικίλες διατάξεις των διαφόρων αθλητικών ομοσπονδιών, αλλά και οι συνεχόμενες εξελίξεις στο χώρο αυτό, έκαναν τις σχετικές ρυθμίσεις ελλειμματικές. Τα νέα δεδομένα που συνεχώς

---

¹⁶ Οι κανόνες αυτοί διαμορφώνουν μια Lex Sportiva, όπως στο διεθνές εμπόριο η Lex Mercatoria (Μαυρομάτης 2002:35).

προκύπτουν, οι πρακτικές, οι μορφές και οι μέθοδοι που συνεχώς βελτιώνονται και αλλάζουν έκαναν επιτακτική την ανάγκη ολοκληρωμένης τυποποίησης των σχετικών εγκλημάτων και τη συνεχή τροποποίηση και βελτίωση της νομοθεσίας, ώστε να μπορεί να περιλάβει κάθε άδικη και παράνομη συμπεριφορά (Μαντρατζή 2009:40).

1.3 Οι νόμοι και οι υπουργικές αποφάσεις

Μετά τον πρώτο νόμο που κάνει αναφορά στο ντόπινγκ το έτος 1975, πέρασε πλέον της δεκαετίας διάστημα, για να ψηφιστεί ο δεύτερος νόμος που αφορά το ντόπινγκ στον αθλητισμό, ο οποίος ψηφίστηκε το έτος 1986. Και πάλι μετά μια δεκαετία το 1996 κυρώνεται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση κατά του ντόπινγκ. Όμως επειδή διαπιστώνεται η ραγδαία αύξηση του φαινομένου και γίνεται πλέον αναγκαία η πολύπλευρη αντιμετώπιση του φαινομένου, ο Έλληνας νομοθέτης προσπαθεί να το καταπολεμήσει όσον το δυνατόν καλύτερα κι έτσι ψηφίζονται σε πιο συχνά διαστήματα νόμοι, όπως το 2002, που επιχειρείται μια πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση, το 2006 που κυρώνεται η Διεθνής Σύμβαση κατά της Φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) στον Αθλητισμό, το 2008, το 2012 και το 2016, που αφορά την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το νέο Κώδικα Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ και ψηφίζονται οι τελευταίοι μέχρι σήμερα σχετικοί δύο νόμοι.

1.3.1 Από το 1975 έως το 1985

Ο Έλληνας νομοθέτης το πρώτον αναφέρεται στο ντόπινγκ με το ν. 75/1975 «Περί οργανώσεως του εξωσχολικού αθλητισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων», όπου στα άρθρα 58 και 59 προβλέπει ποινικές και πειθαρχικές κυρώσεις για το αδίκημα της φαρμακοδιέγερσης και αποτέλεσε τη βάση για τους επόμενους νόμους (Γιτσούδη, 2013: 35). Τα ποινικά αδικήματα αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 58¹⁷, και αφορούν την

---

¹⁷ «Άρθρον 58. 1. Απαγορεύεται η χορήγησις εις αθλουμένους οιοδήποτε αθλήματος ή η λήψις παρ' αυτών χημικών ουσιών ή φαρμάκων, των οποίων η ευφορογονική ή ευγονική επίδρασις έχει επιστημονικώς διεθνώς διαπιστωθή ως ευνοούσα την απόδοσιν των συμμετεχόντων εις αγώνα. Τοιαύται ουσίαι είναι ίδια αι εξής: α) Η ομάς των συμπαθητικομμητικών αμινών (εφεδρίνη και τα παράγωγά της). β) Η ομάς των ψηχοκινητικών διεγερτικών (αμφεταμίνας, κοκαΐνης ως και αναλόγου δραστηριότητος χημικαί ουσίαι και τα παράγωγά των). γ) Η ομάς των διεγερτικών του κεντρικού νευρικού συστήματος (στριχνίνη, λεπαζόλη, νικεταμίδη και αι τούτων όμοιαι και παράγωγα). δ) Ναρκωτικά - αναλγητικά (πεθιδίνη, μορφίνη, αλκαλοειδή του οπίου κ.λ.π.). ε) Αναβολικά στεροειδή (μεθανδιόνη, σταναζόλ, είδη νορτεστοστερόνης και τα σχετικά των). 2. Η χρησιμοποίησις επί τοπικής κακώσεως, νοβοκαΐνης, προκαΐνης ή παρεμφερών ουσιών επιτρέπεται

απαγόρευση της χορήγησης στους αθλουμένους οποιουδήποτε αθλήματος ή της λήψης από αυτούς χημικών ουσιών ή φαρμάκων, των οποίων έχει διεθνώς επιστημονικά διαπιστωθεί η ευφορογονική ή ευγονική επίδραση ότι ευνοεί την απόδοση αυτών που συμμετέχουν στον αγώνα. Στις ουσίες αυτές ιδιαίτερα αναφέρονται η ομάδα των συμπαθητικομιμητικών αμινών (η εφεδρίνη και τα παράγωγα αυτής), η ομάδα των ψυχοκινητικών διεγερτικών (αμφεταμίνη, κοκαΐνη, αλλά και οι ανάλογης δραστηριότητας χημικές ουσίες και τα παράγωγά τους), η ομάδα των διεγερτικών του κεντρικού νευρικού συστήματος (στριχνίνη, λεπταζόλη, νικεταμίδη και οι όμοιες αυτών και τα παράγωγά τους), τα ναρκωτικά και αναλγητικά (πεθιδίνη, μορφίνη, αλκαλοειδή από το όπιο κ.λ.π.), τα αναβολικά στεροειδή (μεθανδιόνη, στανζόλ, είδη νορτεστοστερόνης και τα σχετικά τους) (Fitch 2008:1). Στην παράγραφο 2 αναφέρεται ότι επιτρέπεται η χρήση σε τοπική κάκωση νοβοκαΐνης, προκαΐνης ή παρεμφερών ουσιών μόνο κατόπιν απόφασης ιατρού σωματείου ή αγώνα, με γνωστοποίηση από αυτόν στις αρμόδιες αθλητικές αρχές και στην παράγραφο 3 αναφέρεται ότι η διαδικασία ελέγχου ακολουθεί τους κανόνες που έχουν καθιερωθεί από τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, και κάθε αθλητής είναι υποχρεωμένος να αποδέχεται την προβλεπόμενη σχετική εξέταση που διατάσσεται από την υπερκείμενη του σωματείου αρχή. Στην τελευταία παράγραφο του άρθρου¹⁸ αναφέρονται οι ποινικές κυρώσεις, γι' αυτούς που παραβαίνουν τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου αυτού που τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο έτη. Ως πλημμέλημα εισάγεται μετά από συνοπτική προανάκριση είτε χωρίς προανάκριση στο αρμόδιο δικαστήριο¹⁹ και η υπόθεση εκδικάζεται μέσα σε σαράντα μέρες (Μαντρατζή 2009:48).

Οι διοικητικές κυρώσεις αναφέρονται στο αμέσως επόμενο άρθρο 59, στις παραγράφους 1 και 2 αντίστοιχα²⁰, και επιβάλλονται με απόφαση του αρμοδίου κατά περίπτωση οργάνου ή

μόνον κατόπιν απόφασης ιατρού σωματείου ή αγώνος, γνωστοποιημένης παρ' αυτού εις τας αρμοδίας αθλητικές αρχάς. 3. Η διαδικασία ελέγχου ακολουθεί τους κανόνες του καθιερωμένους υπό των αρμοδίων διεθνών οργανισμών, παρ' δε αθλητής υποχρεούται όπως αποδέχεται την προβλεπομένη σχετικώς εξέταση την διατασσομένην υπό της υπερκείμενης των σωματείων αρχής.»

¹⁸ «4.Οι παραβαίνοντες τας διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος τιμωρούνται διά φυλακίσεως μέχρι δύο ετών.»

¹⁹ Αρμόδιο Πλημμελειοδικείο είναι του τόπου τελέσεως του αδικήματος.

²⁰ «Άρθρον 59. 1. Μετά την αμετάκλητον καταδίκην των καταδικασθέντων επί παραβάσει του προηγουμένου άρθρου επιβάλλεται δι' απόφασης του αρμοδίου κατά περίπτωσιν οργάνου ή αρχής εις του χορηγούς στέρησις δι' εν τουλάχιστον έτος της φιλάθλου ιδιότητος, δι' απόφασης της Ε.Φ.Ι., εις τους προπονητάς αφαιρέσις της αδειας εξασκήσεως του επαγγέλματός των τουλάχιστον δι' εν έτος και εις τους αθλητάς αποκλεισμός δι' εν τουλάχιστον έτος από παντός αγώνος. 2. Αθλητής μη αποδεχόμενος την κατά την παράγραφον 3 του προηγουμένου άρθρου εξέτασιν, διαγράφεται εκ του επισήμου πίνακος συμμετοχής ή στερείται του δικαιώματος βραβείου.»

αρχής μετά την αμετάκλητη καταδίκη αυτών που παραβαίνουν τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου (Παναγιωτόπουλος 1993: 31). Στους χορηγούς επιβάλλεται στέρηση για ένα τουλάχιστον έτος της φιλαθλης ιδιότητας²¹, με απόφαση της Ε.Φ.Ι.²², στους προπονητές η αφαίρεση της άδειας εξασκήσεως επαγγέλματος για τουλάχιστον ένα έτος από κάθε αγώνα και στους αθλητές αποκλεισμός για ένα τουλάχιστον έτος από κάθε αγώνα, ενώ σε περίπτωση που οι αθλητές δεν αποδέχονται την εξέταση της παραγράφου 3 του προηγούμενου άρθρου 58, διαγράφονται από τον επίσημο πίνακα συμμετοχής ή στερούνται του δικαιώματος βραβείου.

Στον πρώτο αυτό νόμο αναφέρεται η χορήγηση στον αθλητή και η λήψη από αυτόν απαγορευμένων ουσιών. Για τη χορήγηση στον αθλητή μπορεί να είναι υπεύθυνος οποιοσδήποτε έχει σχέση με αυτόν, δηλαδή ο προπονητής, ο παράγων, ακόμα και οι γονείς του. Η χορήγηση μπορεί να γίνει εν γνώσει του αθλητή (Trabal χ.χ.:1), μπορεί να γίνει όμως και χωρίς αυτός να το ξέρει. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, που ο αθλητής έλαβε απαγορευμένες ουσίες χωρίς να το γνωρίζει, είτε στο νερό, στον καφέ ή άλλο ρόφημα που ήπιε, είτε στο φαγητό του. Και αυτό μπορεί να συμβεί είτε από άτομα του στενού περιβάλλοντός του που θα καρπωθούν από τη δόξα και το χρήμα, όπως ο προπονητής ή ο αθλητικός παράγοντας, είτε και από ανταγωνιστές του, με σκοπό να βρεθεί αυτός παραβιάζων τη σχετική νομοθεσία και να τιμωρηθεί, ώστε να αποβεί τελικά τούτο σε όφελος και προς ανάδειξη του αντιπάλου του.

1.3.2 Από το 1986 έως το 1995

Ο ν. 1646/1986 «Μέτρα πρόληψης και καταστολής της βίας στους αθλητικούς χώρους και άλλες διατάξεις», στη συνέχεια, τροποποίησε τις σχετικές διατάξεις, διατηρώντας όμως και τις ποινικές και τις πειθαρχικές κυρώσεις. Στην εισηγητική έκθεση αναφέρεται ότι η πολιτεία προσπαθώντας να ξεπεράσει τον τυπικό έλεγχο της υγείας των αθλουμένων και να μεριμνήσει για την υγεία των αθλητών, διενεργεί προληπτικούς ελέγχους για τη λήψη

---

²¹ Η φιλαθλη ιδιότητα είναι πιο στενή από το φιλάθλο πνεύμα, γιατί για να υπάρχει πρέπει να τηρούνται οι αρχές του φιλάθλου πνεύματος και θετικοποιείται στο β.δ. «Περί κανονισμού φιλάθλου ιδιότητας» της 6-9-1955 (Φ.Ε.Κ. 274α/7-10-1955). Η έννοια της φιλάθλου ιδιότητας περιλαμβάνει την ειλικρινή αγάπη για τον αθλητισμό, την επιδίωξη της προαγωγής του αθλητισμού και την καλή διαγωγή (Παναγιωτόπουλος 2005:228).

²² Στον ίδιο ν. 75/1975 προβλέπεται στο άρθρο 6 ότι αυτός που έχει στερηθεί τη φιλαθλη ιδιότητα δε δύναται να εκλεγεί μέλος αθλητικού σωματείου.

απαγορευμένων φαρμάκων διέγερσης - ντόπινγκ και προβλέπει τη σύσταση σχετικού ερευνητικού κέντρου. Στο κεφάλαιο Β του νόμου τα άρθρα 7 έως 9 αναφέρονται στη φαρμακοδιέγερση (ντόπινγκ). Στο άρθρο 7²³ αναφέρεται η απαγόρευση της αφαίρεσης αίματος και της επαναχορήγησής του πριν από τον αγώνα, καθώς και της χορήγησης σε αθλητή ή της λήψης από αυτόν κάθε ουσίας που μπορεί να επιφέρει τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής ικανότητας (ντόπινγκ), αλλά και της χρήσης κάθε μέσου σωματικής ή νευρικής διέγερσης.

Οι ουσίες που έχουν την ιδιότητα αυτή εμπλουτίζονται και πλέον θεωρούνται, εκτός από τα ψυχοκινητικά και κοινά φάρμακα που διεγείρουν το κεντρικό νευρικό σύστημα, τις συμπαθητικομιμητικές αμίνες, τα αναβολικά, τα αντιφλεγμονώδη ή αναλγητικά, τα τοπικά αναισθητικά, τα ναρκωτικά, τα υπνωτικά, ηρεμιστικά και κατασταλτικά γενικά του κεντρικού νευρικού συστήματος του προηγούμενου νόμου, και τα αδρενοκορτικοστεροειδή, τα ψυχοαναισθησιογόνα ή παραισθησιογόνα, οι οργανικοί διαλύτες αρωματικής και αλειφατικής σειράς και γενικά όσες άλλες ουσίες εντάσσονται κάθε φορά στο σχετικό κατάλογο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής. Για το χαρακτηρισμό τους όμως ως απαγορευμένων κατά την έννοια των παραγράφων 1 και 2 στην παράγραφο 3 προβλέπεται η λήψη κοινής απόφασης του αρμόδιου για θέματα αθλητισμού Υπουργού και του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Στην παράγραφο 4 αναφέρεται η απαγόρευση της χορήγησης σε αγωνιζόμενο ή της λήψης από αυτόν φαρμάκου με αποδεδειγμένη θεραπευτική ενέργεια για ορισμένη ασθένειά του, εκτός εάν η συγκέντρωσή του στο αίμα και στα ούρα δεν υπερβαίνει τη μέγιστη επιτρεπτή συγκέντρωση, η οποία

---

²³ «Άρθρο 7. Φαρμακοδιέγερση. 1. Απαγορεύεται η αφαίρεση αίματος και επαναχορήγησή του πριν από τον αγώνα, καθώς και η χορήγηση σε αθλητή ή η λήψη από αυτόν κάθε ουσίας που μπορεί να επιφέρει τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής ικανότητας (ντόπινγκ), καθώς και η χρήση κάθε μέσου σωματικής ή νευρικής διέγερσης. 2. Ουσίες που έχουν την ιδιότητα αυτή θεωρούνται ιδίως: α) τα ψυχοκινητικά και κοινά φάρμακα που διεγείρουν το κεντρικό νευρικό σύστημα, β) οι συμπαθητικομιμητικές αμίνες, γ) τα αναβολικά, δ) τα αντιφλεγμονώδη ή αναλγητικά, ε) τα αδρενοκορτικοστεροειδή, στ) τα τοπικά αναισθητικά, ζ) τα ναρκωτικά, η) τα υπνωτικά ηρεμιστικά και κατασταλτικά γενικά του κεντρικού νευρικού συστήματος, θ) τα ψυχοαναισθησιογόνα ή παραισθησιογόνα, ι) οι οργανικοί διαλύτες αρωματικής και αλειφατικής σειράς και ια) όσες άλλες ουσίες εντάσσονται κάθε φορά στο σχετικό κατάλογο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής. 3. Για το χαρακτηρισμό ουσιών ως απαγορευμένων κατά την έννοια των παρ. 1 και 2 απαιτείται κοινή απόφαση του αρμόδιου για θέματα αθλητισμού Υπουργού και του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. 4. Απαγορεύεται η χορήγηση σε αγωνιζόμενο ή η λήψη από αυτόν φαρμάκου με αποδεδειγμένη θεραπευτική ενέργεια για ορισμένη νόσο του, εκτός αν: α) η συγκέντρωσή του στο αίμα και στα ούρα δεν υπερβαίνει τη μέγιστη επιτρεπτή συγκέντρωση, την οποία προσδιορίζει μια θεραπευτική λήψη και β) γνωστοποιηθούν από το θεράποντα γιατρό ή τον υπεύθυνο γιατρό του αθλητικού σωματείου της Π.Α.Ε. ή τον υπεύθυνο γιατρό του αγώνα πριν από την τέλεσή του στην αρμόδια αρχή η νόσος από την οποία πάσχει ο αγωνιζόμενος, η δοσολογία, το είδος του φαρμάκου, ο χρόνος και η διάρκεια της λήψης, τα οποία αποδεικνύονται με επίσημα ιατρικά έγγραφα δημόσιων νοσηλευτικών ιδρυμάτων.»

προσδιορίζεται από μια θεραπευτική λήψη και γνωστοποιηθούν από το θεράποντα ιατρό ή τον υπεύθυνο ιατρό στην αρμόδια αρχή η ασθένεια του αγωνιζομένου, η δοσολογία και το είδος του φαρμάκου, αλλά και ο χρόνος και η διάρκεια της λήψης, τα οποία θα πρέπει να αποδεικνύονται με επίσημα ιατρικά έγγραφα δημόσιων νοσηλευτικών ιδρυμάτων και όχι απλού ιδιώτη ιατρού.

Στο άρθρο 8²⁴ αναφέρονται οι ποινές, ποινικές και πειθαρχικές και επί της ουσίας ρυθμίζονται διαφορετικά τα άρθρα 58 και 59 του προηγούμενου νόμου 75/1975 (Γιτσούδη 2013:36). Έτσι όποιος παραβαίνει τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου 7 και χορηγεί σε αθλητή απαγορευμένη ουσία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός χρόνου και χρηματική ποινή, αλλά και με ισόχρονη στέρηση της άδειας άσκησης επαγγέλματος, ενώ ο αθλητής που εν γνώσει του χρησιμοποιεί τέτοια ουσία τιμωρείται επίσης με φυλάκιση μέχρι ένα έτος και απαγορεύεται η συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες και αγώνες για δύο τουλάχιστον έτη αλλά και διαγράφεται από το οικείο μητρώο και ανακαλείται το δελτίο αθλητικής ή επαγγελματικής ιδιότητάς του²⁵. Επίσης αναφέρεται η υποχρεωτικότητα του ελέγχου των αθλητών οποτεδήποτε τους ζητηθεί και εφόσον αρνηθούν τιμωρούνται με στέρηση του δικαιώματος να μετέχουν σε αγώνες για ένα έτος και σε περίπτωση υποτροπής τους για τρία έτη, η τιμωρία του χορηγού ή του υποκινητή σε χορήγηση απαγορευμένων

---

²⁴ «Άρθρο 8. 1. Όποιος, κατά παράβαση των διατάξεων του προηγούμενου άρθρου, χορηγεί σε αθλητή απαγορευμένη ουσία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή καθώς και με ισόχρονη στέρηση της άδειας άσκησης επαγγέλματος. Αθλητής που χρησιμοποιεί εν γνώσει τέτοια ουσία τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα έτος. 2. Ανεξάρτητα από την ποινική δίωξη, αν από τον έλεγχο διαπιστωθεί λήψη απαγορευμένων ουσιών από ερασιτέχνη αθλητή ή ποδοσφαιριστή ή επαγγελματία ποδοσφαιριστή, με απόφαση του αρμόδιου οργάνου της οικείας ομοσπονδίας απαγορεύεται η συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες και αγώνες για δύο τουλάχιστον έτη και ταυτόχρονα διαγράφεται από το οικείο μητρώο και ανακαλείται το δελτίο αθλητικής ή επαγγελματικής ιδιότητάς του. 3. Οι αθλητές είναι υποχρεωμένοι να δέχονται τον έλεγχο οποτεδήποτε τους ζητηθεί αρμοδίως. Σε περίπτωση άρνησής τους, στερούνται από το αρμόδιο όργανο το δικαίωμα να μετέχουν σε αγώνες για ένα χρόνο και σε περίπτωση υποτροπής για τρία χρόνια. 4. Αν μετά από θετικό έλεγχο φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) ο χορηγός ή αυτός που υποκινεί τη χορήγηση απαγορευμένων ουσιών καταδικαστεί αμετάκλητα, στερείται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου τη φιλαθλη ιδιότητα από δύο έως πέντε έτη και αν είναι προπονητής, με απόφαση του αρμόδιου για θέματα αθλητισμού Υπουργού, στερείται την άδεια άσκησης του επαγγέλματος αυτού από τρία έως επτά έτη. Σε περίπτωση υποτροπής επιβάλλεται ισόβια στέρηση της άδειας άσκησης του επαγγέλματος του προπονητή. Καθηγητές της φυσικής αγωγής, που καταδικάστηκαν για συμμετοχή στις παραπάνω παραβάσεις, απαγορεύεται να ασκούν προπονητικό έργο και να προσλαμβάνονται από συλλόγους και ομοσπονδίες. 5. Σε φυσικά πρόσωπα που έχουν σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις αθλητική ιδιότητα και καταδικάστηκαν αμετάκλητα για τις παραπάνω παραβάσεις, επιβάλλεται από το αρμόδιο όργανο στέρηση της ιδιότητας αυτής και του δικαιώματος εισόδου στους αγωνιστικούς χώρους μέχρι δύο έτη. Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού μπορεί παράλληλα: α) να ανακαλέσει άδειες άσκησης επαγγέλματος προπονητή, προνόμια αθλητών και χρηματικές επιχορηγήσεις και β) να προκαλέσει την πειθαρχική δίωξη του παραβάτη από το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο.»

²⁵ Η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως.

ουσιών, που εφόσον καταδικαστούν αμετάκλητα στερούνται τη φίλαθλη ιδιότητα από δύο έως πέντε χρόνια.

Προβλέπονται ακόμα διάφορες παρεπόμενες ποινές, μετά από αμετάκλητη καταδίκη, όπως για τον προπονητή η στέρηση της άδειας άσκησης του επαγγέλματός του από τρία έως επτά χρόνια και σε περίπτωση υποτροπής με ισόβια στέρηση της άδειας άσκησης του επαγγέλματός του, για τους καθηγητές φυσικής αγωγής απαγόρευση άσκησης προπονητικού έργου και πρόσληψής τους από συλλόγους και ομοσπονδίες, για τους αθλητές η στέρηση της αθλητικής ιδιότητας, απαγόρευση εισόδου τους στους αγωνιστικούς χώρους μέχρι δύο έτη, ανάκληση προνομίων, χρηματικών επιχορηγήσεων αλλά και πειθαρχική δίωξη του παραβάτη από το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο.

Το άρθρο 9²⁶ αναφέρεται στην προστασία της υγείας των αθλητών και τη γνησιότητα των αποτελεσμάτων, με εργαστηριακό έλεγχο φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) των αθλουμένων που γίνεται στο εργαστήριο Ιατροδικαστικής και Τοξικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών ή σε αναγνωρισμένο κέντρο του εξωτερικού μέχρι να δημιουργηθεί το Κέντρο Ελέγχου. Τέλος, το κεφάλαιο Γ και τα άρθρα 10 και 11 αναφέρονται αντίστοιχα στο ντόπινγκ ίππων²⁷, που τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών, κατόπιν αυτεπάγγελτης ποινικής δίωξης και μετατρέπεται μόνο εφόσον ο δράστης δεν έχει αμετάκλητη καταδίκη για πράξη προβλεπόμενη από τις διατάξεις του εν λόγω νόμου και με πειθαρχικές ποινές, που επιβάλλονται στους παραβάτες του άρθρου 11²⁸, δηλαδή του αποκλεισμού όλων των ίππων

---

²⁶ «Άρθρο 9. Η προστασία της υγείας των αθλητών και η γνησιότητα των αποτελεσμάτων των ερασιτεχνικών ή επαγγελματικών αγώνων ποδοσφαίρου και των αθλητικών αγώνων διασφαλίζεται με εργαστηριακό έλεγχο φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) των αθλουμένων που γίνεται, μέχρι να δημιουργηθεί το Κέντρο Ελέγχου, στο εργαστήριο ιατροδικαστικής και Τοξικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών ή σε αναγνωρισμένο κέντρο του εξωτερικού.»

²⁷ Ντόπινγκ ίππου είναι χορήγηση ή χρησιμοποίηση σε ίππο που αγωνίζεται σε ιππικούς αγώνες ή ιπποδρομίες κάθε απαγορευμένου μέσου ή ηλεκτροδιέγερσης που είναι ικανό να διεγείρει ή να κάμψει τις σωματικές του δυνάμεις ή να επιφέρει τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής του ικανότητας και απόδοσης.

²⁸ «Άρθρο 10. 1. Όποιος χορηγεί οποιοδήποτε φαρμακευτικό παρασκεύασμα ή χημική ουσία ή χρησιμοποιεί οποιαδήποτε άλλη μέθοδο ή ηλεκτροδιέγερση σε αγωνιζόμενους ίππους κατά τους ιππικούς αγώνες ή τις ιπποδρομίες με σκοπό να διεγείρει ή να κάμψει τις σωματικές τους δυνάμεις ή επιφέρει τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής τους ικανότητας (ντόπινγκ) για την επίτευξη μεγαλύτερης ή μικρότερης απόδοσης τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών. 2. Με την ίδια ποινή, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη, τιμωρείται: α) όποιος αρνείται ύστερα από πρόσκληση του αρμόδιου οργάνου τη δειγματοληψία ή παρακαλώει με οποιοδήποτε τρόπο τον έλεγχο φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) ή καταρτίζει και υποβάλλει ψευδή στοιχεία ελέγχου και β) όποιος κατέχει τα παρασκευάσματα ή τις ουσίες της παρ. 1 με σκοπό να τις χορηγήσει σε αγωνιζόμενους ίππους. 3. Αναβάτης ίππου που βρίσκεται κατά τον έλεγχο των ιπποδρομιών υπό την επήρεια διεγερτικών ή ανασταλτικών φαρμάκων τιμωρείται, ανεξάρτητα από άλλες διοικητικές κυρώσεις, με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. 4. Η ποινική δίωξη στις πιο πάνω περιπτώσεις ασκείται αυτεπάγγελτως και σε περίπτωση καταδίκης η μετατροπή της ποινής σε χρηματική επιτρέπεται

του παραβάτη από ιπποδρομίες τουλάχιστον για έξι μήνες και την αφαίρεση της άδειας αναβάτη ή προπονητή τουλάχιστον για ένα έτος.

Στο νόμο αυτό εξακολουθεί η παράβαση να αφορά τη χορήγηση σε αθλητή και τη λήψη από αυτόν απαγορευμένων ουσιών, όμως προστίθεται στις απαγορεύσεις και η χρήση κάθε μέσου σωματικής ή νευρικής διέγερσης και ακόμα η αφαίρεση αίματος και η επαναχορήγηση του πριν από τον αγώνα. Επίσης εμπλουτίζονται οι απαγορευμένες ουσίες και προβλέπεται η δημιουργία ειδικού ερευνητικού κέντρου που θα διενεργεί τους σχετικούς ελέγχους, που είναι υποχρεωτικοί για τους αθλητές. Για πρώτη φορά προβλέπεται και το ντόπινγκ ίππων και δη των αγωνιστικών, για επίτευξη μεγαλύτερης ή μικρότερης απόδοσης, δηλαδή προβλέπεται και η μικρότερη απόδοση με σκοπό την επιτυχία άλλου ίππου, που θα αποφέρει τεράστια κέρδη μέσω των σχετικών στοιχημάτων και άλλα οφέλη και το οποίο αποτελεί ιδιώνυμο έγκλημα²⁹.

Στη συνέχεια εκδόθηκαν η Υπουργική Απόφαση 21717/1987, με την οποία καθορίζεται η διαδικασία διενέργειας ελέγχου για τη χρήση απαγορευμένων ουσιών στο ποδόσφαιρο στο άρθρο 32³⁰ αυτής και η Κοινή Υπουργική Απόφαση 14/1987, που χαρακτηρίζει τις απαγορευμένες ουσίες, θεωρώντας ότι επιφέρουν τεχνητή μεταβολή στην απόδοση του αθλητή, βλάπτοντας την υγεία του, τις κατηγοριοποιεί και τις διακρίνει σε 11 κατηγορίες.

1.3.3 Από το 1996 έως το 2001

Ο ν. 2371/1996 «Κύρωση Ευρωπαϊκής Σύμβασης κατά του Ντόπινγκ και άλλες διατάξεις» συστηματοποίησε και αυστηροποίησε το ποινικό καθεστώς (Γιτσούδη 2003:37). Όπως αναφέρει το προοίμιο του νόμου, ο σκοπός του Συμβουλίου της Ευρώπης³¹ είναι η επίτευξη

μόνο εφ' όσον ο δράστης δεν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για πράξη που προβλέπεται από τις διατάξεις του νόμου αυτού. Άρθρο 11. Η παράβαση από πρόθεση των διατάξεων του προηγούμενου άρθρου συνιστά και βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα, για το οποίο επιβάλλονται από το αρμόδιο όργανο της Φιλίππου Ενώσεως Ελλάδος, ανεξάρτητα από άλλες κυρώσεις, οι ακόλουθες πειθαρχικές ποινές: α) σε ιδιοκτήτη ίππου, που έχει συμμετοχή στις πιο πάνω παραβάσεις, η ποινή του αποκλεισμού όλων των ίππων της ιδιοκτησίας του από ιπποδρομίες τουλάχιστον για έξι μήνες, έστω και αν ένας ή περισσότεροι από τους ίππους αυτούς μεταβιβαστεί σε τρίτο και β) σε αναβάτες και προπονητές η αφαίρεση της άδειας αναβάτη ή προπονητή τουλάχιστο για ένα έτος.»

²⁹ Ιδιώνυμο έγκλημα χαρακτηρίζεται όταν η προσθήκη στοιχείων στο βασικό έγκλημα αλλοιώνει σε τέτοιο βαθμό τη φυσιογνωμία της πράξης ώστε δημιουργείται νέο έγκλημα.

³⁰ Με τίτλο «Προστασία της υγείας των ποδοσφαιριστών (φαρμακοδιέγερση)».

³¹ Η Συνθήκη του Συμβουλίου της Ευρώπης ψηφίστηκε το 1989 κατά του Ντόπινγκ και η Λευκή Βίβλος της Επιτροπής της Ε.Ε. για τον Αθλητισμό το 2007. Ορισμένα κράτη μέλη της Ε.Ε. όμως δεν έχουν ούτε υπογράψει

μεγαλύτερης ενότητας μεταξύ των μελών του, ώστε να διασφαλιστούν και να πραγματοποιηθούν τα ιδεώδη και οι αρχές που αποτελούν την κοινή τους κληρονομιά και να διευκολυνθεί η οικονομία τους και η κοινωνική τους πρόοδος. Σημαντικό ρόλο στο σκοπό αυτό πρέπει να διαδραματίζει ο αθλητισμός, με σκοπό την προστασία της υγείας, την ηθική και σωματική αγωγή και την προώθηση της διεθνούς αλληλεγγύης. Κυριαρχεί το κλίμα ότι το μέλλον του αθλητισμού κινδυνεύει, καθώς αυξάνεται ανησυχητικά η χρήση ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ και εξαιτίας αυτού εκτός τις συνέπειες στην υγεία τους, κινδυνεύουν και οι ηθικές αρχές και οι εκπαιδευτικές αξίες. Σκοπεύοντας λοιπόν στη μείωση και την τελική εξάλειψη του ντόπινγκ στον αθλητισμό, όπως αναφέρεται στο πρώτο άρθρο, τον ορισμό του ντόπινγκ στο δεύτερο, ψηφίζονται άλλα 17 άρθρα κατά του ντόπινγκ.

Το άρθρο 3 αναφέρεται στο συντονισμό της εσωτερικής πολιτικής και τις ενέργειες των υπηρεσιών και διασφαλίζεται η πρακτική εφαρμογή της Σύμβασης με ανάθεση σε διοικητικές ή μη διοικητικές αρχές ή σε αθλητικούς οργανισμούς. Στο 4ο άρθρο περιγράφονται τα μέτρα περιορισμού της διάθεσης και της χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ και για το σκοπό αυτό δίδονται επιδοτήσεις σε αθλητικούς οργανισμούς που εφαρμόζουν αποτελεσματικά τους κανονισμούς και ενισχύονται για τους ελέγχους και αναλύσεις με επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις, παρακρατούνται τα κεφάλαια επιδοτήσεων των υπό διαθεσιμότητα αθλητών, διευκολύνεται η διενέργεια ελέγχων, ενθαρρύνεται η σύναψη συμφωνιών για τους ελέγχους και δίδεται το δικαίωμα θέσπισης κανονισμών αντιντόπινγκ με ίδια πρωτοβουλία. Στο άρθρο 5 αναφέρεται η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία εργαστηρίων ελέγχου ντόπινγκ από τα μέλη, που οφείλουν να συνδράμουν τους αθλητικούς οργανισμούς να έχουν πρόσβαση στα εργαστήρια αυτά, τα οποία θα λαμβάνουν μέτρα εκπαίδευσης προσωπικού, θα αναλαμβάνουν κατάλληλα προγράμματα έρευνα για το ντόπινγκ και θα δίνουν στη δημοσιότητα αμέσως τα στοιχεία των ερευνών τους³². Στο επόμενο άρθρο 6 θεσπίζεται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκστρατειών πληροφόρησης, με έμφαση στο σεβασμό των ιατρικών ηθών και η προαγωγή της έρευνας.

ούτε κυρώσει με εσωτερικό νόμο τη Διεθνή Συνθήκη της U.N.E.S.C.O. του 2005, αν και προτρέπονται από την Επιτροπή στη Λευκή Βίβλο του 2007 (Σταμέλος 2008:35).

³² Η ανάπτυξη των επιστημών της βιοχημείας και της φαρμακολογίας παίζουν σπουδαίο ρόλο στη διενέργεια πιο αξιόπιστων ερευνών για νέες ουσίες και μεθόδους ντόπινγκ.

Με το άρθρο 7³³ τα μέρη αναλαμβάνουν την ενθάρρυνση των αθλητικών οργανισμών τους για την εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων ενάντια στο ντόπινγκ και την εναρμόνιση των κανονισμών αντιντόπινγκ, των καταλόγων των απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων και των διαδικασιών ελέγχου με αυτές των αρμόδιων αθλητικών οργανισμών. Όσον αφορά τις πειθαρχικές διαδικασίες θα πρέπει να εναρμονίζονται με τις διεθνείς αρχές, τα πειθαρχικά όργανα να είναι διακριτά από τα αναφέροντα, να προστατεύεται το δικαίωμα για δίκαιη κρίση, να είναι σαφής η διαδικασία της προσφυγής, να επιβάλλονται αποτελεσματικές ποινές στους παραβάτες και να αναγνωρίζονται οι ποινές άλλων οργανισμών. Ακόμα οι αθλητικοί οργανισμοί ενθαρρύνονται να εισάγουν ελέγχους ντόπινγκ, να διαπραγματεύονται συμφωνίες με αθλητικούς οργανισμούς άλλων χωρών, να αποσαφηνίζουν τους κανονισμούς με κριτήρια αντιντόπινγκ, να προάγουν την ενεργή συμμετοχή των αθλητών στην αντιντόπινγκ εργασία διεθνών οργανισμών, να κάνουν πλήρη και αποτελεσματική χρήση των μέσων για τις

---

³³ Ενδεικτικά, το άρθρο αυτό έχει ως εξής: «Άρθρο 7. Συνεργασία με αθλητικούς οργανισμούς για τα μέτρα που θα λαμβάνονται από αυτούς. 1. Τα Μέρη αναλαμβάνουν να ενθαρρύνουν τους αθλητικούς οργανισμούς τους και μέσω αυτών τους διεθνείς αθλητικούς οργανισμούς να διατυπώνουν και να εφαρμόζουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, που εμπιπτούν στη δικαιοδοσία τους, εναντίον του ντόπινγκ στον αθλητισμό. 2. Προς το σκοπό αυτόν ενθαρρύνουν τους αθλητικούς οργανισμούς τους να διασαφίσουν και να εναρμονίσουν τα σχετικά δικαιώματα, υποχρεώσεις και καθήκοντά τους, ειδικότερα να εναρμονίσουν: α. τους κανονισμούς αντι-ντόπινγκ, σύμφωνα με τους κανονισμούς που συμφωνήθηκαν από τους αρμόδιους διεθνείς αθλητικούς οργανισμούς. β. τους καταλόγους των απαγορευμένων φαρμακολογικών τάξεων των ουσιών ντόπινγκ και των απαγορευμένων μεθόδων ντόπινγκ, σύμφωνα με τους καταλόγους που καταρτίστηκαν από τους αρμόδιους διεθνείς αθλητικούς οργανισμούς. γ. τις διαδικασίες ελέγχου του ντόπινγκ. δ. τις πειθαρχικές διαδικασίες, εφαρμόζοντας τις διεθνείς αρχές του φυσικού δικαίου και διασφαλίζοντας το σεβασμό των στοιχειωδών δικαιωμάτων του ύποπτου αθλητή ή αθλήτριας αυτές οι αρχές περιλαμβάνουν: I. τα αναφέροντα και τα πειθαρχικά όργανα διακρίνονται τα μεν από τα δε, II. το δικαίωμα των πιο πάνω προσώπων για δίκαιη κρίση και το δικαίωμά τους να επικουρηθούν ή να αντιπροσωπευτούν, III. σαφείς και εφαρμόσιμες διατάξεις σχετικές με την προσφυγή κατά αποφάσεων που έχουν ληφθεί. ε. τις διαδικασίες επιβολής αποτελεσματικών ποινών στους υπαλλήλους γιατρούς, κτηνιάτρους, προπονητές, φυσιοθεραπευτές και σε άλλους παράγοντες ή βοηθούς που συνδέονται με τις παραβάσεις των κανονισμών αντι-ντόπινγκ των αθλητών και αθλητριών. στ. τις διαδικασίες αμοιβαίας αναγνώρισης της διαθεσιμότητας ή άλλων ποινών που επιβάλλονται από άλλους αθλητικούς οργανισμούς στην ίδια ή σε άλλη χώρα. 3. Επιπλέον τα Μέρη ενθαρρύνουν τους αθλητικούς οργανισμούς τους: α. να εισάγουν, σε αποτελεσματική κλίμακα, ελέγχους για το ντόπινγκ όχι μόνο στους αγώνες αλλά επίσης χωρίς προηγούμενη προειδοποίηση σε οποιοδήποτε κατάλληλο χρόνο εκτός αγώνων. Αυτού του είδους οι έλεγχοι να διενεργούνται κατά τρόπο ίσο για όλους τους αθλητές και αθλήτριες και να περιλαμβάνουν εξέταση και επανεξέταση των προσώπων που επιλέχθηκαν, όπου είναι δυνατόν, σε τυχαία βάση. β. να διαπραγματεύονται συμφωνίες με αθλητικούς οργανισμούς άλλων χωρών, επιτρέπονται στους αθλητές ή αθλήτριες που γυμνάζονται σε άλλη χώρα να ελεγχθούν από νομίμως εξουσιοδοτημένες ομάδες ελέγχου ντόπινγκ αυτής της χώρας. γ. να διασαφηνίζουν και να εναρμονίζουν τους κανονισμούς τους σχετικούς με την καταλληλότητα του αθλούμενου να λάβει μέρος σε αθλητικές εκδηλώσεις, οι οποίοι περιέχουν κριτήρια αντι-ντόπινγκ. δ. να προάγουν την ενεργό συμμετοχή των ίδιων των αθλητών και αθλητριών στην αντι-ντόπινγκ εργασία των διεθνών αθλητικών οργανισμών. ε. να κάνουν πλήρη και αποτελεσματική χρήση των μέσων που διατίθενται για αναλύσεις ντόπινγκ στα εργαστήρια που προβλέπονται από το άρθρο 5, τόσο κατά τη διάρκεια όσο και εκτάκτων αθλητικών αγώνων. στ. να ερευνούν τις επιστημονικές μεθόδους προπόνησης και να σχεδιάζουν τις γενικές οδηγίες για την προστασία των αθλητών και αθλητριών όλων των ηλικιών, τις κατάλληλες για κάθε άθλημα.».

αναλύσεις και να κάνουν έρευνες επιστημονικών μεθόδων προπόνησης και το σχεδιασμό γενικών οδηγιών για την προστασία των αθλητών.

Στο άρθρο 8 τονίζεται η ανάγκη διεθνούς συνεργασίας, με ενθάρρυνση των αθλητικών οργανισμών τους, προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ τους και της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών και αρχών και συνδρομής μεταξύ τους στην ίδρυση εργαστηρίων. Η υποχρεωτικότητα της παροχής πληροφοριών στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι το άρθρο 9 και στα άρθρα 10, 11 και 12 καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την επιτροπή ελέγχου, τη σύσταση της, την αντιπροσώπευση των μερών σ' αυτή, τους όρους σύγκλησής της τους διαδικαστικούς κανόνες λειτουργίας της, τα καθήκοντά της και οι αποφάσεις της και η υποβολή εκθέσεως σχετικής με το έργο της και τη λειτουργία της στην Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στο άρθρο 13 αναφέρεται η διαδικασία τροποποίησης των άρθρων της Σύμβασης³⁴.

Ο Έλληνας νομοθέτης προσπαθώντας να εναρμονιστεί με τις διεθνείς προσπάθειες καταπολέμησης του ντόπινγκ, με διεθνή συνεργασία, αλληλεγγύη και εφαρμογή κατάλληλων ελέγχων αλλά και λήψη κατάλληλων προγραμμάτων έρευνας και μέτρων πρόληψης, προχωρά στην ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής σύμβασης και κυρώνει αυτήν με νόμο, ώστε να αποτελεί μέρος της ελληνικής νομοθεσίας.

1.3.4 Από το 2002 έως το 2011

Ο ν. 3057/2002 «Τροποποίηση και συμπλήρωση του νόμου 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις», στα άρθρα 52 και επόμενα, προσθέτει στο ν. 2725/1999 «Ερασιτεχνικός & Επαγγελματικός Αθλητισμός και άλλες διατάξεις», το νέο τμήμα Δ με τίτλο «Καταπολέμηση του ντόπινγκ» και τα άρθρα 128Α «Ντόπινγκ», 128Β «Έννοια όρων», 128Γ «Τα απαγορευμένα μέσα», 128Δ «Διαδικασίες ελέγχου ντόπινγκ», 128Ε «Έλεγχος εντός και εκτός αγώνων», 128Στ «Εθνικός Οργανισμός Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (Ε.Ο.ΚΑ.Ν.)», 128Ζ «Πειθαρχικές παραβάσεις ντόπινγκ», 128Η «Πειθαρχικές κυρώσεις», 128Θ «Ποινικές Διατάξεις», 128Ι «Αρμόδια πειθαρχικά όργανα», 128ΙΑ

³⁴ Η τροποποίηση προτείνεται είτε από κάποιο Μέρος είτε, από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, είτε από την Επιτροπή Ελέγχου και γνωστοποιείται από το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης στα Κράτη που αναφέρονται στο άρθρο 14 και σε κάθε Κράτος που έχει προσχωρήσει ή έχει προσκληθεί να προσχωρήσει στη Σύμβαση.

«Ιατρικές μονάδες καταπολέμησης της χρήσης ντόπινγκ», 128ΙΒ «Ιατρικές εξετάσεις αθλητών και προστασία της υγείας τους», 128ΙΓ «Έλεγχοι για την πρόληψη διακίνησης και εμπορίας απαγορευμένων μέσων» και 128ΙΔ «Ντόπινγκ ίππων».

Ο Έλληνας νομοθέτης κατανοώντας ότι το ντόπινγκ είναι ένα από τα πιο αρνητικά φαινόμενα στον αθλητισμό, που τα τελευταία χρόνια έχει εξαπλωθεί αποτελώντας ένα διεθνές κοινωνικό πρόβλημα και όχι μόνο αθλητικό³⁵, το απαγορεύει όχι μόνο γιατί αλλοιώνει τη γνησιότητα του αποτελέσματος και της προσπάθειας των αθλητών, αλλά και γιατί θέτει σε κίνδυνο τη ζωή και την υγεία τους και ιδιαίτερα των ανηλίκων και είναι αντίθετο με τις θεμελιώδεις αρχές και την ιδέα του Ολυμπισμού (Γογγάκη 2013:77), του «ευ αγωνίζεσθαι» και της ιατρικής ηθικής. Προσπαθεί να σταματήσει την αποσπασματική, με λίγες διατάξεις γεμάτες ελλείψεις, αντιμετώπιση, που είχε γίνει με τους προηγούμενους νόμους, λόγω του πλήθους των αιτίων της εξάπλωσης του ντόπινγκ και της δύσκολης αντιμετώπισής του εξαιτίας της μεγάλης διάδοσής του και της πολυπλοκότητάς του, καθώς είναι αναμεμιγμένοι πολλοί παράγοντες εντός και εκτός του αθλητισμού. Έτσι η Ελλάδα εκτός της υποχρέωσης για αναμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου έχει και υποχρέωση για την εναρμόνιση της νομοθεσίας με τα ισχύοντα για το ντόπινγκ στο διεθνή χώρο. Η υποχρέωση αυτή καθίσταται πιο επιτακτική λόγω της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων 2004, που πρέπει να διεξαχθούν με υποδειγματικό τρόπο και να μη στιγματιστούν από σκάνδαλα ντόπινγκ και για αυτό προχωρά στην ψήφιση του νόμου αυτού.

Ο όρος ντόπινγκ προτιμήθηκε αντί του ελληνικού όρου «φαρμακοδιέγερση», που είχε χρησιμοποιηθεί στους προηγούμενους νόμους, γιατί είναι ευρύτερος και χρησιμοποιείται στη διεθνή νομοθεσία, καθώς ντόπινγκ δε νοείται μόνο η χορήγηση ή η χρήση απαγορευμένων ουσιών, αλλά επιπλέον και η εφαρμογή στον αθλητή απαγορευμένης μεθόδου και δεν είναι απόλυτο ότι προκαλεί διέγερση. Για το λόγο αυτό και στο νόμο δίδονται οι ορισμοί και έννοιες των βασικών όρων. Πέραν τούτων, στο νόμο λήφθηκαν υπόψη και οι νομοθεσίες άλλων κρατών που αφορούν το ντόπινγκ, ώστε να μη υπάρξει μια καλύτερη και αρτιότερη αντιμετώπισή του και προβλέπονται αυστηρότατες διατάξεις που απαγορεύουν το ντόπινγκ, καθορίζονται ποια είναι τα απαγορευμένα μέσα³⁶ και γίνεται εξειδικευμένα ο προσδιορισμός

³⁵ Εισηγητική έκθεση στο σχέδιο νόμου «Τροποποίηση και συμπλήρωση του ν. 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις».

³⁶ «... Απαγορευμένα μέσα είναι τα εξής: Α) Απαγορευμένες ουσίες: α. Κατηγορίες ουσιών που απαγορεύονται σε κάθε περίπτωση: 1. Διεγερτικά, 2. Ναρκωτικά, 3. Αναβολικά, 4. Διουρητικά, 5. Πεπτιδικές ορμόνες,

των απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων. Ακόμα γίνεται λεπτομερής προσδιορισμός των διαδικασιών ελέγχου ντόπινγκ, για την καλύτερη εξασφάλιση της υγείας των αθλητών και της γνησιότητας των αποτελεσμάτων των αθλητικών αγώνων. Επιπλέον καθορίζονται οι αρμόδιες υπηρεσίες για τη λήψη των δειγμάτων την ανάλυσή τους, προσδιορίζεται ο χρόνος που γίνεται ο έλεγχος, που πλέον είναι θεσμοθετημένα υποχρεωτικός.

Συνιστάται το καθοριστικής σημασίας για την σωστή εφαρμογή του νόμου Εθνικό Συμβούλιο Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (Ε.Σ.ΚΑ.Ν.), που είναι το αρμόδιο όργανο για το σχεδιασμό, την παρακολούθηση, τον έλεγχο, το συντονισμό, την εφαρμογή των δράσεων και προγραμμάτων, με σκοπό την καταπολέμηση του ντόπινγκ, και ορίζονται λεπτομερώς η συγκρότησή του από πρόσωπα με κύρος, γνώσεις και εμπειρία σε θέματα αθλητισμού και ιδίως του ντόπινγκ και οι αρμοδιότητές του.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στον προσδιορισμό με σαφήνεια των παραβάσεων ντόπινγκ, ώστε να υπάρξει πρόβλεψη για κάθε πιθανή ενέργεια και σύγχρονη μέθοδο που συνιστά παράβαση ντόπινγκ. Το ίδιο σαφής είναι και ο προσδιορισμός των αυστηρότατων κυρώσεων που προβλέπονται για τις παραβάσεις ντόπινγκ³⁷. Η ιδιότητα των υπαιτίων και το είδος των

μιμητικά και συναφείς με αυτές ουσίες. ... β. Κατηγορίες ουσιών που απαγορεύονται ανάλογα με το άθλημα ή την ποσοτική συγκέντρωση: 1. Αλκοόλη, 2. Κανναβινοειδή, 3. Τοπικά αναισθητικά, 4. Κορτικοστεροειδή, 5. Β - αναστολείς. Β) Απαγορευμένες μέθοδοι: α) ντόπινγκ αίματος ή άλλων κυττάρων ή ιστών, β) χορήγηση τεχνητών φορέων οξυγόνου ή ουσιών που διογκώνουν το πλάσμα, γ) φαρμακολογική, χημική, φυσική ή γενετική παραποίηση. Γ) Όσες άλλες ουσίες ή μέθοδοι περιλαμβάνονται κάθε φορά στην κοινή απόφαση της επόμενης παραγράφου. ...».

³⁷ «Άρθρο 128Η ... Οι κυρώσεις που επιβάλλονται για παράβαση ντόπινγκ ανάλογα με την ιδιότητα των υπαιτίων είναι κατά περίπτωση οι εξής: 2.1 ΣΕ ΑΘΛΗΤΗ. α. Έγγραφο επίπληξη. β. Προσωρινή απαγόρευση συμμετοχής σε κάθε είδους αθλητικές συναντήσεις και διοργανώσεις όλων των αθλημάτων. γ. Ισόβια απαγόρευση συμμετοχής σε κάθε είδους αθλητικές συναντήσεις και διοργανώσεις όλων των αθλημάτων. δ. Στέρηση κάθε είδους παροχών και ευεργετημάτων της Πολιτείας και των αθλητικών ομοσπονδιών και των τυχόν φορολογικών απαλλαγών, καθώς επίσης και διακοπή τυχόν υποτροφίας που έχει χορηγηθεί. ε. Επιστροφή κάθε οικονομικής παροχής που τυχόν του δόθηκε από την ημέρα της τέλεσης της παράβασης. στ. Πρόστιμο μέχρι 100.000 ευρώ, προκειμένου περί επαγγελματιών αθλητών. ζ. Έκπτωση ή αποκλεισμός από τη συμμετοχή σε διοίκηση, όργανο ή επιτροπή οποιουδήποτε αθλητικού φορέα ή σωματείου αθλητών. 2.2 ΣΕ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ. α. Προσωρινή απαγόρευση συμμετοχής στην οργάνωση και τη διεξαγωγή αθλητικών συναντήσεων και διοργανώσεων και άσκησης των καθηκόντων του κατά τη διεξαγωγή των πιο πάνω. β. Ισόβια απαγόρευση συμμετοχής στην οργάνωση και τη διεξαγωγή αθλητικών συναντήσεων και διοργανώσεων και άσκησης των καθηκόντων του κατά τη διεξαγωγή των πιο πάνω. γ. Έκπτωση από τη διοικητική θέση που τυχόν κατέχει στον αθλητισμό και απαγόρευση εκπροσώπησης οποιουδήποτε αθλητικού φορέα. δ. Πρόστιμο μέχρι 200.000 ευρώ, προκειμένου περί προσώπων που συνδέονται επαγγελματικά με τον αθλητισμό. ε. Παραπομπή στην Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος του άρθρου 130 του παρόντος νόμου. 3. Σε περίπτωση παράβασης ντόπινγκ, οι επιβαλλόμενες κυρώσεις, ανάλογα με το είδος των απαγορευμένων ουσιών, είναι: Α ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ: Αν η απαγορευμένη ουσία είναι εφεδρίνη, φαινυλοπροπανολαμίνη, ψευδοεφεδρίνη, καφεΐνη, στρυχνίνη ή σχετική με αυτές ουσία, επιβάλλονται: - Σε αθλητή: Οι προβλεπόμενες κυρώσεις στην παράγραφο 2.1 του παρόντος άρθρου, με στοιχεία β' και δ' (μέχρι 2 έτη) και α'. - Σε συντελεστή: Οι προβλεπόμενες κυρώσεις στην παράγραφο 2.2 του παρόντος άρθρου, με στοιχεία α' (μέχρι 2 έτη και, αν η παράβαση αφορά ανήλικο, μέχρι 3 έτη) και δ'. Β' ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ: Αν η απαγορευμένη ουσία είναι διαφορετική

απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων που αυτοί χρησιμοποιούν λαμβάνεται υπόψη, όπως ισχύει και διεθνώς για τη βαρύτητα των παραβάσεων αλλά και την επιμέτρηση των πειθαρχικών και ποινικών κυρώσεων. Στις περιπτώσεις που οι παραβάσεις ντόπινγκ αφορούν ανηλίκους δίνεται ιδιαίτερη προσοχή, στους οποίους η χορήγηση ντόπινγκ μετατρέπεται ορθά σε κακούργημα και γίνεται διάκριση μεταξύ ερασιτεχνών και επαγγελματικών αθλητών, καθώς οι τελευταίοι αντιμετωπίζονται με αυστηρότερες κυρώσεις. Και τα ποινικά αδικήματα που αφορούν τον ντόπινγκ αντιμετωπίζονται επίσης με πολύ βαριές ποινικές κυρώσεις, όπως η φυλάκιση, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη³⁸, η στέρηση άδειας άσκησης σχετικού με τον αθλητισμό επαγγέλματος και χρηματικές ποινές³⁹. Οι πειθαρχικές ποινές είναι και αυτές αυστηρές και ορίζονται τα

από τις αναφερόμενες στην Α' περίπτωση του παρόντος άρθρου, επιβάλλονται: -Σε αθλητή: Οι προβλεπόμενες κυρώσεις στην παράγραφο 2.1 του παρόντος άρθρου, με στοιχεία β', δ', ζ, (τουλάχιστον για δύο έτη), ε' και στ'. - Σε συντελεστή: Οι προβλεπόμενες κυρώσεις στην παράγραφο 2.2 του παρόντος άρθρου με στοιχεία α', γ' (τουλάχιστον για δύο έτη), δ' και ε'. Αν η παράβαση αφορά ανήλικο, η κύρωση είναι τουλάχιστον 4 έτη. 4. Σε περίπτωση νέας παράβασης ντόπινγκ (παράβαση καθ' υποτροπή) από: ΑΘΛΗΤΗ: α. Αν η νέα παράβαση αφορά, όπως και η πρώτη, απαγορευμένες ουσίες της Α' περίπτωσης, επιβάλλεται απαγόρευση συμμετοχής σε κάθε είδους αθλητικές συναντήσεις και διοργανώσεις όλων των αθλημάτων για χρονικό διάστημα μέχρι 4 έτη. β. Αν η νέα παράβαση αφορά απαγορευμένες ουσίες της Β' περίπτωσης, ενώ η πρώτη παράβαση αφορούσε ουσίες της Α' περίπτωσης, επιβάλλεται η κύρωση της προηγούμενης περ. α' για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 3 ετών. γ. Αν η νέα παράβαση αφορά, όπως και η πρώτη απαγορευμένες ουσίες της Β' περίπτωσης, επιβάλλεται η κύρωση της πιο πάνω απαγόρευσης συμμετοχής για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 5 ετών, αν ο αθλητής είναι ανήλικος και τουλάχιστον 10 ετών αν είναι ενήλικας. δ. Αν η παράβαση τελέσθηκε για τρίτη φορά, επιβάλλεται η κύρωση της πιο πάνω απαγόρευσης συμμετοχής ισοβίως. ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ: Επιβάλλεται η κύρωση της ισόβιας απαγόρευσης συμμετοχής στην οργάνωση και διεξαγωγή αθλητικών συναντήσεων και διοργανώσεων και της άσκησης των καθηκόντων τους κατά τη διεξαγωγή των πιο πάνω αγώνων. 5. Οι καθ' υποτροπή ποινές επιβάλλονται ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της τέλεσης των περισσότερων πράξεων. 6. Στα πρόσωπα που υποπίπτουν στις προβλεπόμενες στο άρθρο 1282 παρ. 2 περ. α', β' και γ' παραβάσεις επιβάλλονται οι κυρώσεις της περίπτωσης Β', της παρ. 3 του παρόντος άρθρου. 7. Εκτός των ανωτέρω κυρώσεων, σε περίπτωση παράβασης ντόπινγκ, μπορεί με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού να ανακαλείται προσωρινά ή οριστικά η άδεια άσκησης επαγγέλματος σε προπονητή. 8. Η εφαρμογή των πιο πάνω αναφερόμενων κυρώσεων μπορεί να συνοδεύεται από τακτικούς ή έκτακτους ελέγχους ντόπινγκ στον αθλητή, κατά τη διάρκεια της τιμωρίας του. 9. Όποιος δεν συμμορφώνεται με την απόφαση του αρμόδιου πειθαρχικού οργάνου με την οποία επιβλήθηκε κύρωση για παράβαση ντόπινγκ ή όποιος συνεργεί σε αυτό τιμωρείται με πρόστιμο μέχρι 50.000 ευρώ. 10. Οι οικείες αθλητικές ομοσπονδίες μπορούν να προβλέπουν στους κανονισμούς τους αυστηρότερες κυρώσεις από τις οριζόμενες στο νόμο αυτόν."

³⁸ Ρήτρα σχετικής επικουρικότητας (Μαυρομάτης 2016:266).

³⁹ «Άρθρο 128Θ. Ποινικές διατάξεις. 1. Όποιος χορηγεί σε αθλητή φυσική ή χημική ουσία ή βιολογικό ή βιοτεχνολογικό υλικό ή εφαρμόζει σε αυτόν μέθοδο που απαγορεύονται από την κοινή απόφαση του άρθρου 128Γ του παρόντος, με σκοπό τη βελτίωση της αγωνιστικής του διάθεσης, ικανότητας και απόδοσής του, κατά τη διάρκεια αθλητικών αγώνων ή εν όψει της συμμετοχής του σε αυτούς, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και με χρηματική ποινή, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. Η επιβολή μόνο της χρηματικής ποινής με την παραδοχή ελαφρυντικών περιστάσεων αποκλείεται. Σε αυτόν που καταδικάστηκε επιβάλλεται και η απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος σχετικού με τον αθλητισμό για χρονικό διάστημα ίσο με τη στερητική της ελευθερίας ποινή που του επιβλήθηκε. 2. Αθλητής που χρησιμοποιεί φυσική ή χημική ουσία ή βιολογικό ή βιοτεχνολογικό υλικό ή επιτρέπει την εφαρμογή σε αυτόν μεθόδου που απαγορεύονται από την κοινή απόφαση του άρθρου 128Γ του παρόντος, με σκοπό τη βελτίωση της αγωνιστικής του διάθεσης, ικανότητας και απόδοσής του, κατά τη διάρκεια αθλητικών αγώνων ή εν όψει της

αρμόδια για την επιβολή τους όργανα και μάλιστα υπολογίζονται από την ημερομηνία λήψης του δείγματος ή της άρνησης υποβολής σε έλεγχο και όχι από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης⁴⁰ (Πανταζόπουλος 2007:236-237). Ειδικότερα υπάρχει εναρμόνιση των διαδικασιών ελέγχου ντόπινγκ και των σχετικών θεμάτων κοινοποίησης των αποτελεσμάτων με το ν. 2742/1997 που αφορά την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Εκτός από την ίδρυση ιατρικών μονάδων καταπολέμησης της χρήσης ντόπινγκ προβλέπονται ακόμα υποχρεώσεις για τους γιατρούς κατά την εξέταση των αθλητών για την πιστοποίηση της υγείας τους και της θεώρησης του αθλητικού τους δελτίου, των αθλητικών ομοσπονδιών, που πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία της υγείας των αθλητών και θεσπίζονται αυστηρότατοι έλεγχοι για την πρόληψη της διακίνησης και της εμπορίας απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που θεσπίζεται είναι οι έλεγχοι, που διενεργούνται ώστε να δημιουργείται μια αποτρεπτική κατάσταση για το ντόπινγκ, να προστατεύεται η γνησιότητα του αθλητικού αποτελέσματος και της αθλητικής προσπάθειας εν γένει και να διαφυλάσσεται η υγεία των αθλητών. Διενεργούνται προληπτικά και δε λειτουργούν ως ποινή εναντίον των υπόπτων αθλητών, σύμφωνα με τους κανόνες της ίσης μεταχείρισης όλων των αθλητών που

συμμετοχής του σε αυτούς, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. 3. Στην περίπτωση της παραγράφου 1, όταν ο αθλητής είναι ανήλικος επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη, και με στέρηση της άδειας άσκησης σχετικού με τον αθλητισμό επαγγέλματος για δέκα (10) χρόνια, ανεξάρτητα από το μέγεθος της ποινής που του επιβλήθηκε. 4. Όποιος κατασκευάζει, εκχυλίζει, τροποποιεί, παρασκευάζει, αποθηκεύει, διεκπεραιώνει, μεταφέρει, εισάγει, εξάγει, διακινεί, εμπορεύεται, πωλεί, προμηθεύεται, κατέχει, προσφέρει ή χρηματοδοτεί την προμήθεια των ουσιών και μεθόδων της παραγράφου 1 με σκοπό τη βελτίωση της αγωνιστικής διάθεσης, ικανότητας και απόδοσης αθλητών, κατά τη διάρκεια αθλητικών αγώνων ή εν όψει της συμμετοχής τους σε αυτούς, τιμωρείται με τις ποινές της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. Αν ο δράστης τελεί τις πράξεις αυτές μέσα σε αθλητικές εγκαταστάσεις ή με σκοπό να χορηγηθούν οι ουσίες ή να εφαρμοστούν μέθοδοι σε ανήλικους αθλητές, επιβάλλονται οι ποινές της παραγράφου 3 του παρόντος, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. 5. Εκτός από τις πιο πάνω ποινές διατάσσεται η δήμευση και καταστροφή των απαγορευμένων ουσιών, καθώς και των αντικειμένων ή εγγράφων που χρησίμευσαν ή διευκόλυναν τη διάπραξη της παράβασης. Επίσης, διατάσσεται η σφράγιση του συνόλου των εγκαταστάσεων της επιχείρησης που χρησίμευσε για τη διάπραξη της παράβασης, εφόσον ανήκει στο πρόσωπο που καταδικάστηκε και η καταδικαστική απόφαση δημοσιεύεται στον Τύπο. 6. Όποιος παρακαλύει τους αρμόδιους για έλεγχο ντόπινγκ φορείς στην άσκηση του καθήκοντός τους τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος ύστερα από διενέργεια νόμιμου ελέγχου ντόπινγκ, καταστρέφει, αλλοιώνει ή καθιστά ανέφικτη τη χρήση των δειγμάτων ή πλαστογραφεί, νοθεύει ή αλλοιώνει την καταγραφή του αποτελέσματος του ελέγχου.»

⁴⁰ Άρθρο 128Ι ν. 2725/1999 «4. Η έναρξη της κύρωσης για μια παράβαση ντόπινγκ υπολογίζεται από την ημερομηνία λήψης του δείγματος και, εάν επιβλήθηκε για άρνηση υποβολής σε έλεγχο ντόπινγκ, υπολογίζεται από την ημερομηνία της άρνησης ή της μη συμμόρφωσης. Σε κάθε άλλη περίπτωση, η ποινή υπολογίζεται από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης από το οικείο πειθαρχικό όργανο.»

αγωνίζονται και ακόμα και για εκείνους που θεωρούνται ύποπτοι για να διαπιστωθεί και επιβεβαιωθεί η τυχόν παράβασή τους.

Με τις Υπουργικές Αποφάσεις 20913/1-7-2003 «Συγκρότηση του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ» και 5387/2004 «Κατάρτιση κανονισμού λειτουργίας του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ», συγκροτείται το Ε.Σ.ΚΑ.Ν. και καταρτίζεται ο κανονισμός λειτουργίας του, αντίστοιχα, ενώ με τις 3519/2005 «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128B και 128Γ του Ν. 2725/1999» και 19514/26-4-2005 «Καθορισμός των διαδικασιών του ελέγχου ντόπινγκ σε αθλητές και κάθε άλλης αναγκαίας λεπτομέρειας» καθορίζονται οι απαγορευμένες ουσίες και μέθοδοι και οι διαδικασίες του ελέγχου ντόπινγκ σε αθλητές και η μέριμνα του ελέγχου, παρακολούθησης, συντονισμού και εφαρμογής των απαραίτητων δράσεων και προγραμμάτων για να καταπολεμηθεί το ντόπινγκ. Επίσης με την υπουργική απόφαση 3416/2006 «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών, μεθόδων ντόπινγκ, άρθρων 128B, 128Γ ν. 2725/1999», που εναρμονίζεται και αυτή με τα δεδομένα διεθνώς του Παγκόσμιου Κώδικα Αντιντόπινγκ, καθορίζονται οι απαγορευμένες ουσίες και μέθοδοι και αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια.

Με το ν. 3516/2006 «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης κατά της Φαρμακοδιέγερσης (Ντόπινγκ) στον Αθλητισμό (Παρίσι 19.10.2005)», γίνεται η κύρωση της Διεθνούς Συμβάσεως κατά της Φαρμακοδιέγερσης (Ντόπινγκ) στον Αθλητισμό, που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 19 Οκτωβρίου 2005⁴¹ (Σταμέλος 2008: 26-27). Από τη στιγμή της κύρωσής της αποτελεί πλέον αναπόσπαστο τμήμα του Ελληνικού δικαίου και έτσι υπερισχύει κάθε άλλης αντίθετης διάταξης νόμου. Είναι ένα επεξεργασμένο αναλυτικά διεθνές κείμενο, που προσπαθεί να ρυθμίσει το πρόβλημα της φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) στον αθλητισμό με την προώθηση μέτρων για την πρόληψη και καταπολέμησή του, προσπαθώντας να το εξαλείψει. Ακόμα προσπαθεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα και τις συνέπειές του στην υγεία των αθλητών, στην αρχή του ευ αγωνίζεσθαι και γενικά στο μέλλον του αθλητισμού. Και είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός ότι συντάσσεται κατά την περίοδο που παγκόσμια είναι ιδιαίτερα αισθητή η επίδραση στη νεολαία που έχουν οι μεγάλοι και γνωστοί αθλητές και η ανάγκη δημιουργίας σωστών προτύπων, λόγος για τον οποίο και προτρέπει η διεθνής

---

⁴¹ Σε διεθνές επίπεδο ισχύουν παράλληλα με τους κανονισμούς των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών ο Διεθνής Κώδικας W.A.D.A του 2003 και η Διεθνής Συνθήκη U.N.E.S.C.O. του 2005 κατά του ντόπινγκ (Σταμέλος 2008:35).

συνεργασία για την πρόληψη και εξάλειψη της εξαπάτησης μέσω του ντόπινγκ στον αθλητισμό και η επικράτηση του «ευ αγωνίζεσθαι». Η ίδρυση και λειτουργία εθνικών εργαστηρίων ντόπινγκ, η οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και η πληροφόρηση των αθλουμένων και γενικά όσων έχουν σχέση με τον αθλητισμό και η σύνταξη και εφαρμογή καταλόγων για τη χρήση ουσιών ντόπινγκ, είναι οι τρεις βασικές κατευθύνσεις της.

Η Σύμβαση⁴² αυτή περιγράφει τις υποχρεώσεις που τα Κράτη – Μέρη αναλαμβάνουν προς επίτευξη του σκοπού της και οριοθετεί τη σχέση της με τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ⁴³. Ο Κώδικας ίσχυσε από το 2004 και έχει σκοπό την προστασία του θεμελιώδους δικαιώματος των αθλητών να συμμετέχουν στον αθλητισμό χωρίς τη χρήση φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) και να προωθηθεί κατά συνέπεια η υγεία, η δικαιοσύνη και η ισότητα των αθλητών σε ολόκληρο τον κόσμο και η διασφάλιση εναρμονισμένων, συντονισμένων και αποτελεσματικών προγραμμάτων κατά του ντόπινγκ σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, όσον αφορά τον εντοπισμό, την αποτροπή και την πρόληψη του ντόπινγκ και προβλέπει την υποχρέωση κάθε Κράτους - Μέρους να υιοθετήσει τα κατάλληλα μέτρα (Σαραντίδης 2010:286-287), ώστε να τηρηθούν οι υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή, χωρίς να εμποδίζονται να λάβουν και πρόσθετα συμπληρωματικά μέτρα.

Περαιτέρω, διαφοροποιούνται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των Κρατών – Μερών, που απορρέουν από άλλες προηγούμενες συμβάσεις που δεν αντιτίθενται στο σκοπό και το αντικείμενό της, ορίζεται η διασφάλιση της εφαρμογής της μέσω εσωτερικού συντονισμού των Κρατών – Μερών, θεσπίζεται η υποχρέωση υιοθέτησης μέτρων από τα Κράτη – Μέρη για να περιοριστεί η διαθεσιμότητα των απαγορευμένων ουσιών, εκτός εάν η χρήση τους βασίζεται σε κάποια εξαίρεση θεραπευτικής χρήσης και προβλέπει την υποχρέωση των Κρατών – Μερών για λήψη μέτρων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι κυρώσεις ή ποινές του προσωπικού υποστήριξης αθλητών που παραβίασαν κανόνα ή αδίκημα συνδεδεμένο με το ντόπινγκ στον αθλητισμό.

---

⁴² Η Διεθνής Σύμβαση έχει συνολικά 43 άρθρα και δύο παραρτήματα, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της και χωρίζεται σε επτά μέρη (Μαντρατζή 2009:59).

⁴³ Στο πλαίσιο των εργασιών της δεύτερης παγκόσμιας Συνδιάσκεψης στην Κοπεγχάγη για την φαρμακοδιέγερση στον αθλητισμό, στις 5 Μαρτίου 2003, εκπρόσωποι από ογδόντα κυβερνήσεις καθώς και η Διεθνής Ολυμπιακή επιτροπή (Δ.Ο.Ε.), η Διεθνής Παραολυμπιακή Επιτροπή (Δ.Π.Ε.), διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες, όλα τα Ολυμπιακά αθλήματα, εθνικές Ολυμπιακές και Παραολυμπιακές επιτροπές, αθλητές, εθνικοί οργανισμοί αντιντόπινγκ, και διεθνείς οργανισμοί, συμφώνησαν ομόφωνα να υιοθετήσουν τον Κώδικα ως τη βάση για τον αγώνα κατά του ντόπινγκ και της φαρμακοδιέγερσης στον αθλητισμό. Ο Κώδικας προσαρτάται στη Σύμβαση ως παράρτημα (Μαντρατζή 2009:58).

Ακόμα τα Κράτη – Μέρη δεσμεύονται για ενθάρρυνση των παραγωγών και διανομέων συμπληρωμάτων διατροφής⁴⁴ για καθιέρωση συστήματος καλύτερης πληροφόρησης όσον αφορά την αναλυτική σύνθεση και διασφάλιση ποιότητας των προϊόντων αυτών, για χρηματοδότηση, μέσω των προϋπολογισμών τους, εθνικού προγράμματος ελέγχου ντόπινγκ και για διευκόλυνση όλων των αθλητικών οργανισμών και οργανισμών αντιντόπινγκ στους ελέγχουν που πραγματοποιούν. Σε διεθνές επίπεδο θεσπίζεται η συνεργασία μεταξύ αθλητικών οργανισμών και οργανισμών αντιντόπινγκ, η υποστήριξη της αποστολής του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ (W.A.D.A.), η ισότιμη χρηματοδότηση του ετήσιου προϋπολογισμού του, η διεθνής συνεργασία στον έλεγχο του ντόπινγκ με τη διευκόλυνση του έργου του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ και των οργανισμών αντιντόπινγκ όσον αφορά την μετακίνηση των εξουσιοδοτημένων ομάδων ελέγχου τους, της ασφαλούς και έγκαιρης αποστολής των δειγμάτων και τη συνεργασία των εργαστηρίων ελέγχου ντόπινγκ.

Καθιερώνεται το «Εθελοντικό Ταμείο», που αποτελείται από κεφάλαια καθοριζόμενα από τους οικονομικούς κανονισμούς της U.N.E.S.C.O. και αποτελούμενα από συνεισφορές των συμβαλλόμενων κρατών, τρίτων κρατών, οργανώσεων των Ηνωμένων Εθνών, δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων ή ιδιωτών κ.λ.π.. Η χρήση και η διαχείριση των πόρων του γίνεται από τη Διάσκεψη των Κρατών – Μερών, ώστε να παρέχεται βοήθεια σε άλλα Κράτη – Μέρη για να αναπτύξουν σχετικά προγράμματα αντιντόπινγκ. Προβλέπεται η ανάληψη από τα Κράτη – Μέρη της δημιουργίας και της υποστήριξης προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης για το αντιντόπινγκ, αλλά και η ενθάρρυνση των φορέων για εφαρμογή κατάλληλων κωδίκων συμπεριφοράς σχετικά με το αντιντόπινγκ, η υποστήριξη της ενεργούς συμμετοχής των αθλητών και του προσωπικού υποστήριξης αυτών σε όλες τις δραστηριότητες του αντιντόπινγκ, η βοήθεια όλων των αθλητικών οργανισμών και των οργανισμών αντιντόπινγκ στα προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης των αθλητών, η αμοιβαία συνεργασία για την πληροφόρηση, εμπειρία και εξειδίκευση σε αποτελεσματικά προγράμματα αντιντόπινγκ και η προαγωγή έρευνας αντιντόπινγκ με διασφάλιση της εναρμόνισης της έρευνας με όλες τις αναγνωρισμένες ηθικές πρακτικές διεθνώς.

---

⁴⁴ Τα συμπληρώματα διατροφής αποτελούν συμπυκνωμένες πηγές θρεπτικών συστατικών ή άλλων ουσιών και ο τομέας των τροφίμων στην Ελλάδα διέπεται από τον τελευταίο ν. 4235/2014 «Διοικητικά μέτρα, διαδικασίες και κυρώσεις στην εφαρμογή της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας στους τομείς των τροφίμων, των ζωοτροφών και της υγείας και προστασίας των ζώων και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων».

Θεσπίζεται ακόμα να ενθαρρύνονται τα μέλη των επιστημονικών και ιατρικών κοινοτήτων των Κρατών – Μερών να διεξάγουν τις σχετικές έρευνες και των αθλητικών οργανισμών να εφαρμόζουν τα αποτελέσματά τους, ενώ όταν κριθεί απαραίτητο θα διαχέονται τα αποτελέσματα των ερευνών με τα αποτελέσματα των ερευνών άλλων Κρατών – Μερών. Κυρίαρχο σώμα της Σύμβασης είναι η Διάσκεψη των Κρατών – Μερών, στην οποία συμμετέχει κάθε Κράτος – Μέρος με μια ψήφο και η W.A.D.A., η Δ.Ο.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλοι διεθνείς οργανισμοί προσκαλούνται ως παρατηρητές. Περιγράφονται επίσης οι λειτουργίες της, η λειτουργία της γραμματείας της, οι διαδικασίες για την τροποποίηση των διατάξεων της Σύμβασης, η διαδικασία τροποποίησης της Παραρτημάτων της, το τρόπος εφαρμογής των διατάξεων της για τα Κράτη – Μέρη με ομοσπονδιακό, μη συγκεντρωτικό σύστημα, η έναρξη ισχύος της, η δυνατότητα των Κρατών – Μερών να καθορίζουν τα γεωγραφικά διαμερίσματα της ευθύνης τους και θα όπου θα ισχύει η Σύμβαση, η δυνατότητα καταγγελίας και ο τρόπος άσκησής της, ο θεματοφύλακας της Σύμβασης και των τροποποιήσεών της, που είναι ο Γενικός Διευθυντής της U.N.E.S.C.O., η διαδικασία έγγραφης Σύμβασης στη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών, οι γλώσσες καταγραφής των επισήμων κειμένων της Σύμβασης. Τέλος προβλέπεται η απαγόρευση της διατύπωσης οποιασδήποτε επιφύλαξης αντίθετης με το αντικείμενο και το σκοπό της.

Την ίδια χρονιά εκδίδεται ως συνέχεια της προηγούμενης η υπουργική απόφαση 54082/2006 «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ κατά την έννοια των άρθρων 128B και 128Γ του ν. 2725/1999», που βασίζεται στα δεδομένα του καταλόγου του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ και στα διεθνή πρότυπα του ίδιου Οργανισμού και προβλέπει την εξαίρεση για θεραπευτικούς σκοπούς της χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων. Δεν έχει ουσιώδεις διαφορές από την προηγούμενη⁴⁵ και χωρίζεται και αυτή σε τέσσερα κεφάλαια.

Στη συνέχεια αντικαθίστανται τα άρθρα 128Στ, 128Η, 128Θ, 128ΙΓ και 128 ΙΔ με τα άρθρα 17 και 18 του ν. 3708/2008 «Καταπολέμηση της βίας με αφορμή αθλητικές εκδηλώσεις και άλλες διατάξεις», που θέτει ως άμεση προτεραιότητα την καλλιέργεια και την προαγωγή της αθλητικής παιδείας και το «ευ αγωνίζεσθαι». Έχει σκοπό να βελτιωθεί η κατάσταση που επικρατεί στις δειγματοληψίες για τον έλεγχο ντόπινγκ και τα προβλήματα που μερικές

---

⁴⁵ Μάλλον ο νομοθέτης προσπαθεί να διατυπώσει με περισσότερη σαφήνεια τις διατάξεις της προηγούμενης υπουργικής απόφασης.

φορές εμφανίζονται σ' αυτές. Έτσι ανατίθεται στο Ε.Σ.ΚΑ.Ν., που έχει αντικαταστήσει την αντίστοιχη υπηρεσία του Ο.Α.Κ.Α. στο νόμο 2725/1999, αναβαθμίζοντας το ρόλο του, η αποκλειστική ευθύνη των δειγματοληψιών, ώστε να βελτιωθεί το πρόγραμμα των αιφνιδιαστικών ελέγχων ντόπινγκ, και να μειωθεί το κόστος των δειγματοληψιών. Στο Ε.Σ.ΚΑ.Ν. τηρείται μητρώο δειγματοληπτών, οι οποίοι αποκλειστικά διενεργούν τις δειγματοληψίες. Οι έλεγχοι εκτός αγώνων διενεργούνται μετά ή και χωρίς προειδοποίηση των αθλητών στην Ελλάδα, ενώ στο εξωτερικό μπορεί να ανατίθενται σε αντίστοιχο αναγνωρισμένο από τη Δ.Ο.Ε. οργανισμό του κράτους που βρίσκονται.

Ο νόμος αυτός είναι σαφέστατα αυστηρότερος από τον προηγούμενο, σε σχέση με τις ποινές και τις κυρώσεις και όσον αφορά τον ντόπινγκ στους αθλητές⁴⁶ αλλά και όσον αφορά το

---

⁴⁶ «Άρθρο 18. "11. Σε περίπτωση που κατόπιν ελέγχου ντόπινγκ από οποιονδήποτε ημεδαπό ή αλλοδαπό αρμόδιο φορέα σε αθλητές εθνικής ομάδας ομοσπονδίας, διαπιστωθεί ότι κατά το διάστημα που οι αθλητές αυτοί βρίσκονται στη διάθεση της ομοσπονδίας αυτής έχει γίνει χρήση των απαγορευμένων ουσιών, υλικών ή μεθόδων κατά την έννοια των διατάξεων του παρόντος νόμου βάσει οργανωμένου σχεδίου, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της ομοσπονδίας αυτής κηρύσσονται έκπτωτα κατά τη διαδικασία της παραγράφου 7 του άρθρου 3 του παρόντος. Σε περίπτωση υποτροπής αίρεται υποχρεωτικά η ειδική αθλητική αναγνώριση της ομοσπονδίας κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 28 του παρόντος." ... 1. Όποιος χορηγεί σε αθλητή φυσική ή χημική ουσία ή βιολογικό ή βιοτεχνολογικό υλικό ή εφαρμόζει σε αυτόν μέθοδο που απαγορεύεται από την κοινή απόφαση του άρθρου 128Γ" του παρόντος, με σκοπό τη βελτίωση της αγωνιστικής του διάθεσης, ικανότητας και απόδοσης του, κατά τη διάρκεια αθλητικών αγώνων ή εν όψει της συμμετοχής του σε αυτούς, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) ετών και με χρηματική ποινή είκοσι πέντε χιλιάδων (25.000) έως πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. Η επιβολή μόνο της χρηματικής ποινής με την παραδοχή ελαφρυντικών περιστάσεων αποκλείεται. Σε αυτόν που καταδικάστηκε επιβάλλεται και η απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος σχετικού με τον αθλητισμό. Επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών, εάν ο υπαίτιος διαπράττει τις ανωτέρω πράξεις είτε κατ' επάγγελμα είτε με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. 2. Αθλητής που χρησιμοποιεί φυσική ή χημική ουσία ή βιολογικό ή βιοτεχνολογικό υλικό ή επιτρέπει την εφαρμογή σε αυτόν μεθόδου που απαγορεύεται από την κοινή απόφαση του άρθρου 128Γ" του παρόντος, με σκοπό τη βελτίωση της αγωνιστικής του διάθεσης, ικανότητας και απόδοσης του, κατά τη διάρκεια αθλητικών αγώνων ή εν όψει της συμμετοχής του σε αυτούς, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. Η κατοχή από αθλητή ουσίας ή υλικού του προηγούμενου εδαφίου που δεν έχει καταχωρηθεί νομίμως στο δελτίο υγείας του τιμωρείται με χρηματική ποινή τουλάχιστον πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. 3. Στην περίπτωση της παραγράφου 1, όταν ο αθλητής είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών και ισόβια στέρηση της άδειας άσκησης σχετικού με τον αθλητισμό επαγγέλματος, ανεξάρτητα από το μέγεθος της ποινής που επιβλήθηκε. 4. Όποιος κατασκευάζει, εκχυλίζει, παρασκευάζει, αποθηκεύει, διακινεί, εμπορεύεται, προμηθεύεται ή παρέχει οικονομικά μέσα με οποιονδήποτε τρόπο για την προμήθεια των ουσιών και μεθόδων της παραγράφου 1 με σκοπό τη βελτίωση της αγωνιστικής διάθεσης, ικανότητας και απόδοσης αθλητών, κατά τη διάρκεια αθλητικών αγώνων ή εν όψει της συμμετοχής τους σε αυτούς, τιμωρείται με τις ποινές της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. Αν ο δράστης τελεί τις πράξεις αυτές μέσα σε αθλητικές εγκαταστάσεις ή με σκοπό να χορηγηθούν οι ουσίες ή να εφαρμοστούν μέθοδοι σε ανήλικους αθλητές, επιβάλλονται οι ποινές της παραγράφου 3 του παρόντος. 5. Εκτός από τις πιο πάνω ποινές διατάσσεται η δήμευση και καταστροφή των απαγορευμένων ουσιών, καθώς και των αντικειμένων ή εγγράφων που χρησίμευσαν ή διευκόλυναν τη διάπραξη της παράβασης. Επίσης, διατάσσεται η σφράγιση του συνόλου των εγκαταστάσεων της επιχείρησης που χρησιμοποιήθηκε για τη διάπραξη της παράβασης, εφόσον ανήκει στο πρόσωπο που καταδικάστηκε και η καταδικαστική απόφαση δημοσιεύεται στον Τύπο. 6. Όποιος παρακωλύει

ντόπινγκ στους ίππους ιπποδρομιών ή ιππικών αγώνων⁴⁷ στα ήδη υπάρχοντα εγκλήματα, αλλά και σε σχέση με την εισαγωγή νέων πιθανών μορφών εμφάνισης του εγκλήματος του ντόπινγκ. Οι συνθήκες τέλεσης του εν λόγω εγκλήματος είναι αυτές που ωθούν τον Έλληνα νομοθέτη να θεσπίσει αυστηρότερες διατάξεις από τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, ο

τους αρμόδιους για έλεγχο ντόπινγκ φορείς στην άσκηση του καθήκοντος τους τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος πριν, κατά ή μετά από διενέργεια νόμιμου ελέγχου ντόπινγκ καταστρέφει, αλλοιώνει ή καθιστά ανέφικτη τη χρήση των δειγμάτων ή πλαστογραφεί, νοθεύει ή αλλοιώνει την καταγραφή του αποτελέσματος του ελέγχου με οποιονδήποτε τρόπο. Σε περίπτωση που τις πράξεις του προηγούμενου εδαφίου διαπράττει με πρόθεση δειγματολήπτης ντόπινγκ κατά την έννοια του παρόντος νόμου, μέλος του προσωπικού του ΕΣΚΑΝ, μέλος του προσωπικού του εργαστηρίου ελέγχου ντόπινγκ του ΟΑΚΑ ή άλλου εργαστηρίου της Ελλάδας που τυχόν θα ιδρυθεί και θα αναγνωριστεί από τον ΠΟΑ ως εργαστήριο ελέγχου ντόπινγκ, αυτός τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών. ..." 5. Το άρθρο 128ΙΔ' του ν. 2725/1999, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 65 του ν. 3057/2002, αντικαθίσταται ως εξής: ...».

⁴⁷ «"Άρθρο 128ΙΔ' 1. Όποιος χορηγεί οποιαδήποτε ουσία ή χρησιμοποιεί οποιαδήποτε μέθοδο (ή ηλεκτροδιέγερση), η οποία απαγορεύεται από τον κατάλογο του Κώδικα Ιπποδρομιών της Φιλίππου Ενώσεως Ελλάδος (ΦΕΕ), που εγκρίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ή από τους οικείους κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ιππασίας, σε ίππους που συμμετέχουν σε ιπποδρομίες ή σε ιππικούς αγώνες αντίστοιχα, με σκοπό να διεγείρει ή να κάμψει τις σωματικές τους δυνάμεις ή να επιφέρει τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής τους ικανότητας (ντόπινγκ) για την επίτευξη μεγαλύτερης ή μικρότερης απόδοσης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και με χρηματική ποινή είκοσι πέντε χιλιάδων (25.000) έως πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ. Η επιβολή μόνο της χρηματικής ποινής με την παραδοχή ελαφρυντικών περιστάσεων αποκλείεται. Σε αυτόν που καταδικάστηκε επιβάλλεται και η απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος σχετικού με τις ιπποδρομίες και τους ιππικούς αγώνες για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών και σε περίπτωση υποτροπής η απαγόρευση αυτή είναι οριστική. Επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών, εάν ο υπαίτιος διαπράττει τις ανωτέρω πράξεις είτε κατ' επάγγελμα είτε με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος. 2. Με τις ίδιες ποινές, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη, τιμωρείται όποιος κατέχει τις απαγορευμένες ουσίες της παραγράφου 1, με σκοπό να τις χορηγήσει σε αγωνιζόμενους ίππους. 3. Αναβάτης ίππου που βρίσκεται, κατά τον έλεγχο ντόπινγκ σε ιπποδρομίες ή σε ιππικούς αγώνες, υπό την επήρεια απαγορευμένης ουσίας από αυτές που προβλέπονται στον Κώδικα ή τους κανονισμούς της παραγράφου 1 του παρόντος, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη. 4. Όποιος αρνείται, ύστερα από πρόσκληση του αρμόδιου οργάνου, τη δειγματοληψία ή παρακαλώει με οποιονδήποτε τρόπο τον έλεγχο ντόπινγκ ή καταρτίζει και υποβάλλει ψευδή στοιχεία ελέγχου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών. Σε περίπτωση που τις πράξεις του προηγούμενου εδαφίου διαπράττει με πρόθεση δειγματολήπτης ντόπινγκ κατά την έννοια του παρόντος νόμου, μέλος του προσωπικού του ΕΣΚΑΝ, μέλος του προσωπικού του εργαστηρίου ελέγχου ντόπινγκ του ΟΑΚΑ ή άλλου εργαστηρίου της Ελλάδας που τυχόν θα ιδρυθεί και θα αναγνωριστεί από τον ΠΟΑ ως εργαστήριο ελέγχου ντόπινγκ, αυτός τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών. 5. Τα θέματα σχετικά με τον έλεγχο ντόπινγκ στους ίππους και τις πειθαρχικές παραβάσεις ντόπινγκ σε σχέση με τη διεξαγωγή ιπποδρομιών ή ιππικών αγώνων ρυθμίζονται από τον Κώδικα της παραγράφου 1 του παρόντος και τους οικείους κανονισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ιππασίας και της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ιππασίας αντίστοιχα. 6. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού είναι δυνατή η ανάθεση αποκλειστικά στο ΕΣΚΑΝ του ελέγχου ντόπινγκ στους ίππους και τους αναβάτες ίππων. Με την ίδια απόφαση ρυθμίζονται όλες οι σχετικές λεπτομέρειες για τη διεξαγωγή των ελέγχων αυτών και κάθε άλλο συναφές θέμα. Σε κάθε περίπτωση εφαρμόζεται η διάταξη της παραγράφου 9 του άρθρου 128 Ε' του παρόντος νόμου. 7. Απαγορεύεται η μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής στις περιπτώσεις των αδικημάτων του παρόντος άρθρου, πλην των αδικημάτων της παραγράφου 3 του παρόντος." ...».

οποίος μάλιστα τυποποιεί ως κακουργήματα τις συγκεκριμένες παραβάσεις και δεν επιτρέπει ούτε τη μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής⁴⁸.

Μάλιστα διαφοροποιείται από τον ποινικό κώδικα, κατά τον οποίο οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι τυγχάνουν εφαρμογής για πλημμεληματική ή κακουργηματική πράξη που τελέσθηκε στο εξωτερικό από ημεδαπό, εάν η πράξη είναι αξιόποινη και κατά τους νόμους της χώρας αυτής, καθώς όσον αφορά το ντόπινγκ, η πράξη τιμωρείται ακόμα και εάν δεν είναι αξιόποινη στην ξένη χώρα⁴⁹ (Σακελλαροπούλου 2018:1203). Η αυστηρότητα αυτή δικαιολογείται επειδή και ο χώρος και ο χρόνος κρίνονται προσφορότεροι για την τέλεση τέτοιων εγκλημάτων, ώστε να επιβάλλεται η αυξημένη πειθαρχία και ο σεβασμός σε αξίες και αρχές και έτσι να καθίσταται δραστικότερη και αποτελεσματικότερη η συμμόρφωση του δράστη. Αυτός είναι και ο λόγος που εμπλουτίζεται και αναβαθμίζεται ο ρόλος του Ε.Σ.ΚΑ.Ν., που αποτελεί το κυριότερο όργανο της προσπάθειας καταπολέμησης του ντόπινγκ, στο οποίο ανατίθεται μεγαλύτερο μέρος της οργάνωσης και της καταπολέμησης του ντόπινγκ (Μαντρατζή 2009:133) και μάλιστα δικαιούται να παρίσταται σε δίκες για αδικήματα ντόπινγκ και να υποστηρίζει την κατηγορία, ως πολιτικώς ενάγων⁵⁰ (Σακελλαροπούλου 2018:1202).

Όμως στο νόμο αυτό υπάρχει και ένα παράλογο, καθώς, ενώ ψηφίστηκε για μια πιο ολοκληρωμένη συμβολή στην εξυγίανση του αθλητισμού και τη λύση των προβλημάτων του στην Ελλάδα, τιμωρείται η αθλητική ομοσπονδία με στέρηση του δικαιώματος επιχορήγησης και κάθε οικονομικής ενίσχυσης από το κράτος για ένα έτος, κατόπιν απόφασης του αρμοδίου για τον αθλητισμό Υπουργού⁵¹. Δηλαδή δεν τιμωρούνται τα υπαίτια άτομα, όπως

---

⁴⁸ «7. Τα κακουργήματα του παρόντος άρθρου δικάζονται από το Τριμελές Εφετείο του τόπου τέλεσης τους. ... 10. Απαγορεύεται η μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής στις περιπτώσεις των αδικημάτων του παρόντος άρθρου πλην των αδικημάτων της παραγράφου 2 του παρόντος.»

⁴⁹ «8. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και όταν οι προβλεπόμενες σε αυτό αξιόποινες πράξεις τελέσθηκαν στην αλλοδαπή από ημεδαπό, ακόμα και αν αυτές δεν είναι αξιόποινες κατά τους νόμους της χώρας, στην οποία τελέσθηκαν.»

⁵⁰ «9. Το ΕΣΚΑΝ δικαιούται να παρίσταται σε δίκες για τα αδικήματα του παρόντος άρθρου και του άρθρου 128ΙΔ' του παρόντος νόμου ως πολιτικώς ενάγων για την υποστήριξη της κατηγορίας.»

⁵¹ «18. Στο τέλος του άρθρου 128ΙΓ' του ν. 2725/1999, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 64 του ν. 3057/2002, προστίθενται παράγραφοι 7 και 8 ως εξής: "7. Επιπλέον των κυρώσεων που επιβάλλονται βάσει άλλων διατάξεων και ιδίως αυτών περί ΕΟΦ, σε αθλητική ομοσπονδία, αθλητή ή συντελεστή κατά την έννοια του παρόντος νόμου που προμηθεύεται, διαθέτει, χορηγεί διακινεί ή χρησιμοποιεί φαρμακευτικά σκευάσματα ή συμπληρώματα διατροφής, για τα οποία δεν έχει τηρηθεί η νομοθεσία περί νόμιμης παραγωγής, κυκλοφορίας, φύλαξης, διάθεσης, διακίνησης και χορήγησης των εν λόγω προϊόντων, όπως ισχύει, επιβάλλεται κατά περίπτωση: α) στην αθλητική ομοσπονδία, στέρηση του δικαιώματος επιχορήγησης και πάσης φύσεως οικονομικής ενίσχυσης από την Πολιτεία για χρονικό διάστημα ενός (1) έτους με απόφαση του αρμόδιου για τον αθλητισμό Υπουργού. Σε περίπτωση υποτροπής αίρεται η ειδική αθλητική αναγνώριση αυτής κατά τη

είναι τα μέλη της διοίκησης της ομοσπονδίας, αλλά τιμωρείται η ομοσπονδία του αθλήματος, δηλαδή το ίδιο το άθλημα, καθώς χωρίς οικονομική επιχορήγηση τούτο θα βλαφτεί ανεπανόρθωτα. Τιμωρούνται δηλαδή και οι άδικοι αλλά και οι δίκαιοι, όπως τα ερασιτεχνικά σωματεία και οι αθλητές κάθε ηλικίας και βαθμίδας (Σαραντίδης 2010:292).

Με την υπουργική απόφαση 55769/2008 «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128Β και 128Γ του ν. 2725/1999» προστίθενται λίγες νέες απαγορευμένες ουσίες και νέα αθλήματα για τα οποία ισχύει ειδικά η απαγόρευση, στηριζόμενη στο Διεθνές Πρότυπο έτους 2009. Το επόμενο έτος εκδίδεται η Υπουργική Απόφαση 39047/2009 «Συγκρότηση σώματος Δειγματοληπτών του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ» και αμέσως μετά η Κοινή Υπουργική Απόφαση 2290/2010 Υπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Πολιτισμού και Τουρισμού «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128Β και 128Γ του Ν. 2725/1999», ενώ με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 34912/2011 «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128Β και 128Γ του Ν. 2725/1999» καθορίστηκαν και πάλι οι απαγορευμένες ουσίες και μέθοδοι ντόπινγκ, που έχουν τη δυνατότητα για μεταβολή τεχνητά της αγωνιστικής διάθεσης, της ικανότητας ή της απόδοσης ενός αθλητή, είτε για συγκάλυψη μιας τέτοιας μεταβολής.

1.3.5 Από το 2012 μέχρι σήμερα

Με το άρθρο 11 του ν. 4049/2012 «Αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα, του Ντόπινγκ, των προσυνηνομημένων αγώνων και λοιπές διατάξεις» γίνεται μια νέα προσπάθεια αντιμετώπισης των διαφόρων παθογενειών του χώρου του αθλητισμού και ιδιαίτερα του ντόπινγκ. Για το σκοπό αυτό το Ε.Σ.ΚΑ.Ν. μετονομάζεται σε Εθνικό Οργανισμό Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (Ε.Ο.ΚΑ.Ν.) και μετατρέπεται σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, για μεγαλύτερη ανεξαρτησία και αποτελεσματικότητα στο διαρκή αγώνα κατά του ντόπινγκ, ενώ εξοπλίζεται με το απαραίτητο προσωπικό και τους αναγκαίους πόρους, σύμφωνα και με προεδρικό διάταγμα που θα εκδοθεί και θα ρυθμίσει τα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας του, τη στέγαση και τους πόρους του, τις συνιστώμενες θέσεις προσωπικού και τη

διαδικασία της παραγράφου 2 του άρθρου 28 του παρόντος νόμου. β) σε αθλητές, πειθαρχικές κυρώσεις κατά τους κανονισμούς της αθλητικής ομοσπονδίας του οικείου αθλήματος. γ) σε συντελεστή, η προσωρινή αφαίρεση της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος με απόφαση του οργάνου που τη χορήγησε και σε περίπτωση υποτροπής η οριστική.».

στελέχωση των υπηρεσιών του, την καταβολή δαπανών του σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του, την τακτοποίηση των οικονομικών εκκρεμοτήτων του γενικά κ.λ.π..

Επίσης αυστηροποιούνται οι ποινικές κυρώσεις για την τιμωρία του ντόπινγκ, με τυποποίηση του εγκλήματος της συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης για την τέλεση των κακουργημάτων του άρθρου 128 Θ του ν. 2725/1999 και με εφαρμογή σε αυτά των διατάξεων της ποινικής δικονομίας που διευκολύνουν την ποινική αντιμετώπιση των εγκληματικών οργάνωσεων κατά την έννοια των άρθρων 187 και 187B Π.Κ.. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός εντάσσονται τα αδικήματα του άρθρου 128 Θ του ν. 2725/1999 ως περίπτωση του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα, όπως ακριβώς συνέβη και με τα αδικήματα του άρθρου 41 ΣΤ του ν. 2725/1999 στο πλαίσιο του άρθρου 3 του νομοσχεδίου. Παράλληλα η ποινική μεταχείριση των χρηστών διαφοροποιείται από τους εμπόρους, που διακινούν απαγορευμένες ουσίες ντόπινγκ⁵². Οι αλλαγές αυτές σκοπεύουν στη συνολική και αποτελεσματικότερη κατά το δυνατό προστασία του εννόμου αγαθού της γνησιότητας του αποτελέσματος των αθλητικών αγώνων και της φερεγγυότητάς τους γενικά, καθόσον οι υφιστάμενες μέχρι τότε διατάξεις αποδείχθηκαν αρκετά ανεπαρκείς και απρόσφορες για την αποτροπή του ντόπινγκ.

Η Υπουργική απόφαση 3956/2012 Υπουργού Πολιτισμού και Τουρισμού, έρχεται για να τηρήσει τις δεσμεύσεις και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Διεθνή Σύμβαση κατά της φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) στον αθλητισμό, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Διάσκεψη της U.N.E.S.C.O. στο Παρίσι στις 19 Οκτωβρίου 2005 και κυρώθηκε και ισχυροποιήθηκε, κατά τους ορισμούς του άρθρου 28 παρ. 1 του Συντάγματος, με το πρώτο άρθρο του ν. 3516/2006, αλλά και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ, και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ. Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Σύμβασης αυτής, για το συντονισμό της καταπολέμησης του ντόπινγκ στον αθλητισμό, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τα συμβαλλόμενα στην παραπάνω σύμβαση κράτη δεσμεύονται από τις αρχές και λοιπές

---

⁵² «Άρθρο 12. Ποινική αντιμετώπιση του ντόπινγκ. 1. Στην παράγραφο 1 της διάταξης του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα, όπως συμπληρώνεται με το άρθρο 3 του παρόντος, προστίθεται τελευταία φράση ως εξής: «όπως επίσης και περισσότερων εγκλημάτων που προβλέπονται και τιμωρούνται στο άρθρο 128Θ του ν. 2725/1999. Για τα εγκλήματα του άρθρου αυτού η ιδιότητα του ιατρού, προπονητή ή φυσιοθεραπευτή αποτελεί επιβαρυντική περίπτωση.» 2. Για τις αξιόποινες πράξεις του άρθρου 1280 του ν. 2725/1999, καθώς και της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 253Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας περί ειδικών ανακριτικών πράξεων και οι διατάξεις για την προστασία μαρτύρων του άρθρου 9 του ν. 2928/2001.»

διατάξεις του Παγκόσμιου Κώδικα Αντιντόπινγκ, που υιοθετήθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Αντιντόπινγκ (W.A.D.A.) στις 5 Μαρτίου 2003, στην Κοπεγχάγη, ως βάση για τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των στόχων της Σύμβασης, τα οποία αναλαμβάνει να υιοθετήσει κάθε συμβαλλόμενο κράτος σύμφωνα με το άρθρο 5 αυτής.

Η επόμενη Υπουργική Απόφαση ΥΠΟΠΑΙΘ/ΓΔΥΑ/ΔΑΟΠΑΑΔ/ΤΑΕΥ/-205990/11368/1009/82/2015 «Συγκρότηση του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (Ε.Σ.ΚΑ.Ν.)», ρυθμίζει τα ειδικότερα θέματα της συγκρότησης του Ε.Σ.ΚΑ.Ν., ώστε να είναι πιο ανεξάρτητο και να μπορεί απρόσκοπτα να λειτουργεί στην προσπάθειά του καταπολέμησης του προβλήματος του ντόπινγκ στον αθλητισμό.

Ο ν. 4373/2016 «Αναγκαίες ρυθμίσεις για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το νέο Κώδικα Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ και άλλες διατάξεις» ψηφίζεται φανερώνοντας την προσπάθεια της Ελλάδος, για άλλη μια φορά, να εναρμονιστεί με τους Διεθνείς Κώδικες και να προστατεύσει τα αγαθά της γνησιότητας των αποτελεσμάτων των αγώνων και της αθλητικής προσπάθειας «fair play»⁵³, αλλά και την υγεία των αθλητών. Το ντόπινγκ άλλωστε στην ελληνική έννομη τάξη τιμωρείται τόσο ως ποινικό αδίκημα όσο και ως πειθαρχικό. Για την πιο ολοκληρωμένη όμως καταπολέμησή του η ελληνική νομοθεσία πρέπει να εναρμονίζεται με τις γενικές αρχές του ποινικού δικαίου και του πειθαρχικού δικαίου.

Η σύνταξη και η αποδοχή του Παγκόσμιου Κώδικα Αντιντόπινγκ είναι ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ (W.A.D.A.) στον τομέα της καταπολέμησης του φαινομένου της φαρμακοδιέγερσης, με τελευταία τροποποίησή του από το Ιδρυτικό Συμβούλιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ (W.A.D.A.) στο Γιοχάνεσμπουργκ στις 15 Νοεμβρίου 2013 και ισχύ από 1-1-2015. Με τον κώδικα αυτό δημιουργείται ο σκληρός πυρήνας των διατάξεων, πάνω στις οποίες βασίζεται η εναρμόνιση και η εφαρμογή της επιμέρους πολιτικής, των κανόνων και των δράσεων κατά του ντόπινγκ, από τους αθλητικούς φορείς, τις εθνικές κυβερνήσεις και τις δημόσιες αρχές. Έχει σκοπό την προστασία του θεμελιώδους δικαιώματος των αθλητών να συμμετέχουν στον

---

⁵³ Σκοπός του «fair play» είναι κάθε αθλητής να έχει ίσες ευκαιρίες στην επιτυχία σε κάθε αγώνα, σεβόμενος τους κανόνες του παιχνιδιού, τους αντιπάλους του και τους παράγοντες του παιχνιδιού, και κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, αλλά και κατά την προπόνηση και μετά τον αγώνα (Simon, Torres, Hager 2018:4). Είναι περισσότερο από μια φιλοσοφική ιδέα και απαιτεί ομαδικό πνεύμα, υγιή ανταγωνισμό, ισότητα, ακεραιότητα, αλληλεγγύη, ανεκτικότητα, φροντίδα, αριστεία και ευχαρίστηση στο παιχνίδι (McLaren 2016:12).

αθλητισμό χωρίς τη χρήση ντόπινγκ και με τον τρόπο αυτό να προωθηθεί η υγεία, η δικαιοσύνη και η ισότητα των αθλητών σε όλο τον κόσμο, καθώς και να διασφαλιστεί η εφαρμογή εναρμονισμένων, συντονισμένων και αποτελεσματικών προγραμμάτων κατά του ντόπινγκ σε διεθνές και εθνικό επίπεδο όσον αφορά την πρόληψη, τον εντοπισμό, και την αποτροπή του.

Στο πρώτο μέρος του προσδιορίζονται οι εννοιολογικοί όροι που χρησιμοποιούνται στον Κώδικα και το προσχέδιο νόμου, για διευκρίνιση των εννοιών και την αποφυγή διαφόρων ερμηνευτικών προσεγγίσεων⁵⁴. Στο δεύτερο προσδιορίζονται οι κανόνες αντιντόπινγκ του Ε.Σ.ΚΑ.Ν., που στοχεύουν στη διαφύλαξη των αγαθών του ήθους, του «ευ αγωνίζεσθαι»⁵⁵ και της εντιμότητας, της υγείας, της αριστείας και επίδοσης, του χαρακτήρα και της εκπαίδευσης, της ψυχαγωγίας και της απόλαυσης, της ομαδικής εργασίας, της αφοσίωσης και της δέσμευσης, του σεβασμού στους κανόνες και τους νόμους και στην ατομική προσπάθεια και την προσπάθεια των άλλων, του σθένους και της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης. Ο σκοπός του Ε.Σ.ΚΑ.Ν., που προσδιορίζεται στο τρίτο μέρος, είναι η εφαρμογή των κανόνων αυτών.

Ειδικότερα, μετά τον προσδιορισμό των φορέων που έχουν αρμοδιότητα για την πιστή εφαρμογή των κανόνων αντιντόπινγκ, στο πρώτο άρθρο, προβλέπεται η υποχρεωτική εναρμόνιση με τους κανόνες αντιντόπινγκ σε όλους τους κανονισμούς και τα καταστατικά των εθνικών αθλητικών ομοσπονδιών, η εφαρμογή των κανόνων σε όλα τα φυσικά πρόσωπα που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τον αθλητισμό, όπως οι αθλητές, οι προπονητές, το βοηθητικό προσωπικό κ.λ.π., και προσδιορίζονται οι διαδικασίες ελέγχου ντόπινγκ εντός και εκτός αγώνων.

Στο δεύτερο άρθρο ορίζεται το ντόπινγκ και προσδιορίζονται οι παραβάσεις των κανόνων του, όπως η παρουσία απαγορευμένης ουσίας ή μεταβολικών ή δεικτών της σε δείγμα αθλητή, η χρήση ή απόπειρα χρήσης απαγορευμένης ουσίας ή απαγορευμένης μεθόδου από αθλητή, η αποφυγή, άρνηση ή μη υποβολή σε δειγματοληψία, η μη παροχή πληροφοριών εντοπισμού, η παραποίηση ή απόπειρα παραποίησης οποιουδήποτε τμήματος της

---

⁵⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 4373/2016 το ντόπινγκ ορίζεται ως η εκδήλωση μίας ή περισσότερων παραβάσεων κανόνων αντιντόπινγκ, όπως αυτές ορίζονται στα άρθρα 3.1 έως 3.10 του Κώδικα, δηλαδή προσεγγίζει από νέα σκοπιά τον ορισμό, αντί τους ξεπερασμένους ήδη με τους προηγούμενους νόμους ορισμούς (Μαυρομάτης 2006:230).

⁵⁵ «Οὐ τὸ νικᾶν ἀλλὰ τὸ εὖ ἀγωνίζεσθαι» (Cinalli 2014:1) για το αγωνιστικό πνεύμα που βασίζεται στην ευγενή άμιλλα.

διαδικασίας ελέγχου ντόπινγκ, η κατοχή απαγορευμένης ουσίας ή απαγορευμένης μεθόδου, η διακίνηση ή απόπειρα διακίνησης οποιασδήποτε απαγορευμένης ουσίας ή απαγορευμένης μεθόδου, η εντός αγώνα χορήγηση ή η απόπειρα χορήγησης προς αθλητή οποιασδήποτε απαγορευμένης ουσίας ή απαγορευμένης μεθόδου ή χορήγηση ή η εκτός αγώνα χορήγηση ή απόπειρα χορήγησης προς αθλητή οποιασδήποτε μεθόδου ή ουσίας που απαγορεύεται εκτός αγώνα, η συνέργεια και η απαγορευμένη σύμπραξη.

Το άρθρο 3 αναφέρεται στο βάρος απόδειξης από το Ε.Σ.ΚΑ.Ν., που λειτουργεί εισαγγελικά όταν διαπιστώνεται παράβαση κανόνα αντιντόπινγκ και προσδιορίζει τις μεθόδους στοιχειοθέτησης γεγονότων και υποθέσεων, ενώ στο άρθρο 4 αναφέρεται ο κατάλογος απαγορευμένων ουσιών, ο τρόπος δημοσίευσης και αναθεώρησής του, προσδιορίζονται οι απαγορευμένες ουσίες και μέθοδοι που ορίζονται στον κατάλογο, τα κριτήρια συμπερίληψης ουσιών και μεθόδων στον κατάλογο και η χρήση κατ' εξαίρεση για θεραπευτικούς σκοπούς.

Το άρθρο 5 περιγράφει αναλυτικά το σκοπό ελέγχων και ερευνών, το αντικείμενό τους, προσδιορίζει τον τρόπο διεξαγωγής των ελέγχων κατά τη διάρκεια αθλητικής διοργάνωσης, τον προγραμματισμό κατανομής τους, την αναγκαία συνεργασία ελέγχων, το σύστημα πληροφοριών εντοπισμού αθλητών, όπως αυτό επικρατεί παγκοσμίως και τέλος τη διαδικασία που ακολουθείται όταν διαπιστώνεται επιστροφή σε αγώνες αθλητών που είχαν αποσυρθεί.

Στο άρθρο 6 γίνεται προσδιορισμός της χρήσης διαπιστευμένων και εγκεκριμένων εργαστηρίων, του σκοπού ανάλυσης δειγμάτων, την έρευνα επ' αυτών, τα πρότυπα ανάλυσής τους και της αναφοράς στοιχείων και της περαιτέρω ανάλυσής τους, ενώ στο άρθρο 7 γίνεται περιγραφή του τρόπου διαχείρισης των αποτελεσμάτων, αναφέρεται η ευθύνη του Ε.Σ.ΚΑ.Ν.⁵⁶ για τη διενέργεια της διαχείρισης των αποτελεσμάτων, την επανεξέταση αντικανονικών αναλυτικών ευρημάτων, τη γνωστοποίηση μετά την επανεξέτασή τους, την επανεξέταση άτυπων ευρημάτων, άτυπων και αντικανονικών ευρημάτων βιολογικού διαβατηρίου, των αποτυχιών στοιχείων εντοπισμού, άλλων παραβάσεων κανόνων αντιντόπινγκ που δεν καλύπτονται από τις παραπάνω διατάξεις, τον εντοπισμό πρότερων παραβάσεων κανόνων αντιντόπινγκ, τις ισχύουσες αρχές επί προσωρινών αποκλεισμών, την εξώδικη επίλυση, την κοινοποίηση αποφάσεων διαχείρισης αποτελεσμάτων και την αποχώρηση από την αθλητική δραστηριότητα.

---

⁵⁶ το οποίο ισχύει μέχρι την έκδοση του προεδρικού διατάγματος για την ίδρυση του Ε.Ο.ΚΑ.Ν.

Το άρθρο 8 αναφέρεται στην πειθαρχική διαδικασία και τα πειθαρχικά όργανα και καθιερώνεται το δικαίωμα της δίκαιης ακρόασης και η δικονομική διαδικασία προόδου της δίκης, στο επόμενο άρθρο 9 προβλέπεται η αυτεπάγγελτη ακύρωση όλων των επιδόσεων και προνομίων των παραβατών, στο άρθρο 10 θεσπίζεται η ακύρωση των επιδόσεων, ενώ στα άρθρα 11, 12 και 13 αυστηροποιούνται οι πειθαρχικές ποινές στους παραβάτες αθλητές, οι συνέπειες στις ομάδες και οι κυρώσεις κατά των αθλητικών ομοσπονδιών αντίστοιχα, οι προϋποθέσεις για την άσκηση έφεσης κατά αποφάσεων της πρωτοβάθμιας Πειθαρχικής Επιτροπής του Ε.Σ.ΚΑ.Ν. στο άρθρο 14, η αρχή εμπιστευτικότητας και οι κανόνες για την κυκλοφορία των πληροφοριών στο άρθρο 15, η αυξημένη ισχύς των αποφάσεων και η υποχρεωτική τους εφαρμογή από διεθνείς και εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες στα άρθρα 16 και 17 αντίστοιχα, η δεκαετής παραγραφή των παραβάσεων στο άρθρο 18 που ξεκινά από την ημερομηνία της παράβασης, η υποχρέωση ενημέρωσης της W.A.D.A. στο άρθρο 19 και στο άρθρο 20 αναφέρονται οι πρόσθετες ευθύνες και οι υποχρεώσεις των αθλητών και κάθε τρίτου προσώπου.

Ο ν. 4446/2016 «Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη - Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών, Ηλεκτρονικές συναλλαγές, Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις» και ειδικότερα το άρθρο 123 τροποποιεί το άρθρο 128ΣΤ του ν. 2725/1999 όσον αφορά τη συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ε.Ο.ΚΑ.Ν.⁵⁷ και προβλέπεται ότι το Ε.Σ.ΚΑ.Ν. εξακολουθεί να λειτουργεί μέχρι τη έκδοση του σχετικού προεδρικού διατάγματος και ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τις δαπάνες αυτού.

Στην Κοινή Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟΑ/ΓΔΟΑ/ΔΑΑ/412334/16912/9165/2018 «Καθορισμός ύψους οικονομικής επιβράβευσης διακρίσεων έτους 2017, προϋποθέσεις, απαιτούμενα δικαιολογητικά, διαδικασία και κάθε άλλο συναφές θέμα για την εκκαθάριση και την καταβολή αυτής», επισημαίνεται ότι ο αθλητής για να λάβει την οικονομική

---

⁵⁷ «Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ε.Ο.ΚΑ.Ν. συγκροτείται κατόπιν αποφάσεως του αρμόδιου για τον Αθλητισμό Υπουργού και αποτελείται από εννέα (9) μέλη: α) Τρία (3) μέλη είναι ειδικοί επιστήμονες από το χώρο της ιατρικής ή της φαρμακολογίας ή της τοξικολογίας ή της βιολογίας ή της χημείας ή της βιοχημείας με γνώσεις σε θέματα αντιμετώπισης του ντόπινγκ, ένας εκ των οποίων επιλέγεται από κατάλογο πέντε (5) τουλάχιστον υποψηφίων, που υποβάλλει το Διοικητικό Συμβούλιο του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου. β) Τρία (3) μέλη είναι νομικοί με εμπειρία σε θέματα αθλητισμού και αντιντόπινγκ. γ) Ένα (1) μέλος της Ολομέλειας της Ελληνικής Παραολυμπιακής Επιτροπής που υποδεικνύεται εξ αυτής. δ) Ένα (1) μέλος της Ολομέλειας της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής που υποδεικνύεται εξ αυτής. ε) Ένα (1) μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού των Σχολών Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Σ.Ε.Φ.Α.Α.) που υποδεικνύεται από κατάλογο που υποβάλλουν οι Κοσμήτορες των Σ.Ε.Φ.Α.Α. των Α.Ε.Ι.»

επιβράβευση δεν θα πρέπει να έχει τιμωρηθεί πειθαρχικά με αμετάκλητη ποινή δύο ετών και άνω για παράβαση ντόπινγκ.

1.4 Οι στόχοι του νομοθέτη

Η σειρά των νομοθετημάτων για τον επαγγελματικό και ερασιτεχνικό αθλητισμό επιχειρεί να εφαρμοστεί όσο γίνεται πιο αποτελεσματικά η παραπάνω συνταγματική επιταγή. Η θεσμική κατοχύρωση του αθλητισμού γενικά είναι ένα πολυσήμαντο κατ' εξοχήν ζήτημα, καθώς υπάρχουν ποικίλοι παράγοντες, επιρροές, σκοπιμότητες, πολιτικές ή κοινωνικές, εξαιτίας της ολοένα αυξανόμενης ενασχόλησης της κοινωνίας όχι μόνο για την άθληση αλλά με τις νοοτροπίες και αντιλήψεις για την ανάπτυξη του αθλητισμού (Πανταζόπουλος 2005:16).

Με τη νομοθεσία για το ντόπινγκ ρητός στόχος του Έλληνα νομοθέτη είναι να διαφυλάξει την γνησιότητα του αποτελέσματος και της προσπάθειας των αθλητών, την υγεία τους⁵⁸, και κύρια των ανηλίκων, τις θεμελιώδεις αρχές του Ολυμπισμού, του «ευ αγωνίζεσθαι» και της ιατρικής ηθικής. Θα μπορούσε ακόμα να θεωρηθεί ότι ο νομοθέτης προσπαθεί να προστατεύσει και τον ίδιο τον αθλητισμό, πλην όμως ο αθλητισμός ως αφηρημένη ιδέα και ως ιδεώδες δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο ποινικής προστασίας γιατί έτσι αναιρείται ο φιλελεύθερος προσανατολισμός της κοινωνίας, που στρέφεται προς μία ολοκληρωτική ιδεολογία (Μαυρομάτης 2005:1328). Υπάρχουν ακόμα και οι λανθάνοντες στόχοι, που δεν εκφράζονται ρητά, όπως ο έλεγχος των αθλητών και η ευταξία της αθλητικής κοινωνίας, καθώς η υποδειγματική αθλητική κοινωνία διασαλεύεται από τα συνεχή σκάνδαλα και τις παθογένειες⁵⁹. Έτσι οι νομοθετικές διατάξεις προσπαθούν να επιβάλλουν την φαινόμενη ιδανική κατάσταση στην αθλητική κοινωνία, προστατεύοντας τα έννομα αγαθά της αθλητικής υγείας, της γνησιότητας των αποτελεσμάτων, των θεμελιωδών αρχών του Ολυμπισμού (Σκουρολιάκου 2005:9), είτε συλλογικών όπως η αξιοκρατία, η δικαιοσύνη, η ισότητα, η ηθική, η ευγενής άμιλλα ή αλλιώς «ευ αγωνίζεσθαι», είτε ατομικών όπως ο αγώνας για συνεχή βελτίωση του αθλητή, η αυτοπειθαρχία, αυτοεκτίμηση και αυτοκυριαρχία (Αλμπανίδης χ.χ.: 2-επ.), και της ιατρικής ηθικής.

⁵⁸ Κατά τον Δ. Παναγιωτόπουλο η κατεύθυνση της νομοθεσίας είναι να υπερασπιστεί όπως τη ζωή έτσι και την υγεία του αθλητή (Παναγιωτοπουλος 2011:29).

⁵⁹ Όπως αναφέρεται και στην πρώτη σελίδα της Αιτιολογικής Έκθεσης του ν. 4049/2012.

Ειδικά η τελευταία έννοια της ιατρικής ηθικής είναι πολύ αόριστη, καθώς αφορά την κρίση του γιατρού σχετικά με το τι είναι καλό ή κακό, σωστό ή λάθος στην καθημερινή πρακτική του. Η ιατρική ηθική περισσότερο προσπαθεί να βοηθήσει το γιατρό στην καθημερινότητα της άσκησης του επαγγέλματός του, στις περιπτώσεις όπου υπάρχει σύγκρουση αντιλήψεων, ενδιαφερόντων και προτεραιοτήτων. Βάσει της ιατρικής ηθικής ο γιατρός μπορεί να καταλήξει σε μια απόφαση, την οποία θα μπορεί να υποστηρίξει (Μπονίκος χ.χ.:15). Συνεπώς αρκεί ο γιατρός δίδοντας μια απαγορευμένη ουσία στον αθλητή να μπορεί να υποστηρίξει την άποψή του, γιατί ο αθλητής μπορεί να πάρει αυτήν την απαγορευμένη ουσία. Η απόφαση αυτή του γιατρού μπορεί να υποστηριχθεί στη βάση πολλών λόγων, όπως καλύτερη υγεία του αθλητή, έλλειψη της σχετικής ουσίας ή φαρμάκου στον οργανισμό, καταπολέμηση νόσου κ.λ.π. (Hoberman 2014:570). Πολλοί γιατροί όμως επηρεασμένοι από τη δόξα και τη φήμη του αθλητή, ξεχνούν το καθήκον που έχουν να τον συγκρατήσουν από τη χρήση ντόπινγκ και υποκύπτουν στη φιλοδοξία του (Hoberman 2014:571).

Ο αθλητής μπορεί να μην ενδιαφέρεται για τη ζωή και την υγεία του, όμως από τη στιγμή που είναι αθλητής το κράτος ασκεί ηγεμονική κυριαρχία επί του σώματος του αθλητή, απαγορεύοντάς του να κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών για να προφυλάξει τη ζωή και την υγεία του (Παναγιωτοπουλος 2011:29)⁶⁰. Η κρατική εξουσία έχει τη διαχείριση της ζωής του ατόμου, ώστε να μπορεί να υποταγεί στις απαιτήσεις της (Φουκώ 2011:167). Αυτός είναι και ο λόγος που υπάρχει η εξουσία, η οποία στρέφεται σε βιο-πολιτική, αντιμετωπίζοντας το σώμα από τη μια ως μηχανή και προσπαθεί να αυξήσει τις ικανότητές του, την υπακοή και πειθαρχία του στον έλεγχο και στα υπάρχοντα συστήματα και από την άλλη ως είδος, αναλαμβάνοντας όλες τις συνθήκες που το αφορούν, δηλαδή το επίπεδο της υγείας του, την διάρκεια της ζωής του, τη θνησιμότητά του (Φουκώ 2011:170-171).

Για τον υπόλοιπο κόσμο όμως, όπως είναι γυμναστές, ηθοποιοί, χορευτές, τραγουδιστές, στρατιώτες, νεολαία κ.λ.π. δεν υπάρχει αυτή η κρατική μέριμνα και αντιμετώπιση (Λευκαρίτη 2016:10)⁶¹, με αποτέλεσμα να γίνεται χρήση απαγορευμένων ουσιών ντόπινγκ, που δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των ναρκωτικών, όπως για παράδειγμα για να αυξηθεί η εγρήγορση και η απόδοση των μαθητών στις εξετάσεις, η μαχητικότητα των στρατιωτών, η αντοχή των τραγουδιστών, η δημιουργία ωραίου σώματος κυρίως της νεολαίας, που δεν

⁶⁰ Όπως αναφέρεται και στην πρώτη σελίδα της Εισηγητικής Εκθέσεως του ν. 1646/1986.

⁶¹ «... η χρήση ουσιών ντόπινγκ συνιστά ποινικό αδίκημα μόνο όταν ο χρήστης φέρει την ιδιότητα του αθλητή, ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση παραμένει ατιμώρητη» (Λευκαρίτη 2016:10).

τυποποιείται ως έγκλημα, δεν τιμωρείται και δεν ενδιαφέρει το κράτος. Ακόμα και εάν με τον τρόπο αυτό πλήττεται η ισότητα, η δικαιοσύνη κ.λ.π., καθώς θα αποδώσει καλύτερα αυτός που έχει κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών ντόπινγκ από τον άλλο που δεν έχει κάνει και θα μπορέσει να αντέξει τις σκληρές συνθήκες έναντι του άλλου επαγγελματία, στρατιώτη ή μαθητή που δε θα έχει χρησιμοποιήσει ντόπινγκ. Ενδιαφέρει το κράτος μόνο τελικά εάν ο αθλητής προσπαθήσει να διατηρήσει τις δυνάμεις του και να αντέξει στη σκληρή προπόνηση, έναντι άλλου αθλητή που δεν κάνει χρήση και δεν έχει αυτές τις δυνάμεις, γιατί εάν ενδιαφερόταν απόλυτα για τη ζωή και την υγεία και μάλιστα τη δημόσια υγεία, τότε θα ενδιαφερόταν και θα απαγόρευε τη χρήση ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ για όλους τους πολίτες.

Και στο σημείο αυτό θα μπορούσε να ελεγχθεί μια πιθανή αντισυνταγματικότητα της νομοθεσίας για το ντόπινγκ, καθώς για τις άλλες ομάδες πληθυσμού⁶², που χρησιμοποιούν απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους ντόπινγκ, εφόσον δεν εμπίπτουν στις διατάξεις της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά, δεν γίνονται ούτε έλεγχοι, ούτε και στοιχειοθετούνται ποινικά αδικήματα (Λευκαρίτη 2016:32). Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι απαγορευμένες ουσίες ντόπινγκ ενυπάρχουν μέσα σε συμπληρώματα διατροφής, τα οποία διατίθενται πλέον ελεύθερα και από υπεραγορές τροφίμων ακόμα, προς κατανάλωση οποιουδήποτε, χωρίς κανένα έλεγχο και χωρίς να αναγράφεται στα συστατικά ότι αυτές οι ουσίες περιλαμβάνονται στις απαγορευμένες και αναφέρονται στον σχετικό κατάλογο που αφορά τους αθλητές. Και πάρα πολλά φάρμακα έχουν προστεθεί στα συστατικά των συμπληρωμάτων διατροφής (Hoberman 2005:46) και πολλές φορές οι αθλητές λαμβάνοντας αυτά τα συμπληρώματα παραβιάζουν, χωρίς να το γνωρίζουν, τη νομοθεσία για το ντόπινγκ.

Στην ηγεμονική κυριαρχία του κράτους επί του σώματος του αθλητή στηρίζεται και η επιβεβαίωση του μεγαλείου του κράτους, που αποδεικνύεται από τα μετάλλια που φέρνει ο αθλητής του, καθώς από τα μετάλλια «ακούγεται», προβάλλεται, προπαγανδίζει, περηφανεύεται και διεκδικεί μια θεωρητική ηγεμονική κυριαρχία επί των άλλων κρατών με λιγότερα μετάλλια (Обчинникова 2011:12). Κι έτσι φανερώνεται η αντίφαση, που από τη μια απαγορεύει το ντόπινγκ, από την άλλη το κράτος ζητά από τον αθλητή να κάνει τα αδύνατα δυνατά, ώστε να μπορέσει να κατακτήσει μετάλλιο, όχι μόνο για τον εαυτό του,

---

⁶² Στο πλαίσιο του επαγγελματικού ανταγωνισμού γίνεται χρήση ντόπινγκ από διάφορες ομάδες επαγγελματιών, όπως οι ηθοποιοί, χορευτές, υπάλληλοι εταιρειών ασφαλείας, μουσικοί ορχήστρας, γυμναστές κ.λ.π. (Λευκαρίτη 2016:31).

αλλά και για το ίδιο το κράτος και τα εθνικιστικά αισθήματα των πολιτικών του (Γιτσούδη 2013:27). Και αυτή η κρατική φιλοδοξία, εμφανίζεται με την κρατική αδράνεια, που μπορεί να συντονίζει προσπάθειες χορήγησης φαρμακοδιέγερσης (Yesalis, Bahrke 2002:57), αλλά όταν ο αθλητής βρεθεί θετικός στη χρήση της, τότε να επιβάλλει αυστηρότατες ποινές, προσπαθώντας να διατρανώσει ότι δεν έχει σχέση (Αλμπανίδης χ.χ.:7).

1.5. Η προληπτική πολιτική

Για την προστασία των εννόμων αγαθών, εκτός από πολύ σπουδαία, είναι και αναγκαία η πρόληψη, καθώς είναι πιο σωστό να προλαμβάνεται η τέλεση του εγκλήματος από την τιμωρία του δράστη μετά την τέλεσή του. Υποστηρίζεται μάλιστα ότι η πρόληψη ενός εγκλήματος είναι καλύτερη και προτιμότερη από την καταστολή του, που είναι το πιο ισχυρό εργαλείο επιβολής για την κρατική εξουσία (Καραγιαννίδης 2009:52). Η προληπτική πολιτική αποτελεί πρόκληση για το νομοθέτη, καθώς πρέπει να αναδειξεί τα κατάλληλα προληπτικά μέτρα, τις παραμέτρους του προβλήματος, το πλαίσιο που το οριοθετεί και τη μέθοδο αυτοσυγκράτησης, με επιστημονική επιχειρηματολογία και κριτικό λόγο και γι' αυτό αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο η χάραξη μιας ορθολογικής προληπτικής πολιτικής (Καραγιαννίδης 2009:54).

Στην περίπτωση του ντόπινγκ η πρόληψη μπορεί να επιτευχθεί με τη θέσπιση δομών αποτροπής, τη διασφάλιση των θεσμών (Παρίσης 2005:4), την οργάνωση και πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που θα έχουν σκοπό να διατηρηθεί το ωραίο, μεγάλο και αληθινό πνεύμα στον αθλητισμό, επίσης με την παραγωγή πληροφοριακού και εκπαιδευτικού υλικού, την παροχή συμβουλών σε αθλητές, σε γονείς και γενικά σε όλη την κοινωνία, αφού όπως ήδη ειπώθηκε απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους χρησιμοποιούν και μη αθλητές και ειδικά εκτεταμένη χρήση γίνεται από τη νεολαία. Πολύ σπουδαία και αναγκαία επίσης είναι η έρευνα, ώστε να εφαρμοστούν προγράμματα αντιντόπινγκ, που θα βοηθήσουν στην πρόληψη του προβλήματος. Πληροφοριακό υλικό για γονείς, αθλητές και προπονητές, διοργάνωση σχετικών σεμιναρίων και ημερίδων, δημιουργία σχετικών ιστοσελίδων κ.λ.π. ενισχύουν επίσης την προσπάθεια πρόληψης της φαρμακοδιέγερσης. (Μαντρατζή 2009:134).

Η Ελλάδα είναι ανάμεσα στις λίγες χώρες της Ευρώπης που έχουν θεσπίσει αυστηρές διατάξεις για την πρόληψη της χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων (Μαντρατζή 2009:133). Ο Έλληνας νομοθέτης, μέσα από τις συνεχείς αλλαγές στη νομοθεσία και τη θέσπιση διατάξεων και ποινών, που είναι αυστηρότερες από τις αντίστοιχες του ποινικού κώδικα, προσπαθεί να δράσει και προληπτικά, καθώς έχει διαπιστωθεί και εμπειρικά ότι η απειλή και η επιβολή ποινών έχει άμεση ή έμμεση επιρροή στη θέληση των υποψηφίων δραστών και μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά (Καραγιαννίδης 2009:61). Ακόμα προσπαθεί και να διαφυλάξει την αθλητική ταυτότητα με τη θεσμοθέτηση των ελέγχων, οι οποίοι διενεργούμενοι αιφνιδιαστικά είτε κατά την προπονητική περίοδο, είτε κατά την περίοδο των αγώνων, αποτελούν μία συγκράτηση για τους αθλητές που έχουν σκοπό να παραβούν τους κανόνες (Kaye & Boardley 2012:1).

Ο έλεγχος προς ανίχνευση και πάταξη κάθε απαγορευμένης ουσίας και μεθόδου ντόπινγκ θεσπίστηκε ώστε αφενός μεν να ενεργεί αποτρεπτικά, καθώς υπάρχει ενοχή, ντροπή και φόβος στον αθλητή ότι εάν συλληφθεί τότε θα υποστεί τις συνέπειες και γίνεται παράδειγμα «προς αποφυγήν» για τους άλλους αθλητές (Kaye & Boardley 2012:1), αφετέρου δε να προστατεύει τη γνησιότητα του αγώνα και των αποτελεσμάτων του, διαφυλάσσοντας παράλληλα και την υγεία των αθλητών. Οι έλεγχοι διενεργούνται προληπτικά σε όλους τους αθλητές, όχι μόνο σ' αυτούς που κρίνονται ύποπτοι ή που ήδη έχουν κάνει χρήση ντόπινγκ, αλλά σε όλους αυτούς που πρόκειται να λάβουν μέρος σε αγώνα ή αγωνίζονται, βάσει της αρχής της ίσης μεταχείρισης (Παναγιωτοπουλος 2011:30).

Ακόμα με την ανάθεση στο Ε.Σ.ΚΑ.Ν. της προληπτικής πολιτικής κατά του ντόπινγκ, με εκπαιδευτικά προγράμματα, την παροχή συμβουλών και πληροφόρησης προς τους αθλητές, αλλά και τη συνεργασία με τις αθλητικές ομοσπονδίες και γενικά με όλους τους αθλητικούς φορείς γίνεται προσπάθεια μέσα από την εκπαίδευση και παιδεία όλων των ασχολουμένων με τον αθλητισμό διαφύλαξης και διάσωσης της αθλητικής ταυτότητας και των αθλητικών πολιτισμικών αξιών και προτύπων. Με τη σύσταση του ανεξάρτητου οργάνου Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ, το οποίο λειτουργεί ανεπηρέαστα από τρίτους παράγοντες, η νομοθεσία κάνει ένα περισσότερο σημαντικό βήμα και επεκτείνει τον προληπτικό έλεγχο στον αθλητισμό⁶³.

---

⁶³ γ. 4373/2016: «Άρθρο 20. ... 20.2. Ρόλοι και ευθύνες του προσωπικού υποστήριξης αθλητών. Τα μέλη του προσωπικού υποστήριξης αθλητών οφείλουν: 20.2.1. Να είναι καλά ενημερωμένοι και να συμμορφώνονται με

Το Ε.Σ.ΚΑ.Ν. θεσμοθετείται ως το ειδικό όργανο που είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό, τον έλεγχο, την παρακολούθηση και το συντονισμό κάθε προγράμματος⁶⁴ που αφορά την πάταξη του φαινομένου ντόπινγκ και τη σωστή εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας όπως και για την προληπτική πολιτική κατά του ντόπινγκ. Ακόμα το Ε.Σ.ΚΑ.Ν. είναι υπεύθυνο για την επιστημονική κατάρτιση αυτών που διενεργούν τους ελέγχους και τις δειγματοληψίες, οι οποίοι και αναγράφονται στο μητρώο που αυτό τηρεί. Επίσης είναι υπεύθυνο για τον αδιάβλητο έλεγχο των δειγμάτων (Μαντρατζή 2009:137). Βέβαια η θεσμοποίηση του ελέγχου και της τιμωρίας της αποκλίνουσας λόγω ντόπινγκ αθλητικής συμπεριφοράς, σε συνδυασμό με την κινδυνολογία και την πολιτικοποίηση θα έχουν μελλοντικά αποτέλεσμα σκληρότερες πολιτικές στην αντιμετώπιση του ντόπινγκ (Tsoukala 2008:8). Και η αύξηση των προληπτικών μηχανισμών και της αυξημένης παρουσίας των ελεγκτικών οργάνων, μπορεί να θεμελιώσει μια πανοπτική, ελεγκτοκρατούμενη μέγγενη στο αθλητικό φιλελεύθερο περιβάλλον (Καραγιαννίδης 2009:53).

Με τις σχετικές διατάξεις και νομοθετικές αλλαγές διαφαίνεται η εσωτερική κρατική πολιτική που αφορά την πρόληψη, βασισμένη στο σχεδιασμό κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και «εκστρατειών πληροφόρησης» και την εφαρμογή τους. Μέσω αυτών δίδεται έμφαση στους κινδύνους εξαιτίας του ντόπινγκ για τη ζωή και την υγεία των αθλητών αλλά και την κατάλυση των ηθικών αξιών και αρετών του αθλητισμού. Αυτές οι δράσεις μπορούν να έχουν εποικοδομητική επίδραση στις αθλητικές συνειδήσεις, καθώς και στο αθλητικό προσωπικό, όπως οι προπονητές, οι γιατροί κ.λ.π. και να δράσουν καταλυτικά κατά της χρήσης ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ. Και οι αθλητικοί φορείς εφαρμόζοντας τους κώδικες ορθής συμπεριφοράς και την πρακτική και εφαρμογή των σωστών και ηθικών αθλητικών προτύπων, επίσης δρουν προληπτικά κατά του ντόπινγκ (Μαντρατζή 2002:50 – επ.).

Παρόλα αυτά όμως δε διαφαίνεται η κρατική πολιτική να προσπαθεί να διευρύνει την πρόληψη, κάνοντάς την μέρος της εκπαίδευσης του ατόμου. Καθώς ο αθλητισμός ξεκινά από την παιδική ηλικία, η διδασκαλία αποτροπής χρήσης ντόπινγκ θα πρέπει να αποτελεί μέρος

όλες τις ισχύουσες πολιτικές και τους κανόνες αντιντόπινγκ που υιοθετούνται σύμφωνα με τον Κώδικα, όπως ισχύουν για τους ίδιους και τους αθλητές που υποστηρίζουν. 20.2.2. Να συνεργάζονται με το πρόγραμμα ελέγχων των αθλητών. 20.2.3. Να χρησιμοποιούν την επιρροή τους στις αξίες και τη συμπεριφορά του Αθλητή με σκοπό να καλλιεργούν συμπεριφορές κατά του ντόπινγκ. ...».

⁶⁴ ν. 4373/2016: «Άρθρο 17. ... 17.5. Όλες οι εθνικές ομοσπονδίες υποχρεούνται να διεξάγουν εκπαίδευση για το αντιντόπινγκ σε συντονισμό με τον ΕΣΚΑΝ. ...».

της εκπαίδευσης του παιδιού. Ξεκινώντας από το σχολικό χώρο μέσα από τη φυσική αγωγή, οι μαθητές θα πρέπει να καταλάβουν ότι είναι αυτοί υπεύθυνοι για τη διατήρηση της υγείας τους, μέσα από την σωστή διατροφή και τον αθλητισμό. Οι εκπαιδευτικοί της φυσικής αγωγής θα πρέπει να αναπαραγάγουν τα κυρίαρχα πρότυπα για την υγεία και τη σωματική άσκηση, ώστε ο εύπλαστος νεανικός χαρακτήρας να σμιλευθεί σε μια ιδεολογία υγείας, η οποία δε συνάδει με τη χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων. Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσει ο αθλητής να αντισταθεί στις πιθανές παροτρύνσεις των γονέων, του προπονητή, του γιατρού, των παραγόντων κ.λ.π. αντιστεκόμενος στη χρήση ντόπινγκ και τοποθετώντας τη ζωή και την υγεία του παραπάνω από το χρήμα και την εφήμερη δόξα.

Το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο δεν προνοεί επίσης και για τον μετά την ποινική και πειθαρχική τιμωρία του παραβάτη αθλητή χρόνο, ώστε ο εν λόγω αθλητής να μην υποπέσει ξανά στην ίδια παραβατική συμπεριφορά. Περιορίζεται στην αυστηρή τιμωρία του δράστη και δεν επιβάλλει μέτρα πρόληψης για τυχόν επανάληψη της σχετικής παράβασης, ώστε ο αθλητής να κατανοήσει το άδικο της παραβατικής συμπεριφοράς του και να φροντίσει να μην την επαναλάβει. Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να υποχρεώνει τον παραβάτη αθλητή να ενταχθεί σε ενισχυτική ομάδα ή άλλο κοινωνικό σύνολο, όπου, μέσα σε κλίμα αποδοχής, κατανόησης και συνεργασίας θα ενθαρρυνόταν να μοιραστεί την εμπειρία του και τους λόγους που ωθήθηκε στην αντιαθλητική συμπεριφορά του, και μέσω της συμβουλευτικής μεθόδου και της ανταλλαγής ιδεών με άλλους παραβάτες αθλητές, θα προσπαθούσε να αντλήσει δύναμη και ελπίδα, ώστε να μπορέσει να χαλυβδώσει τη θέλησή του και να αντισταθεί στην πρόκληση της χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων στο μέλλον.

Η διεθνής και διακρατική συνεργασία (Χριστόπουλος 2014:65), αλλά και η συνεργασία με διάφορους διεθνείς φορείς, όπως οι Παγκόσμιες Ομοσπονδίες, η Ίντερπολ⁶⁵, Εθνικοί Αθλητικοί Φορείς κ.λ.π., είναι επίσης πολύ σημαντική στην πρόληψη και καταπολέμηση του ντόπινγκ, καθώς η ανταλλαγή ιδεών, σκέψεων και απόψεων βοηθά στον εμπλουτισμό των δράσεων, στην καλύτερη και αμεσότερη ενημέρωση, στην πολύπλευρη και σφαιρική γνώση του θέματος και στη συστηματικότερη, ευρύτερη και πληρέστερη αντιμετώπιση του προβλήματος. Ο Έλληνας νομοθέτης με τις συνεχείς αλλαγές και προβλέψεις προσπαθεί να

---

⁶⁵ Ίντερπολ (International Criminal Police Organization) σημαίνει Διεθνής Οργάνωση Εγκληματολογικής Αστυνομίας, και είναι ένας σημαντικός μη κυβερνητικός διακρατικός οργανισμός, που ιδρύθηκε στις 7 Σεπτεμβρίου 1923, εδρεύει στη Λυών της Γαλλίας και έχει 190 κράτη μέλη.

συντονιστεί με τις νέες εξελίξεις στον τομέα αυτό και να εναρμονιστεί με τη διεθνή νομοθεσία για την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την πάταξη του φαινομένου του ντόπινγκ.

Ακόμα, καθώς το ντόπινγκ σχετίζεται έντονα με την εμπορευματοποίηση του αθλητισμού και τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα, θα βοηθούσε η θέσπιση πολύ υψηλών χρηματικών ποινών, κυρώσεων και προστίμων, που θα δρούσαν προληπτικά αλλά και αποτρεπτικά στη χρήση του (Maennig 2002:83). Υπάρχει επιπλέον και η άποψη της στοχοποίησης και παρακολούθησης των ήδη παραβατών (Каменков 2011:10), θεωρώντας ότι αυτοί είναι πιο πιθανό να εκδηλώσουν παραβατική συμπεριφορά ξανά, με συχνότερη και τακτικότερη κλήση τους προς διενέργεια ελέγχων, ώστε να αποτρέπονται έτσι από τη διάπραξη νέων παραβάσεων, παρά την βαρύτητα του συγκεκριμένου μέτρου και την πιθανή αντισυνταγματικότητά του λόγω της αντίθεσής του προς τις αρχές της ισότητας, της αναλογικότητας, της επικουρικότητας⁶⁶ κ.λ.π..

1.6 Τα προστατευόμενα έννομα αγαθά

Η πολιτεία προσδιορίζει τις αξίες που πρέπει να διέπουν την κοινωνία και αυτή επιβάλλει και τις κυρώσεις στους παραβάτες των θεσπισμένων κανόνων που τη ρυθμίζουν. Οι αξίες αυτές έγιναν έννομα αγαθά που προστατεύονται από την πολιτεία μέσα από κανόνες δικαίου και ιδιαίτερα του ποινικού δικαίου. Το ποινικό φαινόμενο είναι μορφή κοινωνικής παθολογίας, που προσδιορίζεται από την προσβολή των βασικών αγαθών της κοινωνικής ζωής. Η αντίδραση απέναντι σ' αυτήν την προσβολή γίνεται από την κυρίαρχη δύναμη μέσα στην κοινωνία, δηλαδή την εξουσία. (Μανωλεδάκης 1999:11). Το ποινικό φαινόμενο τυποποιείται και ρυθμίζεται με το ποινικό δίκαιο. Έτσι η προσβολή του εννόμου αγαθού είναι το έγκλημα και η αντίδραση γίνεται μέσω της ποινής. Μ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται ο αντίστοιχος κοινωνικός χώρος με την ελεύθερη διακίνηση προσώπων και πραγμάτων (Μαυρομάτης 1990:45).

Στον αθλητισμό, οι αντιαθλητικές συμπεριφορές που διαπιστώνονται, είτε αυτές είναι πράξεις, είτε παραλείψεις, τυποποιούνται ως εγκλήματα, που προσβάλλουν κάποια έννομα

---

⁶⁶ Σύμφωνα με την αρχή αυτή, δεν επιτρέπεται να απειληθεί ποινή για μια πράξη, έστω και αν η αποτροπή της είναι κοινωνικά αναγκαία, λόγω της κοινωνικοηθικής απαξίας της, εκτός εάν αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί με ηπιότερο μέσο, καθώς η ποινή πρέπει να αποτελεί το έσχατο μέσο για την αντιμετώπιση των σφαλμάτων.

αγαθά. Τα αντιαθλητικά αυτά εγκλήματα μπορεί να είναι γνήσια, που τυποποιούνται σε ειδικούς νόμους, καθώς δεν περιλαμβάνονται ως σχετικά αδικήματα στον Ποινικό Κώδικα (Μαυρομάτης 2005:1323), είτε μη γνήσια (Μαυρομάτης 1990:47). Τα γνήσια αθλητικά εγκλήματα έχουν σχέση με την αθλητική δραστηριότητα, καθώς το άδικο στοιχειοθετείται με βάση τον αθλητισμό, δηλαδή κατά τη διάρκεια ή ενόψει της αθλητικής δραστηριότητας ή με αφορμή αυτή, όπως είναι η δωροδοκία – δωροληψία για αλλοίωση αποτελέσματος αγώνα⁶⁷, η βία στα γήπεδα⁶⁸, η φαρμακοδιέγερση ή ντόπινγκ, καθώς εκτός αθλητισμού δεν συνιστούν κατ' αρχήν αδικήματα, εκτός εάν εμπίπτουν σε κάποια άλλη ποινική διάταξη. Για παράδειγμα η χορήγηση απαγορευμένης ουσίας στον αθλητή στοιχειοθετεί το βασικό έγκλημα του ντόπινγκ, ενώ εάν η απαγορευμένη αυτή ουσία χορηγηθεί σε κάποιο που δεν είναι αθλητής μπορεί να μη συνιστά άδικη πράξη, εκτός εάν εμπίπτει σε κάποιο άλλο νόμο, όπως ο νόμος περί ναρκωτικών⁶⁹. Τα μη γνήσια αθλητικά εγκλήματα είναι αυτά που τυποποιούνται ως τέτοια στον ποινικό κώδικα, ανεξάρτητα εάν η τέλεσή τους είχε σχέση με τον αθλητισμό, όπως η απάτη, οι παραβάσεις του νόμου περί ναρκωτικών κ.λ.π., εάν όμως τελεστούν κατά τη διάρκεια ή ενόψει ή με αφορμή την αθλητική δραστηριότητα, τότε μπορεί να επηρεάσουν την κρίση για το τελικό άδικο⁷⁰ (Μαυρομάτης 1990:47-48).

1.6.1 Η γνησιότητα του αθλητικού αποτελέσματος

Τα γνήσια αθλητικά εγκλήματα της φαρμακοδιέγερσης ή ντόπινγκ φέρουν πολλά κοινά στοιχεία με τα εγκλήματα των ναρκωτικών και κάποια τιμωρούνται τόσο ως παραβάσεις της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά, όσο και ως παραβάσεις ντόπινγκ (Μαυρομάτης 2005:1324). Όμως καθώς τιμωρούνται με μικρότερη ποινή απ' ό,τι τα εγκλήματα περί ναρκωτικών δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως διακεκριμένη μορφή τους. Ομοίως συμβαίνει με τα

⁶⁷ άρθρο 132 ν. 2725/1999, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα.

⁶⁸ Αρχικά στα άρθρα 1 – 6 ν. 1646/1986 και εν συνεχεία στο άρθρο 41B του Ν. 2725/1999 και στα άρθρα 1 και 3 του ν. 4326/2015.

⁶⁹ ν. 1729/1987 «Καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 144^Α/1987), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα (ν. 3459/2006 «Κώδικας Νόμων για τα Ναρκωτικά Κ.Ν.Ν.», ΦΕΚ 103^Α/2006)..

⁷⁰ Μη γνήσια αθλητικά εγκλήματα είναι οι σωματικές βλάβες λόγω κακής προπόνησης, λόγω μη έγκαιρης διάγνωσης ή λόγω μη έγκαιρης και ορθής παροχής ιατρικής βοήθειας, λόγω μη χρήσης ή κακής χρήσης του εξοπλισμού ή των μέσων τέλεσης του αθλήματος, από ανωμαλία αγωνιστικού χώρου ή από κακές καιρικές συνθήκες, από επαφή, σύγκρουση ή επίθεση, ανθρωποκτονία, εξύβριση, κλοπή, υπεξαίρεση, φθορά ξένης ιδιοκτησίας, εκβίαση, απάτη, απιστία, πλαστογραφία, εγκλήματα σχετικά με την υπηρεσία, προσβολή συμβόλων ξένου κράτους, αντίσταση, στάση, εγκληματική οργάνωση, διατάραξη της κοινής ειρήνης ή της ειρήνης των πολιτών, διατάραξη των συνεδριάσεων, εμπρησμός, έκρηξη κ.λ.π..

εγκλήματα ντόπινγκ και τα εγκλήματα της σωματικής βλάβης, καθώς εάν ο αθλητής προκαλεί βλάβη στην υγεία του με τη λήψη απαγορευμένων ουσιών ντόπινγκ ή θα μπορούσε να προκαλέσει βλάβη στην υγεία του, που θα αντιμετωπιζόταν ως σωματική βλάβη, θα έπρεπε να μην τιμωρείται καθώς ο αυτοτραυματισμός παραμένει ατιμώρητος, συνιστώντας αυτοπροσβολή του εννόμου αγαθού της ακεραιότητας του ανθρώπινου σώματος⁷¹, όσον αφορά τη λειτουργία και τη μορφή του (Μαυρομάτης 1990:50).

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι ο νομοθέτης δεν θέλησε να προστατεύσει το έννομο αγαθό της λειτουργικής και μορφικής ακεραιότητας του ανθρώπινου σώματος, αλλά το έννομο αγαθό που έχει σχέση με την αθλητική δραστηριότητα, τη γνησιότητα των αποτελεσμάτων των αθλητικών αγώνων. Οι αγώνες είναι οι σπουδαιότερες εκδηλώσεις της αθλητικής δραστηριότητας και όταν όλοι οι αθλητές που συμμετέχουν δεν αγωνίζονται με τους ίδιους όρους και με ισοδύναμα όπλα, όπως αυτά καθορίζονται από την αθλητική έννομη τάξη, υπάρχει ο κίνδυνος της αλλοίωσης των αποτελεσμάτων τους, όταν κάποιος από τους αθλητές που συμμετέχουν ενισχύουν την απόδοσή τους αθέμιτα, χρησιμοποιώντας ουσίες και μεθόδους που απαγορεύονται και έτσι πλήττεται το κύριο και η αξιοπιστία των αγώνων και το αποτέλεσμά τους (Μαυρομάτης 1990:51).

Υπάρχει λοιπόν η ανάγκη της προστασίας των αθλητικών αγώνων, με διεξαγωγή τίμιων και γνήσιων αγώνων, όπου όλοι οι αθλητές συμμετέχουν με τις δυνάμεις τους, φυσικές ή μη, και έτσι τα αποτελέσματά τους είναι γνήσια. Γι' αυτό στα βασικά εγκλήματα ντόπινγκ στοιχείο της αντικειμενικής τους υπόστασης είναι η χορήγηση ουσιών σε αθλητή ή η χρήση τους από αυτόν και στοιχείο της υποκειμενικής τους υπόστασης είναι η ιδιότητα του αθλητή. Εάν δεν είναι αθλητής ο χρήστης απαγορευμένων ουσιών, τότε το έγκλημα του ντόπινγκ δεν τελείται. Και αρκεί η διακινδύνευση του αγαθού αυτού, αφού είναι πολύ δύσκολο να διαπιστωθεί η αλλοίωση του αποτελέσματος του αγώνα. Αρκεί δηλαδή η χορήγηση ή η χρήση των ουσιών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τα αποτελέσματα του αγώνα, λόγω της φύσης τους και της απαγόρευσής τους, ακόμα και αν τελικά ο αθλητής δεν συμμετείχε στον αγώνα (Μαυρομάτης 1990:51).

---

⁷¹ Η αυτοκτονία δεν τυποποιείται ποινικά επίσης. Κατά μια άποψη της θεωρίας υπάρχει δικαίωμα στο θάνατο και αυτό πηγάζει από το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο προστατεύει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Ο Μανωλεδάκης δέχεται τη βλάβη της υγείας, εφόσον αυτή προέρχεται από το φορέα του αγαθού της υγείας, αλλά όχι δικαίωμα στο θάνατο (Λευκαρίτη 2016:4).

Με τις τροποποιήσεις μάλιστα των διατάξεων του άρθρου 128Θ παρ. 4 και 6 αποδεικνύεται ακόμα περισσότερο ότι ο νομοθέτης προσπάθησε να προστατεύσει το έννομο αγαθό της γνησιότητας του αθλητικού αποτελέσματος, καθώς τυποποιεί για πρώτη φορά τα εγκλήματα της κατασκευής, διακίνησης, αποθήκευσης, κατοχής κ.λ.π. των απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων, αλλά και την παρακώλυση του ελέγχου ντόπινγκ. Θα μπορούσε προστατευόμενο έννομο αγαθό να θεωρηθεί και η ιδιότητα του αθλητή να μπορεί να αγωνίζεται μόνο με τις φυσικές του δυνάμεις ή έστω με τη χρήση μη απαγορευμένων ουσιών, όπως είναι οι βιταμίνες, τα μέταλλα κ.λ.π., να επικεντρωθεί δηλαδή στον αθλητή περισσότερο από ότι στον αγώνα που αυτός πρόκειται να συμμετέχει ή συμμετέχει. Πάντως το προστατευόμενο αγαθό της αθλητικής ιδιότητας και ότι αυτή συνεπάγεται, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, πλησιάζει περισσότερο στο έννομο αγαθό της ευταξίας, καθώς θα μπορούσε να τιμωρηθεί αθλητής, ο οποίος χρησιμοποιεί απαγορευμένο εξοπλισμό για παράδειγμα. Όμως ο νομοθέτης θέλησε να προστατεύσει το έννομο αγαθό της γνησιότητας του αποτελέσματος του αθλητικού αγώνα, καθώς μόνο η γνησιότητα του αποτελέσματος του αθλητικού αγώνα κινδυνεύει από τη χρήση απαγορευμένων ουσιών και όχι από τη χρήση του τυχόν απαγορευμένου εξοπλισμού, όπως κράνος, γάντια⁷² κ.λ.π. (Μαυρομάτης 1990:52).

Αυτό το έννομο αγαθό, δηλαδή της γνησιότητας του αποτελέσματος του αθλητικού αγώνα, προσπαθεί ο νομοθέτης να προστατεύσει, πολύ περισσότερο από το αθλητικό ιδεώδες ή το «ευ αγωνίζεσθαι», καθώς οι αθλητικοί αγώνες πλέον παρουσιάζουν τεράστιο οικονομικό ενδιαφέρον. Έτσι εάν το αποτέλεσμα θεωρείται ότι δεν είναι γνήσιο λόγω ντόπινγκ, προκαλείται τεράστια ζημία, τόσο θετική στις ομάδες, στους χορηγούς (Алексеев 2011:5), τους αθλητές, τους προπονητές κ.λ.π., όσο και διαφυγόντα κέρδη, καθώς η έλλειψη αξιοπιστίας των αθλητικών αποτελεσμάτων θα φέρει την αδιαφορία του κόσμου, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, των αθλητών, των χορηγών κ.λ.π. (Алексеев 2011:8).

Κατ' άλλη άποψη πάντως, το έννομο αγαθό της γνησιότητας του αποτελέσματος του αθλητικού αγώνα δεν μπορεί να προστατευθεί, καθώς θα έπρεπε να πιστοποιηθεί ότι κανείς αθλητής δεν έχει κάνει χρήση ουσιών ή μεθόδων ντόπινγκ. Για να γίνει αυτό θα έπρεπε οι έλεγχοι να είναι τόσο καλοί και ακριβείς, ώστε οι υπεύθυνοι να μπορούν να εγγυηθούν σ' όλους τους αθλητές και το κοινό, ότι κανείς αγωνιζόμενος δεν έχει κάνει χρήση ντόπινγκ.

---

⁷² Ο εξοπλισμός αυτός, όπως κράνη, γάντια, προστατευτικά ούλων, σαγονιών κ.λ.π., απαιτείται για περισσότερη προστασία του αθλητή από φυσικές βλάβες (Moller 2010:5).

Αυτό όμως μάλλον είναι αδύνατο με τα σημερινά δεδομένα, καθώς σε μέλλουσες εξετάσεις των δειγμάτων των ελέγχων θα ευρεθούν νέες μη ανιχνεύσιμες μέχρι τότε ουσίες και ουσίες μάσκες, που καλύπτουν το ντόπινγκ και κανείς δεν μπορεί να δώσει τέτοια εγγύηση (Black 1996:371).

1.6.2 Η υγεία των αθλητών

Ο Έλληνας νομοθέτης επικαλείται πρώτα την προστασία της υγείας των αθλητών (Παναγιωτοπούλος 2011:29), και στη νομοθεσία διακρίνεται ένας προσανατολισμός προς την προαγωγή της υγείας. Διαπιστώνεται ακόμα μια φουκωϊκή σκοπιά για το σώμα του αθλητή, που μπορεί να γίνει καλύτερο, προστατεύοντας την υγεία του όχι με δράση αλλά με παράλειψη, δηλαδή με παράλειψη της χρήσης ντόπινγκ, ώστε να προαχθεί η υγεία του, που αποτελεί ατομική ευθύνη του αθλητή. Το σώμα του αθλητή μπορεί να βελτιωθεί μέσω της ερευνητικής δραστηριότητας των βιοϊατρικών επιστημών, δηλαδή της βελτίωσης των κινήσεων, της εργονομίας της διατροφής, της βελτίωσης της βιοφυσικής διάστασης του σώματός του. Μ' αυτό τον τρόπο ο αθλητισμός συνδέεται με την υγεία και κατ' επέκταση την απουσία της ασθένειας. Η υγιεινή συμπεριφορά και ο υγιής τρόπος ζωής δεν περιλαμβάνει τη χρήση ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, καθώς οι απαγορευμένες ουσίες αναφέρονται ως υπαίτιες για πλήθος παρενεργειών και ασθενειών, όπως η καρδιακή ανεπάρκεια, η νεφρική και ηπατική επίση, η ανάπτυξη όγκων, η εμφάνιση χαρακτηριστικών του άλλου φύλου κ.λ.π..

Με το ντόπινγκ προσβάλλεται όμως και η βιοφυσική διάσταση του αθλητικού σώματος (Tinning 2010:114-115), δηλαδή του σώματος, που αναπτύσσεται βάσει της φυσικής κίνησης και άθλησης και της φυσιολογικής λειτουργίας και ανάπτυξής του, ενός φυσικού σώματος, ως βιολογικής πραγματικότητας, το οποίο δεν χρειάζεται απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους ντόπινγκ για τις ζωτικές του λειτουργίες και τη βελτίωσή του γενικότερα. Και η έννοια της υγείας, η διατήρησή της και η βελτίωσή της, υπό το πρίσμα των βιοϊατρικών επιστημών, στηρίζεται σ' ένα υγιεινό τρόπο ζωής (Ταμβάκος 2018:51), χωρίς χρήση ντόπινγκ, και ιδιαίτερα μακρόχρονη χρήση, που αντί να θωρακίσει την υγεία, θεωρείται ότι αποτελεί κίνδυνο για την ίδια τη ζωή του αθλητή, εκτός του ότι προκαλεί καρδιαγγειακά προβλήματα, ηπατικές διαταραχές, ορμονικές διαταραχές, μυοσκελετικές βλάβες, ψυχικές διαταραχές και άλλες βλάβες (Γεωργιάδης 2012:1-επ.).

Όμως, κατ' άλλη άποψη, οι ανωτέρω ασθένειες και παρενέργειες δεν είναι ξεκάθαρο ότι οφείλονται στο ντόπινγκ (Galper 1995:1), καθώς δεν έχουν γίνει αναλυτικές μελέτες και διεξοδικές έρευνες που να μπορούν να επιβεβαιώσουν τις παρενέργειες αυτές (Hoffman et all 2009: 16). Επίσης όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η αυτοπροσβολή δεν τυποποιείται ποινικά. Και καθώς ο αθλητής κάνει χρήση των απαγορευμένων ουσιών και διακινδυνεύει ο ίδιος την υγεία του, δηλαδή αυτοπροσβάλλεται και αυτοδιακινδυνεύει, δεν αποτελεί βλαπτική πράξη σε άλλον και επί της ουσίας δε συνιστά πράξη και δεν τιμωρείται ποινικά. Ακόμα στις απαγορευμένες ουσίες περιλαμβάνονται κάποιες οι οποίες δεν είναι βλαβερές και δεν διακινδυνεύουν την υγεία και τη σωματική ακεραιότητα του αθλητή, βελτιώνοντας όμως την επίδοση και απόδοσή του και είναι έτσι αντίθετες με το αθλητικό πνεύμα (Μαυρομάτης 2006:234).

Σύμφωνα επίσης με άλλη διαφορετική άποψη, η υγεία του αθλητή δεν προστατεύεται από τη νομοθεσία ενάντια στο ντόπινγκ, καθώς ο αθλητής, εξαιτίας της απαγόρευσής του, καταφεύγει σε «μαύρες αγορές»⁷³ για την προμήθεια των απαγορευμένων ουσιών, με αποτέλεσμα να λαμβάνει ουσίες που μπορεί να είναι νοθευμένες και να προκαλέσουν μεγαλύτερη βλάβη στην υγεία του, αντί να καταφύγει σε ιατρικές συνταγές προμήθειας των ουσιών αυτών, που θα είναι πιστοποιημένες και στις σωστές δόσεις, καθώς και στη συνεχή ιατρική παρακολούθησή του. Ακόμα με την απαγόρευση των ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, η έρευνα περιορίζεται στην ανακάλυψη των νέων ουσιών και μεθόδων που δεν θα ανιχνεύονται με τους ελέγχους για ντόπινγκ, ενώ αλλιώς θα γινόταν έρευνες για την ανακάλυψη αβλαβών για την υγεία μεθόδων και ουσιών και τη σωστή δοσολογία τους και οι φαρμακευτικές εταιρείες θα επένδυναν χρήματα στις σχετικές έρευνες, κάτι που δε γίνεται σήμερα (Black 1996:374-375).

Μοναδικός προσβαλλόμενος από το ντόπινγκ είναι ο ίδιος ο δράστης αθλητής (Λευκαρίτη 2016:25). Ο ίδιος ο αθλητής όμως μπορεί να επιφέρει βλάβη στην υγεία και τη σωματική ακεραιότητά του και με άλλες ουσίες, όπως είναι ο καπνός και το αλκοόλ, που αποδεδειγμένα μπορούν να προκαλέσουν σοβαρές βλάβες στην υγεία του, παρ' όλα αυτά όμως δεν τιμωρούνται ποινικά. Ακόμα ο αθλητής μπορεί να υποστεί βλάβες στην υγεία του

---

⁷³ «Μαύρη αγορά» (Black Market) είναι παράνομη μορφή εμπορίου, γι' αυτό ονομάζεται και παραεμπόριο και παραοικονομία. Τις περισσότερες φορές όταν υπάρχει έλλειψη ενός προϊόντος στη νόμιμη αγορά ο αγοραστής προσπαθεί να το αποκτήσει στη «μαύρη αγορά». Στη μαύρη αγορά συνήθως γίνεται διακίνηση απαγορευμένων προϊόντων αλλά και προϊόντων υψηλής φορολογίας ή προϊόντων που έχουν υψηλά περιθώρια κέρδους.

κατά τη διάρκεια του αθλήματος και ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια ορισμένων αθλητικών αγώνων, όπως είναι οι αγώνες πάλης και οι αγώνες άλλων μαχητικών αθλημάτων, που σε κάθε περίπτωση δεν τιμωρούνται και θεωρούνται ότι γίνονται με τη συναίνεση των αθλητών και την ανάληψη από αυτούς του σχετικού κινδύνου⁷⁴. Βλάβη της υγείας του αθλητή μπορεί να επέλθει και από την εξαντλητική προπόνηση, αλλά και την εξαντλητική διαίτα, στην οποία υποβάλλουν τους εαυτούς τους κάποιοι αθλητές, πράξεις που και αυτές δεν τιμωρούνται (Λευκαρίτη 2016:25).

1.6.3 Η δημόσια υγεία

Αλλά ούτε και η δημόσια υγεία προστατεύεται ως έννομο αγαθό (Πετρόπουλος 2017:2), αφού τις ουσίες αυτές και τις μεθόδους μπορεί να τις χρησιμοποιήσει κάποιος μη αθλητής και να μην τιμωρηθεί, εφόσον δεν εμπίπτουν στην κατηγορία άλλων απαγορευμένων ουσιών, όπως τα ναρκωτικά και την έννοια άλλων ποινικών αδικημάτων. Επιτρέπεται δηλαδή σε άλλους ανθρώπους αθλούμενους, όπως οι γυμναστές, οι υπάλληλοι εταιρειών ασφαλείας, οι χορευτές (Λευκαρίτη 2016:31), να κάνουν χρήση απαγορευμένων ουσιών, εφόσον αυτές δεν εμπίπτουν στις ναρκωτικές ουσίες, χωρίς να τυποποιείται εγκληματική πράξη και ως επιφέρουν βλάβη ή διακινδυνεύουν την υγεία τους. Ακόμα και οι νέοι χρησιμοποιούν ουσίες ντόπινγκ, είτε, όπως οι μαθητές, για ν' αυξήσουν τη σχολική αθλητική τους απόδοση, είτε για να μπορούν ν' αντέξουν στο πιεστικό πρόγραμμα των εξετάσεων (Γεωργακόπουλος 2007:26) ή της δουλειάς, είτε ακόμα γιατί νομίζουν ότι θα τους βοηθήσει να αυξήσουν τους μύς και να φτιάξουν ένα ωραίο σώμα, που θα τους βοηθήσει να βελτιώσουν την εξωτερική τους εμφάνιση, και την αυτοεκτίμησή τους. Εκτός αυτού η έννοια της δημόσιας υγείας είναι αφηρημένη και δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί προστατευόμενο έννομο αγαθό, αφού στερείται υπόστασης συνδεδεμένης με συγκεκριμένα υλικά αγαθά (Λευκαρίτη 2016:27).

1.6.4 Η ιατρική ηθική

Η ιατρική ηθική σχετίζεται με τη χορήγηση απαγορευμένων ουσιών στον αθλητή και όχι με αυτή καθ' εαυτή τη χρήση τους από αυτόν. Μάλλον συμπληρωματική με την υγεία

---

⁷⁴ Μυϊκές βλάβες, σπασμένα δάκτυλα, βραχίονες, πόδια και μέση, διάσειση και θάνατος μπορεί να επέλθουν πολύ συχνά σε αθλητικούς αγώνες. Για να εξαφανισθεί ο κίνδυνος θα έπρεπε να απαγορευτεί η πλειοψηφία των αθλημάτων, πράγμα μη ρεαλιστικό (Moller 2010: 5).

παρατίθεται από το νομοθέτη, καθώς παρατίθεται τελευταία. Και αυτή αποτελεί αφηρημένη έννοια και όπως αναφέρθηκε παραπάνω για τη δημόσια υγεία, στερείται υπόστασης συνδεδεμένης με συγκεκριμένα υλικά αγαθά. Επικεντρώνεται στην παραβίαση των κανόνων της ιατρικής ηθικής, με τη χορήγηση ουσιών στον αθλητή που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την υγεία του αφενός, και με τη χορήγηση φαρμακευτικών ουσιών σε μη ασθενή αθλητή αφετέρου (Thein, Thein, Landry 1995: 427). Οι περισσότερες αν όχι όλες οι απαγορευμένες ουσίες ντόπινγκ είναι φαρμακευτικές και χρησιμοποιούνται από την ιατρική για τη θεραπεία κάποιων ασθενειών⁷⁵. Φυσικά σε ορισμένη δοσολογία και περίοδο, οπότε έχουν θεραπευτικό αποτέλεσμα. Όμως η κατάχρησή τους μπορεί να επιφέρει διακινδύνευση της υγείας του ατόμου, όπως και σχεδόν κάθε άλλη μη απαγορευμένη φαρμακευτική ουσία. Σημειώνεται εδώ ότι η ιατρική παρεμβαίνει επίσης και με μη θεραπευτικό σκοπό ή σε μη ασθενή αθλητή, όπως είναι η πλαστική χειρουργική, που μπορεί να επιφέρει διακινδύνευση της υγείας και βλάβη της, πλην όμως δεν τιμωρείται γιατί υπάρχει συναίνεση και αποδοχή από το άτομο (Λευκαρίτη 2016:30). Στην περίπτωση αντίθετα της χορήγησης απαγορευμένων φαρμακευτικών ουσιών, που μπορούν να διακινδυνεύσουν την υγεία του αθλητή ή σε μη ασθενή αθλητή, ακόμα και εάν αυτός συμφωνεί, συναινεί και το αποδέχεται, παραβιάζεται η ιατρική ηθική και οι σχετικοί κανόνες της.

1.6.5 Η αθλητική ηθική και τα ιδεώδη του αθλητισμού

Υπάρχει και η αθλητική ηθική, δηλαδή τα αθλητικά ιδεώδη, όπως η αξιοκρατία, η ισότητα, ο σεβασμός στους κανόνες και το ολυμπιακό πνεύμα, που εκφράζονται ως «ευ αγωνίζεσθαι» και «ευγενής άμιλλα» και που πλήττονται με την χρήση ντόπινγκ, καθώς προάγεται η ανισότητα και η αναξιοκρατία μεταξύ των αθλητών που παραβαίνουν τους κανόνες σ' ένα αγώνα. Με τη χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων δημιουργείται αθέμιτο και άδικο πλεονέκτημα αυτών που έχουν παραβεί τους κανόνες του ντόπινγκ, καθώς κερδίζουν μυϊκή ικανότητα, δύναμη, αντοχή, αύξηση μυών κ.λ.π. (Lombardo 1990:60), βελτιώνοντας την αγωνιστική τους απόδοση και επίδοση, απέναντι στους υπόλοιπους που δεν τους έχουν παραβεί, κι έτσι επηρεάζεται η γνησιότητα των αποτελεσμάτων τους (Γιτσούδη 2013:59 επ). Οι διαχρονικές αξίες του αθλητισμού καταπατώνται αθέμιτα, και ο παραβάτης διαπιστώνεται

---

⁷⁵ «Το φάρμακο μπορεί να σώσει αλλά να γίνει και φαρμάκι». Μια ασπιρίνη μπορεί να σώσει από ένα έμφραγμα, αλλά δέκα ασπιρίνες είναι πιθανό ότι θα προκαλέσουν γαστρορραγία. (Λευκαρίτη 2016:10).

χωρίς αυτοπειθαρχία και αυτοκυριαρχία, αλλά αντίθετα με δολιότητα και πονηρία (Μάνος 2013:83), διεκδικώντας την επιτυχία με κάθε μέσο, θυσιάζοντας πατροπαράδοτες αρετές και αξίες, καθώς η προσπάθειά του στηρίζεται σε απαγορευμένα και μη νόμιμα μέσα και μεθόδους (Αλμπανίδης χ.χ.:97).

Αξίζει να τονισθεί ότι με την αποδοχή και εναρμόνιση του ελληνικού νομοθετικού πλαισίου με τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ, ο νομοθέτης προσπαθεί να προσεγγίσει το πολυσυζητημένο πρόβλημα του ντόπινγκ από τη σκοπιά της παραβίασης ορισμένων διατάξεων και κανόνων. Στις διατάξεις αυτές περιέχονται οι πράξεις ή παραλείψεις που απαγορεύονται κι έτσι δεν χρειάζεται κάθε φορά που αλλάζουν τα δεδομένα να διατυπώνεται και νέος ορισμός του ντόπινγκ, δίνοντας έτσι μια σωστή διάσταση, καθώς το θεμελιώδες στοιχείο του αθλητικού αδικήματος είναι η παράβαση κάποιου κανόνα. Και κάθε φορά που αλλάζουν τα δεδομένα, απλά αλλάζει ο κανόνας και όχι ο ορισμός του ντόπινγκ. Για παράδειγμα, εάν απαγορεύεται η χρήση κάποιας ουσίας από προϊσχύοντα κανόνα, τότε υπάρχει παράβαση κανόνα ντόπινγκ και τιμωρείται ακόμα και εάν αποδειχθεί ότι με την ουσία αυτή δε μπορούσε να βελτιωθεί η απόδοσή του, ενώ η πράξη θα θεωρείται ντόπινγκ ακόμα και εάν εξαιρεθεί αργότερα η ουσία από τον κατάλογο των απαγορευμένων ουσιών (Μαυρομάτης 2006:231-231)⁷⁶.

Οι κανόνες αυτοί είναι εξίσου σημαντικοί με τους κανόνες που ορίζουν τον τρόπο διεξαγωγής ενός αθλήματος. Και όπως οι κανόνες που καθορίζουν το άθλημα, δηλαδή εάν χρησιμοποιούνται μόνο τα πόδια ή μόνο τα χέρια ή συγκεκριμένος εξοπλισμός πρέπει να τηρούνται για να υπάρχει ίση συμμετοχή από όλους τους αθλητές, έτσι και οι κανόνες για τον ντόπινγκ προσπαθούν να διατηρήσουν την ισότητα και να αποφύγουν την απάτη και το πλεονέκτημα απέναντι στους υπόλοιπους αθλητές που δεν παραβαίνουν τους αθλητικούς κανόνες. Και φυσικά υπάρχουν ουσίες που δίνουν πλεονέκτημα στους αθλητές, οι οποίες όμως δεν είναι απαγορευμένες και έτσι δεν δίνουν αθέμιτο πλεονέκτημα και δεν τιμωρείται η χρήση τους, καθώς ο αθλητισμός έχει βάση στα πλεονεκτήματα, όπως το σώμα, η αντοχή, η δύναμη κ.λ.π. του ενός έναντι κάποιου άλλου αθλητή (Μαυρομάτης 2006:233).

---

⁷⁶ Το 1996 στους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Ατλάντα βρέθηκαν τέσσερις αθλητές της Ρωσίας να έχουν κάνει χρήση διεγερτικής ουσίας, η οποία παράλληλα καλύπτει και άλλες φαρμακευτικές ουσίες. Καθώς όμως η ουσία αυτή δεν βρισκόταν στον κατάλογο απαγορευμένων ουσιών δεν τιμωρήθηκαν ούτε και μετά το έτος 1997 που συμπεριλήφθηκε σ' αυτόν (Μαυρομάτης 2006:231).

1.7 Η δικαστική αντιμετώπιση

Η εφαρμογή των νόμων και η τήρηση των κανόνων της έννομης τάξης, αλλά και η επιβολή κυρώσεων στους έχοντες παραβατική συμπεριφορά, ελέγχεται από τη δικαιοσύνη και στην περίπτωση των νόμων και κανόνων της αθλητικής έννομης τάξης από την αθλητική δικαιοσύνη, που είναι αρμόδια για την εφαρμογή του αθλητικού νομοθετικού πλαισίου, την τιμωρία των παραβατών και την επίλυση κάθε μορφής αθλητικών διαφορών (Μαυρομάτης 2002:38). Μέχρι και σήμερα από τα πιο σοβαρά ζητήματα είναι το τεράστιο θέμα της αθλητικής νομοθεσίας και της αθλητικής δικαιοσύνης (Βουλή των Ελλήνων 2005:175). Το αθλητικό νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει γι' αυτούς που παραβιάζουν τις διατάξεις του κυρώσεις και τιμωρία μέσω της ποινής και τα δικαστήρια αποτελούν το πρώτο βήμα αντί το τελευταίο για την επανόρθωση της παραβατικής συμπεριφοράς.

Ο παραβάτης αθλητής, αλλά και ο προπονητής, ο παράγοντας κ.λ.π., εξαιτίας της ραγδαίας εμπορευματοποίησης του αθλητισμού, αλλά και εξαιτίας της πιθανής απώλειας εισοδήματός του, αν διακοπεί η σταδιοδρομία του λόγω τιμωρίας, προσπαθεί να βρει νομικά πατήματα και σφάλματα, ώστε να την αποφύγει. Οι νομικές αμφισβητήσεις στις υποθέσεις ντόπινγκ, που άγονται ενώπιον των δικαστηρίων, είναι πολυάριθμες και ποικιλόμορφες και στο μεγαλύτερο ποσοστό τους εντοπίζονται στις τυπικές παραλείψεις και ανακολουθίες ή σε δυνητικές νομικές αμφισβητήσεις, με αποτέλεσμα την κατάρριψη των σχετικών κατηγοριών. Μάλιστα αθλητές που κατηγορήθηκαν για παραβάσεις της νομοθεσίας ντόπινγκ στο παρελθόν και καταδικάστηκαν, χρησιμοποιούν πλέον τις πρόσφατες νομικές αμφισβητήσεις, ως ισχυρές νομικές αποδείξεις, για να αμφισβητήσουν την ορθότητα των προηγούμενων αποφάσεων. Γι' αυτό θα πρέπει το νομοθετικό πλαίσιο να είναι διατυπωμένο ξεκάθαρα και με σαφήνεια, ώστε να μην μπορούν να υπερισχύσουν αυτές οι νομικές αμφισβητήσεις (Βουλή των Ελλήνων 2005:174).

Από τον χειρισμό των υποθέσεων ντόπινγκ που άγονται ενώπιον των Ελληνικών Δικαστηρίων και των εν συνεχεία εκδοθεισών δικαστικών αποφάσεων προκύπτει έντονος προβληματισμός και δυσαρέσκεια για πολλές από τις αποφάσεις της αθλητικής δικαιοσύνης, κυρίως λόγω της ευκολίας με την οποία αναθεωρούνται και αμφισβητούνται οι αποφάσεις αυτές. Έτσι διαμορφώνεται συνεχώς ένα καθεστώς αναπαραγωγής φαινομένων αδιαφάνειας, που προκαλεί αμφισβήτηση και έλλειψη εμπιστοσύνης της κοινωνίας απέναντι στα Ελληνικά δικαστήρια.

Είναι πιθανό αυτό να οφείλεται στο γεγονός ότι τα δικαστήρια που κρίνουν τις αθλητικές παραβάσεις ντόπινγκ είναι τα ποινικά δικαστήρια, τα οποία είναι αρμόδια να κρίνουν οποιαδήποτε ποινική υπόθεση. Τα ποινικά δικαστήρια ενεργούν ως όργανα για την απονομή αθλητικής δικαιοσύνης υπό την ευρεία έννοια (Μαυρομάτης 2002:39), ενώ θα έπρεπε να υπάρχουν ειδικά αθλητικά δικαστήρια που θα κρίνουν τα αθλητικά εγκλήματα. Ακόμα θα έπρεπε να υπάρχει μια εξειδίκευση των δικαστών στα θέματα της αθλητικής δικαιοσύνης και οι μετέχοντες στα αθλητικά δικαστήρια να είναι ειδικοί τακτικοί δικαστές. Αλλά απαιτείται και να εξορθολογιστεί το σύστημα της αθλητικής δικαιοσύνης, ώστε να εξασφαλιστεί η ισονομία στην απονομή της (Βουλή των Ελλήνων 2005:175). Σκόπιμη θα ήταν ακόμη και μια σύγκριση της δικαστικής αντιμετώπισης του νομοθετικού πλαισίου άλλων κρατών, ώστε να επανεξεταστούν τυχόν διαδικαστικά και λειτουργικά ελλείμματα.

Όσον αφορά την πρακτική εφαρμογή του κείμενου νομοθετικού πλαισίου, η πλειονότητα των ποινικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα από τα ελληνικά ποινικά δικαστήρια σε θέματα ντόπινγκ⁷⁷, είναι, τουλάχιστον στο δεύτερο βαθμό, αθωωτικές προς τον αθλητή, ο οποίος κατά κύριο λόγο επικαλείται χορήγηση σ' αυτόν απαγορευμένων ουσιών χωρίς να το γνωρίζει. Το δικαστήριο εξετάζει εάν ο έλεγχος έχει διενεργηθεί από τα κατάλληλα όργανα και η ανάλυση του δείγματος έχει διενεργηθεί στο αρμόδιο εργαστήριο ελέγχου, καθώς επίσης εάν το όριο των απαγορευμένων ουσιών είναι ανώτερο αυτού που έχει καθορισθεί από τον Παγκόσμιο Κώδικα Αντιντόπινγκ και η τιμή επιβεβαιώνεται και στον επανέλεγχο του δείγματος, εάν οι απαγορευμένες ουσίες στον οργανισμό είναι ενδογενείς ή εξωγενείς και εάν η χρήση των ουσιών αυτών μπορεί να επιφέρει βελτίωση στην απόδοση του αθλητή.

---

⁷⁷ Υπ' αριθμ. 105689/2006 απόφαση του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών, με την οποία καταδικάζεται στον πρώτο βαθμό αθλητής της άρσης βαρών που συμμετείχε στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, καθώς: «... Από την ανάλυση του δείγματος ούρων του κατηγορουμένου, που διενεργήθηκε στο εργαστήριο ελέγχου ντόπινγκ του Ο.Α.Κ.Α., βρέθηκε θετικός στην ουσία τεστοστερόνη και συγκεκριμένα να υπερβαίνει το ανώτατο όριο τιμής που τίθεται από τον «Παγκόσμιο Κώδικα Αντί Ντόπινγκ», δηλαδή το όριο του λόγου τεστοστερόνης προς επιτεστοστερόνη, που έχει καθορισθεί στον αριθμό έξι (6) και να παρουσιάζει τιμή ανώτερη του 122 και συγκεκριμένα την τιμή 23,9. Η τιμή αυτή επιβεβαιώθηκε και κατά τον επανέλεγχο του δείγματος του κατηγορουμένου που διενεργήθηκε λόγω αμφισβήτησης των αποτελεσμάτων από αυτόν. ... Συνεπώς, εφόσον ο ισχυρισμός του κατηγορουμένου, ότι η ύπαρξη της τεστοστερόνης στον οργανισμό του αθλητή οφείλεται σε σκευωρία που οργανώθηκε σε βάρος του, από κανένα στοιχείο δεν αποδείχθηκε, και ενόψει ότι, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν η χρήση της τεστοστερόνης μπορούσε να βελτιώσει την απόδοση του αθλητή της άρσης βαρών ...». Στον εν λόγω αθλητή αφαιρέθηκε και το ολυμπιακό μετάλλιο που είχε κατακτήσει.

Οι εκδοθείσες αποφάσεις δέχονται, συνήθως, ότι στον αθλητή έχουν χορηγηθεί οι απαγορευμένες ουσίες, χωρίς αυτός να το γνωρίζει, είτε από γιατρό, είτε από προπονητή⁷⁸, από άτομα δηλαδή που βρίσκονται στο άμεσο περιβάλλον του αθλητή και που ο αθλητής εμπιστεύεται, καθώς ο γιατρός είναι υπεύθυνος για την υγεία του και ο προπονητής για τη σωστή προπόνησή του, που θα οδηγήσει στην επίτευξη του καλύτερου αποτελέσματος και ο αθλητής έχει μάθει να υπακούει στις οδηγίες και εντολές τους. Στο σκεπτικό των σχετικών ποινικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί, αναφέρονται συγκεκριμένα οι ευρεθείσες απαγορευμένες ουσίες και οι ιδιότητές τους, είτε δηλαδή είναι διεγερτικές ή αναβολικές, στεροειδή κ.λ.π., ώστε να δειχθεί η επίδραση που έχουν στην απόδοση του αθλητή και η επίρεια στη φυσική του απόδοση, αλλά και οι πιθανές επιπτώσεις στην υγεία του.

Έτσι, έχει καταδικασθεί τελεσίδικα, για παράδειγμα, προπονητής για προμήθεια, εισαγωγή, κατοχή, κατασκευή, αποθήκευση και πώληση απαγορευμένων ουσιών⁷⁹, οι οποίες ουσίες βρέθηκαν σε αποθήκη ιδιοκτησίας εταιρείας συμφερόντων του. Ακόμα έχει καταδικαστεί για απάτη, και στο δεύτερο βαθμό, γιατρός που παρίστανε ψευδώς σε αθλητές ότι είναι γιατρός, ενώ δεν ήταν, και τους χορηγούσε απαγορευμένες ουσίες, με ενέσεις, οι οποίες μπορούσαν να επιφέρουν τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής ικανότητάς τους, αλλά και να διεγείρουν το κεντρικό νευρικό σύστημα και αποτελούν αναβολικά, παριστάνοντας ότι αυτές

---

⁷⁸ Στην υπ' αριθμ. 384/2009 απόφαση του Ανωτάτου Ποινικού Δικαστηρίου του Αρείου Πάγου αναφέρεται: «...Τα στοιχεία ενοχής των κατηγορουμένων απορρέουν κυρίως από τις καταθέσεις του παθόντος, των ..., οι οποίοι με σαφήνεια επιβεβαιώνουν τη χορήγηση σκευασμάτων αλλά και το γεγονός ότι ο πρώτος κατηγορούμενος στο ιατρείο του έκανε ενέσεις στους αθλητές και όταν οι τελευταίοι ως άνω μάρτυρας (οδοντίατρος) ζήτησε να κάνει αυτός την ένεση στην κόρη του (αθλήτρια) ο κατηγορούμενος αρνήθηκε και ισχυρίστηκε ότι τα φάρμακα που χορηγεί είναι εγκεκριμένα από τον ΕΟΦ. Επίσης οι ανωτέρω μάρτυρες επιβεβαίωσαν πλήρως τη συνεργασία των 2 κατηγορουμένων και το γεγονός ότι ο πολιτικώς ενάγων-αθλητής είχε απόλυτη εμπιστοσύνη σε όσα του έλεγαν οι 2 κατηγορούμενοι και όσα σκευάσματα-φάρμακα -ενέσεις αυτοί του χορηγούσαν τα ελάμβανε χωρίς καμία περαιτέρω έρευνα του περιεχομένου τους και του αν αυτά είναι εγκεκριμένα, αν κυκλοφορούν νόμιμα και ποιες ουσίες περιέχουν και τι επιπτώσεις μπορεί να έχουν στον οργανισμό του αθλητή ... από τη χρήση των ίδιων φαρμάκων θα μπορούσε να υποστεί επίσης ηπατική ανεπάρκεια, ενδοκοιλιακές αιμορραγίες, αναστολή της λειτουργίας των όρχεων, ατροφία των όρχεων, στυτικές διαταραχές κλπ, δηλ. ιδιαίτερα σοβαρές βλάβες της υγείας του.»

⁷⁹ Υπ' αριθμ. 630/4-4-2012 απόφαση Αρείου Πάγου (τμήμα Ζ' ποινικό), στην οποία ίδια αναφέρεται: «... ότι ο τελευταίος ήταν προπονητής των αθλητών στίβου πρώτου και δεύτερης των κατηγορουμένων που επρόκειτο να λάβουν μέρος στον Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, που θα άρχιζαν στις 13.8.2004 αλλά δεν συμμετείχαν σ' αυτούς εξαιτίας των αναφερομένων συμβάντων .... Τον κήρυξε ένοχο και ειδικότερα του ότι αυτός στις 20.8.2004 προμηθεύθηκε, εισήγαγε, κατείχε, κατεσκεύασε, αποθήκευσε, πώλησε ουσίες της παραγράφου 1 του άρθρου 128Γ του ν. 2275/1999, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 54 ν. 3057/2002 σε συνδυασμό με την Υ.Α. 33081/2004, με σκοπό τη βελτίωση της αγωνιστικής διάθεσης, ικανότητας και απόδοσης αθλητών κατά τη διάρκεια αθλητικών ή εν όψει της συμμετοχής σε αυτούς ....».

ήταν βιταμίνες και πείθοντάς τους μ' αυτόν τον τρόπο να τις αγοράζουν και να κάνουν χρήση τους⁸⁰.

Ο αθλητής για τη ζημία, υλική ή ηθική, που έχει υποστεί από την αδικοπραξία του υπευθύνου για τη χορήγηση σ' αυτόν απαγορευμένων ουσιών εν αγνοία του, έχει δικαίωμα να προσφύγει στα αστικά δικαστήρια και να απαιτήσει τις σχετικές αποζημιώσεις⁸¹. Ακόμα όμως και εάν τελικά ο αθλητής αθωωθεί από το ποινικό δικαστήριο, σύμφωνα με σχετική ομόφωνη γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που έχει γίνει αποδεκτή από τον αρμόδιο υπουργό, εάν έχει τιμωρηθεί από την αθλητική ομοσπονδία που ανήκει με την πειθαρχική ποινή του διετούς αποκλεισμού από κάθε αγωνιστική δραστηριότητα, λόγω χρήσης απαγορευμένης ουσίας, του αφαιρούνται τα χορηγηθέντα προνόμια, όπως για παράδειγμα ο διορισμός στο Δημόσιο⁸².

---

⁸⁰ Υπ' αριθμ. 7432/2007 απόφαση Εφετείου Αθηνών, στην οποία εκτός των άλλων αναφέρεται: «... ο κατηγορούμενος κατά το χρονικό διάστημα από Μάιο 2000 έως τον Αύγουστο του 2000 στο Μαρούσι Αττικής εξακολούθητικά παρέστησε ψευδώς και εν γνώσει του ψεύδους στους αθλητές της κολύμβησης (Α.μ.Ε.Α.) στους αθλητές της ποδηλασίας και στην αθλήτρια του βάδην ότι είναι ιατρός, ενώ δεν είναι και ότι οι ενέσεις ου τους έκανε ήταν ενέσεις σιδήρου, καλίου, νατρίου, φωσφοκρεατίνης, πρωτεϊνών, αμινοξένων και βιταμινών ενώ αυτές ήταν ενέσεις μεταβολιτών της ναδρολόνης και εφεδρινών ήτοι απαγορευμένων ουσιών, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ελέγχου (ντόπινγκ) της ΔΟΕ, καθόσον μπορούσαν να επιφέρουν τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής ικανότητας των αθλητών. ...».

⁸¹ Όπως η υπ' αριθμ. 326/2011 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, στο σκεπτικό της οποίας αναφέρεται: «...Ο ενάγων (υπήρξε) ηλικίας σήμερα 41 ετών, υπήρξε αθλητής στο αγώνισμα του άλματος επί κοντώ, και από το έτος 1989 ασχολείτο με το άθλημα αυτό σε υψηλό επίπεδο με σημαντικές νίκες. Η εναγόμενη ομοσπονδία έχει την ευθύνη για τη διοργάνωση των Πανελληνίων πρωταθλημάτων στίβου καθώς και για την προετοιμασία αθλητών στίβου που συμμετέχουν σε διεθνείς και ολυμπιακούς αγώνες, ... Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι στις 28-3-1994 ο ενάγων, κατά τη διάρκεια προπόνησής του στο Ολυμπιακό Στάδιο Αθηνών, υπεβλήθη σε έκτακτο έλεγχο «ντόπινγκ» από τη Διεθνή Ομοσπονδία Ερασιτεχνικού Αθλητισμού (ΙΑΑΦ) και στα δείγματα ούρων που λήφθηκαν από τον ενάγοντα ανιχνεύθηκε ποσότητα της απαγορευμένης ουσίας «μετανδιενόνης». Κατόπιν τούτου και των σχετικών επιταγών της ΙΑΑΦ, η οποία είναι υπερκείμενη αρχή, περί εφαρμογής των κανονισμών της, η εναγόμενη υποχρεώθηκε να προβεί σε αποκλεισμό του ενάγοντας από τη συμμετοχή του σε αγώνες αρχικά για χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών ... Με βάση αυτό το ιστορικό, ..., ζητά: α) να υποχρεωθεί ο εναγόμενος με απόφαση προσωρινά εκτελεστή να του καταβάλει κατά τις διατάξεις περί αδικοπραξίας άλλως κατά τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού το ποσό των 30.080.47 ευρώ με το νόμιμο τόκο από της επιδόσεως της από 1-6-2002 αγωγής του άλλως από της επιδόσεως της παρούσας και β) να αναγνωρισθεί ότι ο εναγόμενος οφείλει να του καταβάλει το ποσό των 1.000.000 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη, που υπέστη. Τέλος ζητά να καταδικασθεί ο εναγόμενος στην καταβολή της δικαστικής του δαπάνης.».

⁸² Υπ' αριθμ. 220/2012 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, κατά την οποία διακριθείς αθλητής, ο οποίος τιμωρήθηκε από την οικεία αθλητική ομοσπονδία με την πειθαρχική ποινή του διετούς αποκλεισμού από κάθε αγωνιστική δραστηριότητα, λόγω χρήσης απαγορευμένης ουσίας και στη συνέχεια αθώθηκε από την παραπάνω πράξη με απόφαση του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών, δεν δικαιούται να διορισθεί στο Δημόσιο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 34 του Ν. 2725/1999, όπως ισχύει. (ομοφ.).

Υπάρχουν όμως και αρκετές καταδικαστικές αποφάσεις που αφορούν το ντόπινγκ ίππων⁸³ και ιδία τη χορήγηση σ' αυτούς ουσιών που μπορούν να επιφέρουν τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής δραστηριότητάς τους. Και μπορεί οι ουσίες αυτές να είναι θεραπευτικές και όχι διεγερτικές, όμως το ανώτατο ποινικό δικαστήριο ο Άρειος Πάγος, σε πρόσφατες αποφάσεις του, έχει επανειλημμένα δεχθεί ότι επιφέρει τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής ικανότητας του ίππου και έχει καταδικάσει τον προπονητή που τις έχει χορηγήσει. Και οι αναβάτες ίππων τιμωρούνται ευρισκόμενοι υπό την επήρεια απαγορευμένων διεγερτικών ουσιών, καθώς είναι και αυτοί αθλητές και οι απαγορευμένες ουσίες έχουν επίπτωση στην απόδοσή τους⁸⁴.

---

⁸³ Όπως οι υπ' αριθμ. 347/2017, 351/2017, 352/2017, 353/2017 και 354/2017 αποφάσεις του Αρείου Πάγου (τμήμα Ζ' ποινικό), στις οποίες, αντίστοιχα, αναφέρεται: «... ο κατηγορούμενος, με την ιδιότητα του προπονητή ίππων που συμμετέχουν σε οργανωμένες ιπποδρομίες, εν γνώσει του χορήγησε στον ίππο με την ονομασία ... την φαρμακευτική ουσία που ονομάζεται ... πριν από τη συμμετοχή αυτού σε ιπποδρομία της 21-6-2010, η οποία και ανιχνεύθηκε μετά από τακτικό έλεγχο στα ούρα του ίππου. Η ουσία αυτή, αν και σύμφωνα με ... θεωρείται ως θεραπευτική και όχι διεγερτική, εντούτοις είναι ικανή να επιφέρει τεχνητή μεταβολή (βελτίωση), της φυσικής αγωνιστικής ικανότητας του ίππου και, για το λόγο αυτό, είναι απαγορευμένη, σύμφωνα με τα άρθρ. 128B – 128Γ – 128Δ και 128 ΙΔ παρ. 1 εδ. α έως γ του Ν. 2725/1999, όπως προστέθηκε με το άρθρ. 65 του Ν. 3057/2002 και αντικ. με το αρθρ. 18 παρ. 5 του Ν. 3708/2008, σε συνδυασμό με τις προαναφερθείσες διατάξεις του Κώδικα Ιπποδρομιών. ...». «... Για τον ανωτέρω σκοπό ακριβώς, (δηλαδή για τον επηρεασμό επί τα βελτίω της αγωνιστικής ικανότητας του συγκεκριμένου ίππου), και χορηγήθηκε από τον κατηγορούμενο - και όχι συμπτωματικά - όπως καταδεικνύεται από το γεγονός ότι την ίδια χρονική περίοδο ο κατηγορούμενος είχε χορηγήσει το ίδιο σκεύασμα και σε άλλους αγωνιζόμενους ίππους, (βλ. συναφείς υποθέσεις εκδικασθείσες κατά την σημερινή δικάσιμο). Επομένως, θα πρέπει ο κατηγορούμενος να κηρυχθεί ένοχος για την αξιόποινη πράξη, που του αποδίδεται με το επίδικο κατηγορητήριο, και να απορριφθούν ως αβάσιμοι όλοι οι αντίθετοι ισχυρισμοί της υπερασπίσεως, που δεν είναι αυτοτελείς, αλλά συνιστούν συνολικά ανεπτυγμένη άρνηση της κατηγορίας και ως εκ τούτου δεν χρήζουν ιδιαίτερης απορριπτικής διατάξεως. ...». «... Εξάλλου, ο ισχυρισμός του αναιρεσείοντα κατηγορουμένου ότι η ουσία ... που ανιχνεύθηκε στα ούρα του ίππου χρησιμοποιήθηκε για θεραπευτικούς σκοπούς και ειδικότερα για την θεραπεία μυϊκών σπασμών του ίππου και όχι για την πρόκληση φαρμακοδιέγερσης, δεν ήταν πράγματι αυτοτελής αλλά ήταν αρνητικός της κατηγορίας, όπως, άλλωστε, δέχθηκε και το δικαστήριο, και συνεπώς δεν χρειαζόταν ειδική αιτιολογία για την απόρριψή του. ...». «... Όσον αφορά το δόλο που απαιτείται κατά το άρθρο 26 παρ. 1 Π.Κ για τη θεμελίωση της υποκειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος και συνίσταται, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα, στη θέληση παραγωγής των περιστατικών που κατά το νόμο απαρτίζουν την έννοια της αξιοποίνου πράξεως, δεν υπάρχει ανάγκη, ειδικής κατά τούτο αιτιολογίας, διότι αυτός ενυπάρχει στην παραγωγή των περιστατικών και προκύπτει από αυτή εκτός αν ο νόμος αξιώνει πρόσθετα στοιχεία για την ύπαρξη του δόλου ως αμέσου η να έχει τελεσθεί η πράξη με πρόσθετο σκοπό ως υποκειμενικό στοιχείο του αδικού. ...». «... Με αυτά που από το συνδυασμό του αιτιολογικού και διατακτικού της προσβαλλομένης αποφάσεως, δέχθηκε το δικαστήριο της ουσίας διέλαβε στην ως άνω απόφαση την απαιτούμενη ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, αφού εκθέτει σ' αυτήν με σαφήνεια πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά τα οποία αποδείχθηκαν από την ακροαματική διαδικασία και συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση της αξιοποίνου πράξεως για την οποία καταδικάστηκε ο αναιρεσείων κατηγορούμενος, τα αποδεικτικά μέσα από τα οποία συνήγαγε τα περιστατικά αυτά καθώς και τους συλλογισμούς με βάση τους οποίους έκανε την υπαγωγή τους στις ουσιαστικές ποινικές διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 128Δ του Νόμου 2725/1999 όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 65 του Ν.3057/2002 και αντικαταστάθηκε στη συνέχεια με το άρθρο 18 παρ.5 του Ν.3708/2008, τις οποίες ορθώς ερμήνευσε και εφάρμοσε χωρίς να τις παραβιάσει ούτε ευθέως ούτε εκ πλαγίου... ».

⁸⁴ Υπ' αριθμ. 7518/2007 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, που αφορά χρήση τετραδροκανναβινόλης από αναβάτη ίππου σε ιπποδρομία της Φ.Ε.Ε. και την ποινική του τιμωρία σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 3, 4 του Ν.

Παράλληλα, τα διοικητικά δικαστήρια κρίνοντας επί υποθέσεων ντόπινγκ έχουν αποφανθεί με περισσότερη αυστηρότητα⁸⁵, επικαλούμενα τη δημόσια υγεία και συνακόλουθα την υγεία των αθλητών και την ευταξία στον αθλητισμό, που συνδέεται με το δημόσιο συμφέρον, και επιβάλλει την ορθή συμπεριφορά των αθλητών, την ισότητα στον ανταγωνισμό στους αγώνες και τη χρηστή καλλιέργεια του αθλητισμού. Η επίκληση της αφηρημένης έννοιας της δημόσιας υγείας, όμως, τελικά είναι μάλλον αδόκιμη, καθώς δεν προστατεύεται ως έννομο αγαθό, αφού τις απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιοσδήποτε μη αθλητής και να μην τιμωρηθεί, εφόσον δεν εμπίπτουν σε κατηγορία άλλων απαγορευμένων ουσιών και την έννοια άλλων ποινικών αδικημάτων. Και η έννοια του δημοσίου συμφέροντος, χωρίς σαφές περιεχόμενο, τελικά εξαντλείται στην ομάδα και όχι στο κοινωνικό σύνολο, ενώ η επίκλησή του γίνεται συνήθως για τη δικαιολόγηση της κρίσης σχετικά με την παράνομη πράξη ή παράλειψη.

Ακόμα τα διοικητικά δικαστήρια έχουν κρίνει ότι δεν επιτρέπεται η αναστολή των αποφάσεων της διοίκησης⁸⁶, ακόμα και εάν υπήρχε αθωωτική απόφαση από ποινικό

1646/1986 και αναφέρει ότι από τα πρακτικά και την απόφαση της πρωτοβάθμιας δίκης, που αναγνώστηκαν, καθώς και τα έγγραφα που αναγνώστηκαν και αναφέρονται στα πρακτικά, την απολογία του κατηγορουμένου και την όλη αποδεικτική διαδικασία αποδείχθηκε ότι: «Στον τόπο και τον χρόνο που αναφέρονται στο διατακτικό ο κατηγορούμενος έλαβε μέρος, ως αναβάτης ίππου, σε αγώνες ιπποδρομίας που είχαν διοργανωθεί από την «Φίλιππο Ένωση της Ελλάδος» και βρισκόταν υπό την επήρεια απαγορευμένων διεγερτικών ουσιών, όπως προέκυψε από τον έλεγχο «Doping», σύμφωνα με τα αποτελέσματα του οποίου, που δεν αμφισβητήθηκαν, ανιχνεύθηκε στο αίμα του η απαγορευμένη ουσία που αναφέρεται στο διατακτικό. Η ουσία αυτή προήλθε από φαρμακευτικό σκεύασμα που προμηθεύτηκε ο κατηγορούμενος από φαρμακείο της επιλογής του και όχι από σκεύασμα που προμηθεύτηκε από ιατρική ομάδα υποστήριξης αθλητών. Συνεπώς πρέπει να κηρυχθεί ένοχος. ... κατελήφθη να βρίσκεται υπό την επήρεια της απαγορευμένης ουσίας Π-Nor.-9-καρβοξυ-Δ9-Τετραδροκαναβινόλη. ...».

⁸⁵ Όπως η υπ' αριθμ. 2619/2009 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας: «... Επειδή, από τον συνδυασμό των διατάξεων που παρατέθηκαν στις δύο προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι οι αποφάσεις του ΑΣΕΑΔ, που εκδίδονται επί προσφυγών κατά πράξεων οργάνων αθλητικών ομοσπονδιών, σχετικών με την επιβολή σε αθλητές πειθαρχικών ποινών για χρήση απαγορευμένων ουσιών κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 7 και 8 του ν. 1646/1986, ενέχουν άσκηση δημόσιας εξουσίας, λόγω του εντόνου κρατικού ενδιαφέροντος για την προστασία της δημόσιας υγείας - και δη της υγείας των αθλητών - και για την ευταξία στον αθλητισμό, και αποτελούν, ως εκ τούτου, εκτελεστές διοικητικές πράξεις, υποκείμενες σε αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. ...».

⁸⁶ Στην υπ' αριθμ. 467/2002 απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας αναφέρεται: «... Επειδή, όπως γίνεται δεκτό από τη νομολογία της Επιτροπής Αναστολών (ΕΑ 405/2002, 497/2000, 467/98 κ.ά.) δεν χωρεί, κατ' αρχήν, αναστολή εκτελέσεως πράξεων οι οποίες επιβάλλουν πειθαρχικές κυρώσεις. Άλλωστε, στην προκειμένη περίπτωση, η επιβολή και εκτέλεση της επίδικης ποινής συνδέεται με λόγους δημοσίου συμφέροντος και ειδικότερα τη διασφάλιση της ορθής συμπεριφοράς των αθλητών, την ισότητα των όρων ανταγωνισμού στις αθλητικές διοργανώσεις, την χρηστή καλλιέργεια του αθλητισμού, καθώς και την προστασία της υγείας τους (βλ. προοίμιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης κατά του «ντόπινγκ» που κυρώθηκε με το Ν. 2371/1996). Κατόπιν αυτών και ανεξαρτήτως της βασιμότητας των ως άνω προσβαλλομένων λόγων, η κρινόμενη αίτηση αναστολής πρέπει, κατά την κρίση της Επιτροπής, να απορριφθεί. ...».

δικαστήριο⁸⁷. Τα διοικητικά δικαστήρια παλαιότερα δε δεσμεύονταν από τις αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων, καθώς το ΣτΕ, είχε κρίνει ότι η διοικητική διαδικασία είναι αυτοτελής σε σχέση με την ποινική και, επομένως, η προγενέστερη απόφαση ποινικού δικαστηρίου δε δέσμευε το διοικητικό δικαστήριο, το οποίο όφειλε να την συνεκτιμήσει κατά το σχηματισμό της δικανικής κρίσης του. Με το ν. 4446/2016⁸⁸ όμως θεσπίστηκε η δέσμευση του διοικητικού δικαστηρίου από τις αμετάκλητες αθωωτικές αποφάσεις, καθώς και από τα αμετάκλητα αποφαινόμενα να μη γίνει η κατηγορία βουλεύματα, εκτός αν η απαλλαγή στηρίχθηκε στην έλλειψη αντικειμενικών ή υποκειμενικών στοιχείων που δεν αποτελούν προϋπόθεση της διοικητικής παράβασης.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι τα διοικητικά δικαστήρια με σχετικές αποφάσεις τους, κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας των φαρμακείων⁸⁹, έχουν επιβάλλει τα προβλεπόμενα

---

⁸⁷ Όπως η υπ' αριθμ. 264/2011 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά την οποία: «... Αρχικώς είχε συμπεριληφθεί στην Ολυμπιακή Ομάδα βάδην γυναικών, που θα ελάμβανε μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϋ του έτους 2000. Την 10.07.2000 ελήφθη από την αιτούσα δείγμα ούρων από τις υγειονομικές υπηρεσίες του Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου Αθηνών (Ο.Α.Κ.Α.), στα πλαίσια ελέγχου ντόπινγκ που διενήργησε η Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή (Ε.Ο.Ε.). Κατά τον έλεγχο που διενεργήθηκε στο δείγμα αυτό την 27.7.2000 και 3.8.2000 αντιστοίχως, από το Εργαστήριο Ελέγχου DOPING του Ο.Α.Κ.Α., ανιχνεύθηκε η ύπαρξη στον οργανισμό της εν λόγω μεταβολιτών της Ναδρολόνης 19 NORANDROSTERONF σε συγκέντρωση 60.61 NG/ML και 19 NORETIOCHOLANOLONE, που είναι αναβολικό στεροειδές και περιλαμβάνεται τόσο στο Παράρτημα του ν. 2371/1996, με τον οποίο κυρώθηκε από την Ελλάδα η «Ευρωπαϊκή Σύμβαση κατά του DOPING», όσο και στην από 10.12.1999 Εγκύκλιο απαγορευμένων ουσιών της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (Δ.Ο.Ε.). ... Επειδή, τέλος, με το από 11.4.2006 δικόγραφο προσθέτων λόγων, η αιτούσα επικαλείται και προσκομίζει την 35435/2004 απόφαση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών, η οποία κατέστη αμετάκλητη και με την οποία ο μνημονευθείς ..... κηρύχθηκε ένοχος απάτης κατά συρροή και κατ' εξακολούθηση, φαρμακοδιέγερσης σε βάρος αθλητών εν αγνοία τους και αντιποίησης ιατρικού επαγγέλματος. Προβάλλει δε η αιτούσα ότι από τα γενόμενα δεκτά με την εν λόγω ποινική απόφαση κλονίζεται η αιτιολογία της προσβαλλομένης απόφασεως περί υπαιτιότητάς της στη λήψη απαγορευμένων ουσιών και επιβεβαιώνεται ο ισχυρισμός της ότι ουδέποτε είχε λάβει εν γνώσει της απαγορευμένες ουσίες. ... Απορρίπτει την αίτηση. ...».

⁸⁸ (ΦΕΚ 240^Α/2016). «Άρθρο 17. Σχέση της διοικητικής με την πολιτική και την ποινική δίκη. Η παράγραφος 2 του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής: «2. Τα δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων, οι οποίες, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, ισχύουν έναντι όλων. Δεσμεύονται, επίσης, από τις αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων ως προς την ενοχή του δράστη, από τις αμετάκλητες αθωωτικές αποφάσεις, καθώς και από τα αμετάκλητα αποφαινόμενα να μην γίνει η κατηγορία βουλεύματα, εκτός εάν η απαλλαγή στηρίχθηκε στην έλλειψη αντικειμενικών ή υποκειμενικών στοιχείων που δεν αποτελούν προϋπόθεση της διοικητικής παράβασης».

⁸⁹ π.δ. 96/1973 (ΦΕΚ 172^Α/1973), όπως τροποποιήθηκε με το ν. 1316/1983 (ΦΕΚ 3^Α/1983), όπου προβλέπεται: «Φαρμακοποιός, ... ο οποίος διαθέτει με οποιοδήποτε τρόπο προϊόντα αρμοδιότητας Ε.Ο.Φ., για τα οποία απαιτείται άδεια κυκλοφορίας, χωρίς άδεια ή μετά τη λήξη ή ανάκλησή της ... τιμωρείται με πρόστιμο μέχρι 300.000 δραχμές και κλείσιμο του φαρμακείου, ... μέχρι τρεις μήνες. Σε περίπτωση επανάληψης της παραβάσεως το αδίκημα δώκεται ποινικά και τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή ... και αφαίρεση από τρεις (3) μέχρι έξι (6) μήνες της άδειας άσκησης επαγγέλματος. Με τις ίδιες ποινές τιμωρείται κάθε φαρμακοποιός, ... για ... διάθεση προϊόντων αρμοδιότητας Ε.Ο.Φ. κατά παράβαση των διατάξεων και των κανόνων καλής φύλαξης και διάθεσης. ....». Το ύψος του προβλεπόμενου από την ανωτέρω διάταξη διοικητικού προστίμου αυξήθηκε από 300.000 δραχμές σε 1.500.000 δραχμές με την παράγραφο 1 της υπ' αριθ. Υ6/11556/93/3.1.1994 αποφάσεως του Υφυπουργού Υγείας, Πρόνοιας και

πρόστιμα και το τρίμηνο κλείσιμο του φαρμακείου, λόγω διάθεσης απαγορευμένων ουσιών ντόπινγκ, χωρίς να υπάρχει η απαραίτητη συνταγή ιατρού κ.λ.π.⁹⁰, αναφέροντας ρητά σ'

Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΦΕΚ Β' 40). Το ίδιο ως άνω άρθρο 19 του ν.δ/τος 96/1973 όριζε στην παρ. 12, όπως αυτή προστέθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 33 του ν. 1316/1983, ότι: «Τα διοικητικά πρόστιμα επιβάλλονται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας, ύστερα από πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ε.Ο.Φ., ... Το κλείσιμο φαρμακείου .... γίνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας. ...». Η αρμοδιότητα του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας για την επιβολή των ανωτέρω διοικητικών κυρώσεων μεταβιβάστηκε στη συνέχεια στους Νομάρχες με το άρθρο μόνο κεφάλαιο Α' περίπτωση 9 του π.δ/τος 465/1984 (ΦΕΚ Α' 168). Με το άρθρο 47 παρ. 1 του μεταγενεστέρου ν. 3370/2005 (ΦΕΚ 176Α/2005) η πρώτη περίοδος της παρ. 12 του άρθρου 19 του ν.δ/τος 96/1973 αντικαταστάθηκε ως εξής: «Τα διοικητικά πρόστιμα επιβάλλονται με απόφαση του Δ.Σ. του Ε.Ο.Φ. ...».

⁹⁰ Όπως οι υπ' αριθμ. 196/2013 και 197/2013 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και οι υπ' αριθμ. 6076/2013, 6077/2013 και 2329/2015 αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών στις οποίες, αντίστοιχα, αναφέρονται: «... από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι σχετικά με τον έλεγχο στο φαρμακείο της αιτούσης συνετάγη από τους διενεργήσαντες τον έλεγχο ελεγκτές το από 13.5.2005 πρωτόκολλο ελέγχου, το οποίο υπογράφεται από την αιτούσα και φέρει την σφραγίδα της επιχειρήσεώς της. Στο πρωτόκολλο αυτό αναγράφεται σαφώς η αποδιδόμενη στην αιτούσα παράβαση, ότι δηλαδή διατέθηκε από το φαρμακείο της στο καταναλωτικό κοινό το προαναφερθέν αναβολικό φάρμακο, χωρίς να υπάρχουν αντίστοιχες ιατρικές συνταγές, οι οποίες πρέπει να φυλάσσονται επί διατία. ...». «... Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με αφορμή δημοσιεύματα ότι η Ελλάδα είναι κέντρο διακίνησης αναβολικών φαρμάκων, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την βελτίωση των επιδόσεων των αθλητών (φαρμακοδιέγερση, «doping», «ντόπινγκ»), το Τμήμα ελέγχου κυκλοφορίας φαρμάκων του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων (ΕΟΦ) ξεκίνησε στις 14.4.2005 διαδικασία ελέγχου για την διακίνηση δύο αναβολικών φαρμάκων (Nandrolone Decanoate inj. 200 mg και Deca - Durabolin inj. 200 και 50 mg), τα οποία, σύμφωνα με την άδεια κυκλοφορίας τους, διατίθενται με ιατρική συνταγή φυλασσόμενη επί διατία. ...». «... Περαιτέρω, λαμβάνοντας υπόψη και συνεκτιμώντας αφενός την, προς χάρη προστασίας της δημόσιας υγείας, ανάγκη του περιορισμού της ανεξέλεγκτης χρησιμοποίησης αναβολικών φαρμάκων, όπως είναι τα επίδικα, και την καταπολέμηση των δυσμενών επιπτώσεων που αυτή συνεπάγεται, καθώς και την αποτροπή της χρήσης τους εκτός των εγκεκριμένων θεραπευτικών ενδείξεων και, ειδικότερα, της χρήσης τους για την αύξηση της απόδοσης των αθλητών, δηλαδή για παράνομο, κατά την αθλητική νομοθεσία, σκοπό, και αφετέρου την ποσότητα του συγκεκριμένου φαρμάκου, που ο προσφεύγων είχε διαθέσει χωρίς να διατηρήσει τις αντίστοιχες ιατρικές συνταγές (πράγμα που προκύπτει από το γεγονός ότι κατά τον διενεργηθέντα έλεγχο δεν επιδείχθηκε στους ελεγκτές καμία ιατρική συνταγή που να αφορά τα εν λόγω φάρμακα), το Δικαστήριο κρίνει ότι το ύψος των επιβληθεισών κυρώσεων, δηλαδή του προστίμου των 4.402€ και του κλεισίματος του φαρμακείου του για τρεις μήνες, είναι εύλογο και δίκαιο και ανάλογο προς τη σοβαρότητα της διαπιστωθείσας παράβασης, ενώ, λόγω του επιδιωκόμενου με τις επιβληθείσες κυρώσεις σκοπού, η χρηματική αξία της διατεθείσας από το φαρμακείο του αιτούντος ποσότητας του επίδικου φαρμακευτικού προϊόντος δεν δύναται να ασκήσει επιρροή στην επιμέτρηση των εν λόγω κυρώσεων (ΣτΕ 197/2013). ...». «... Για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας και προς το συμφέρον του καταναλωτού, η ευθύνη και η συμμετοχή του φαρμακοποιού πρέπει να εκτείνεται σε όλα τα στάδια διαδικασίας από την παραγωγή ως την χορήγηση του φαρμάκου στο κοινό». Στο άρθρο 7, ότι: «Ο φαρμακοποιός με φαρμακείο σε λειτουργία ασκεί λειτουργήματα και οφείλει να το ασκεί σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους, ... Ακόμη οφείλει να συμμορφώνεται με τις επιταγές του νόμου ... ». Στο άρθρο 11, ότι: «Ο φαρμακοποιός είναι υποχρεωμένος να παρέχει την συνδρομή του στο έργο της κοινωνικής υγιεινής και να συνεργάζεται με τις κρατικές αρχές για την προστασία και την διαφύλαξη της δημόσιας υγείας». ... διαπιστώθηκε ότι κατά το χρονικό διάστημα από το έτος 2004 και έως την ημέρα του ελέγχου διέθεσε ποσότητα (1.000 κουτιά) των φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων ... και ..., που ανήκουν στην κατηγορία των φαρμάκων που δύναται να χρησιμοποιηθούν για ντόπινγκ, ...». «... Επειδή, με την από 23-3-2012 αίτηση θεραπείας, που άσκησε ο αιτών στο Α.Σ.Ε.Α.Δ., ζήτησε την ανάκληση της πιο πάνω 113/2010 απόφασης αυτού. Υποστήριξε, εκ νέου, ότι η ορμόνη της χοριακής γοναδοτροπίνης, που ανευρέθη σε αυξημένα επίπεδα στο δείγμα ούρων αυτού ανήκει στην περίπτωση της οικογενούς χοριακής γοναδοτροπίνης, ουσία που παράγεται ενδογενώς από τον οργανισμό του και δύναται να ανευρεθεί και σε άνδρα αθλητή και ότι η παρουσία μόνο της χοριακής γοναδοτροπίνης στα ούρα του δεν δηλώνει χρήση απαγορευμένης ουσίας προς βελτίωση της απόδοσής του και δη όταν συνοδεύεται από την απουσία τεστοστερόνης και των μεταβολιτών αυτής, καθώς και ότι ο έλεγχος της ανίχνευσης της ουσίας από το Ε.Σ.ΚΑ.Ν. έπρεπε να γίνει με άλλη πιο αξιόπιστη μέθοδο, όπως φασματομετρία μαζών

αυτές ότι συνεκτιμούν την ανάγκη περιορισμού της ανεξέλεγκτης χρησιμοποίησης αναβολικών φαρμάκων και την καταπολέμηση των δυσμενών επιπτώσεων που αυτή συνεπάγεται, αλλά και την αποτροπή της χρήσης τους εκτός των εγκεκριμένων θεραπευτικών ενδείξεων «και, ειδικότερα, της χρήσης τους για την αύξηση της απόδοσης των αθλητών, δηλαδή για παράνομο, κατά την αθλητική νομοθεσία, σκοπό», χάριν της προστασίας της δημόσιας υγείας.

Στα διοικητικά δικαστήρια εφαρμόζεται βασικά το ανακριτικό σύστημα ή ανακριτική αρχή. Αυτό σημαίνει ότι, και στις υποθέσεις που αφορούν το ντόπινγκ, τα διοικητικά δικαστήρια λαμβάνουν υπόψη τους όλα τα πρόσφορα μέσα που αυτά κρίνουν για να εξακριβώσουν την αλήθεια και να εκδώσουν ταχύτερα την απόφασή τους, με τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και υλικού αυτεπάγγελτα και με τη συναγωγή συμπερασμάτων από αυτό, ακόμα και εάν αυτά δεν έχουν προταθεί από τους διαδίκους. Στη διοικητική δίκη όμως η διαφορά από την ποινική δίκη έγκειται στο γεγονός ότι στο ποινικό δικαστήριο υπάρχει το δημόσιο συμφέρον για την εύρεση της ουσιαστικής αλήθειας. Και σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με το Σύνταγμα, τα δικαστήρια έχουν υποχρέωση να μην εφαρμόζουν ένα νόμο εάν το περιεχόμενό του αντιτίθεται στο Σύνταγμα⁹¹ και ο κάθε δικαστής μπορεί να μην εφαρμόσει νόμο που είναι αντίθετος στο σύνταγμα, χωρίς η απόφασή του αυτή να επηρεάζει το τυπικό κύρος του νόμου και να ισχύει μόνο στη συγκεκριμένη υπόθεση.

Τα ποινικά δικαστήρια, πάντως, πρέπει να εφαρμόζουν και να σέβονται το τεκμήριο αθωότητας, που είναι κατοχυρωμένο στο Ελληνικό δίκαιο⁹². Η αρχή του τεκμηρίου

ισοτοπικού λόγου (ΦΜΙΑ), ώστε να αποδειχθεί αν η απαγορευμένη ουσία έχει εξωγενή ή ενδογενή προέλευση. ...».

⁹¹ Το Σύνταγμα, στο άρθρο 93 παρ. 4 ορίζει: "Τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα". Επίσης στο άρθρο 100 παρ. 1 εδ. 5 στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο υπάγεται, εκτός των άλλων, και: «ε) Η άρση της αμφισβήτησης για την ουσιαστική αντισυνταγματικότητα ή την έννοια διατάξεων τυπικού νόμου, αν εκδόθηκαν γι' αυτές αντίθετες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου.».

⁹² «Άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου - Δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης), όπως έχει διαμορφωθεί μετά την τελευταία τροποποίησή του από τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου υπ' αριθμ. 14 και ισχύει από 1-6-2010: «1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δίκαιως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως. Η απόφασίς δέον να εκδοθή δημοσία, η είσοδος όμως εις την αίθουσαν των συνεδριάσεων δύναται να απαγορευθή εις τον τύπον και το κοινόν καθ' όλην ή μέρος της διάρκειας της δίκης προς το συμφέρον της ηθικής, της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας εν δημοκρατική κοινωνία, όταν τούτο ενδείκνυται υπό των συμφερόντων των ανηλίκων ή της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, ή εν τω κρινομένω υπό του Δικαστηρίου ως απολύτως αναγκαίου μέτρω, όταν υπό ειδικάς συνθήκας η δημοσιότης θα ηδύνατο να παραβλάψη τα συμφέροντα της δικαιοσύνης. 2. Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών

αθωότητας ορίζει ότι ο κατηγορούμενος είναι αθώος μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή του. Χωρίς να κηρυχθεί ένοχος δεν επιτρέπεται και να τιμωρηθεί. Ο κατηγορούμενος δεν είναι υποχρεωμένος να αποδείξει την αθωότητά του και η αμφιβολία είναι υπέρ του⁹³ σε όλη την πορεία της ποινικής δίκης και κάθε φορά που υπάρχει ζήτημα εκτίμησης της ενοχής του. Το «δικαίωμα σε δίκαιη δίκη» επίσης είναι αναφαίρετο δικαίωμά του. Ως εκ τούτου δεν θα πρέπει να χάνεται η εμπιστοσύνη απέναντι στα δικαστήρια, όσον αφορά την εφαρμογή της νομοθεσίας και ιδιαίτερα του νομοθετικού πλαισίου που αφορά το ντόπινγκ, καθώς είναι καλύτερα να είναι ελεύθερος, έξω από τη φυλακή, ένας ένοχος, παρά να είναι ένας αθώος στη φυλακή⁹⁴.

μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του. 3. Ειδικότερον, πας κατηγορούμενος έχει δικαίωμα: α. όπως πληροφορηθή, εν τη βραχυτέρα προθεσμία εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί και εν λεπτομερεία την φύσιν και τον λόγον της εναντίον του κατηγορίας. β. όπως διαθέτη τον χρόνον και τας αναγκαίας ευκολίας προς προετοιμασίαν της υπερασπίσεώς του. γ. όπως υπερασπίση ο ίδιος εαυτόν ή αναθέση την υπεράσπισίν του εις συνήγορον της εκλογής του, εν η δε περιπτώσει δεν διαθέτει τα μέσα να πληρώση συνήγορον, να τω παρασχεθή τοιούτος δωρεάν, όταν τούτο ενδείκνυται υπό του συμφέροντος της δικαιοσύνης. δ. να εξετάση ή ζητήση όπως εξετασθώσιν οι μάρτυρες κατηγορίας και επιτύχη την πρόσκλησιν και εξέτασιν των μαρτύρων υπερασπίσεως υπό τους αυτούς όρους ως των μαρτύρων κατηγορίας. ε. να τύχη δωρεάν παραστάσεως διερμηνέως, εάν δεν εννοεί ή δεν ομιλεί την χρησιμοποιουμένην εις το δικαστήριον γλώσσαν.».

⁹³ Παρεπόμενη του τεκμηρίου της αθωότητας είναι η αρχή «In dubio pro reo», δηλαδή ότι οι αμφιβολίες που θα υπάρξουν κατά το σχηματισμό της δικανικής κρίσης είναι υπέρ του κατηγορουμένου.

⁹⁴ Σημαντικότεατο αξίωμα του νομικού μας συστήματος, καθώς υπάρχει η δικαστική πλάνη, εξαιτίας κακής ή μη πλήρους εκτίμησης των στοιχείων και διερεύνησης της υπόθεσης (Χιόνης 2006:χ.σ).

2. Αντιλήψεις μέσα από τις συνεχείς νομοθετικές αλλαγές

Μέσα από την εξέλιξη της αθλητικής νομοθεσίας εκφράζονται στόχοι που διακηρύσσονται ρητά και άλλοι λανθάνοντες. Ρητός στόχος της νομοθεσίας είναι η καταπολέμηση των συγκεκριμένων μορφών εγκλήματος. Από τις λανθάνουσες στοχεύσεις, που δεν ομολογούνται από το νομοθέτη ρητά, είναι και να υπάρξει περιορισμός στην κοινωνική και πολιτική αμφισβήτηση, με το πρόσχημα της καταπολέμησης του κοινωνικού φαινομένου του ντόπινγκ, καθώς τούτο δεν επιτρέπεται από το συσχετισμό των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων (Καλτσώνης 2010:109-110) και καθώς το υπέρτατο έννομο αγαθό στην ποινική νομοθεσία είναι η υπόσταση του κράτους. Το κοινωνικό γεγονός της χρήσης των απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων στον αθλητισμό αντιβαίνει σε μια αξία, που είναι πολιτικά παραδεκτή από την κοινωνία. Η κοινωνική αυτή αξία είναι σημαντική και αναγκαία για την ύπαρξη και την προαγωγή της κοινωνίας και μετουσιώνεται σε έννομο αγαθό, δηλαδή αποκτά τη φύση υλικού αντικειμένου, το οποίο έχει φυσικές και κοινωνικές ιδιότητες και το οποίο πρέπει να προστατευθεί ειδικά από την έννομη τάξη (Μαντρατζή 2009:138-139).

Η πολιτειακή εξουσία είναι αυτή που προσδιορίζει τις αξίες που πρέπει να διέπουν την κοινωνική συμβίωση και αυτή επιβάλλει και τις κυρώσεις στους παραβάτες των κανόνων. Η πολιτεία λοιπόν προστατεύει τα έννομα αγαθά (Μανωλεδάκης 1980:11 επ.), μέσα από το ποινικό δίκαιο, η δε προσβολή τους αποτελεί το έγκλημα και ο παραβάτης τιμωρείται με την ποινή, που αποτελεί προσβολή των προσωπικών εννόμων αγαθών του παραβάτη (Μαντρατζή 1990:140). Η πολιτεία προσδιορίζει τα αντικείμενα και τις ιδιότητές τους ως κοινωνικά νομιμοποιημένες αξίες, που πρέπει να προστατευθούν, καθώς χωρίς το σεβασμό σ' αυτές τις αξίες να μην μπορεί να γίνει δυνατή η αρμονική και εύρυθμη κοινωνική συμβίωση. Η προστασία τους γίνεται μέσα από τη νομοθεσία και ο νομοθέτης καλείται να λάβει μέτρα για την προστασία των εννόμων αγαθών (Μανωλεδάκης 1998:80-86).

Το έννομο αγαθό έχει συγκεκριμένη υλική υπόσταση και δεν περιλαμβάνονται στα έννομα αγαθά τα άυλα ή ιδεατά αγαθά, που στερούνται υλικής και αντιληπτής με τις αισθήσεις υπόστασης (Δημητράτος 1998:24-επ.) και έτσι αποτελούν «ψευτοαγαθά» ή ιδεώδη⁹⁵. Η

---

95 Βάσει της θεμελιώδους αρχής της απαγόρευσης τιμωρίας του φρονήματος, εξαιρείται από την ποινική καταστολή η πράξη που εκδηλώνει απλά το φρόνημα ενός ανθρώπου, χωρίς να επέρχεται βλαπτικό αποτέλεσμα για το συγκεκριμένο έννομο αγαθό (Μαντρατζή 1990:152).

πράξη που στρέφεται κατά του υλικού αντικειμένου, εφόσον αποδοκιμάζεται και τιμωρείται από το ποινικό δίκαιο, αποδίδει και την έννοια του εννόμου αγαθού (Μαντρατζή 1990:148). Έτσι ένα ολοκληρωτικό καθεστώς μπορεί να θεωρεί άδικη την συμπεριφορά, ενώ το φιλελεύθερο σύστημα θεωρεί άδικη την πράξη που στρέφεται κατά των στοιχείων της κοινωνίας, όπως είναι οι άνθρωποι, δηλαδή τα πρόσωπα και τα πράγματα. Αυτά τα συγκεκριμένα πρόσωπα και πράγματα εκφράζει η έννοια του εννόμου αγαθού και το έγκλημα, εφόσον προσβάλλει έννομο αγαθό, έχει υλικό αντικείμενο επί του οποίου εκδηλώνεται (Καϊάφα – Γκμπάντι 1987:130).

Από το σύνολο των κυβερνητικών παρεμβάσεων, σε συνδυασμό και με τις σχετικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα τελευταία χρόνια διαγράφεται η οπτική γωνία στις νομοθετικές επιλογές με αρκετή σαφήνεια (Καλτσώνης 2010:116). Χωρίς να έχουν μελετηθεί από το νομοθέτη εκτεταμένα οι κοινωνικές, ιδεολογικές, πολιτικές και οικονομικές διαστάσεις του αθλητισμού, οι σχετικές μεταβολές στις ρυθμίσεις και γενικά το νομοθετικό πλαίσιο αναδεικνύουν όλο και καθαρότερα τα κοινωνικά, συμβολικά και ιδεολογικά θεμέλια, των σχετικών κρατικών πολιτικών⁹⁶, οι οποίες φανερώνουν και εκφράζουν την κυρίαρχη λογική που πρεσβεύουν οι ευρύτερες σχέσεις εξουσίας (Σπύρος 2017:12). Οι δυνάμεις και τα σώματα πρέπει να υποταχθούν, όχι γιατί η πειθαρχία και υπακοή στους κανόνες σκοπεύει στη δημιουργία μιας τακτικής και πειθαρχημένης κοινωνίας, αλλά για να εγκαθιδρύσει μια μέθοδο εξουσίας πάνω στο ευρύτερο αθλητικό σώμα (Smart 2002:86).

Όμως, όπως έχει επιβεβαιωθεί από διάφορες έρευνες σε αθλητές⁹⁷, το ντόπινγκ αποτελεί ή θα έπρεπε να αποτελεί άδικη αθλητική πράξη και όχι ποινικό αδίκημα, καθώς διαπράττεται μέσα στα όρια αθλητικής δραστηριότητας. Έτσι το ντόπινγκ θα έπρεπε να τιμωρείται με τις προβλεπόμενες αυστηρές αθλητικές κυρώσεις που θα προβλέπονταν από την αθλητική νομοθεσία, δηλαδή με ισόβιο αποκλεισμό από αγώνες των αθλητών που έκαναν χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων, όπως και των χορηγών με ανάλογο αποκλεισμό τους από την αθλητική δράση (Παναγιωτόπουλος 2000:8). Επίσης, το πρόβλημα της χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων για τους αθλητές αποτελεί αμιγώς αντιαθλητική

---

⁹⁶ Η πολιτεία είναι αρμόδια για τον έλεγχο των αθλητών γενικά και τούτο διαφαίνεται από την πρώτη σελίδα της Εισηγητικής Εκθέσεως του ν. 1646/1986.

⁹⁷ Σε έρευνα (για διδακτορική διατριβή) του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1998 επί 462 αθλητών, που ρωτήθηκαν για την ποινή που πρέπει να επιβάλλεται σε αθλητές που χρησιμοποιούν απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους, ποσοστό 58% απάντησαν ότι θα πρέπει να επιβάλλεται ποινή μεγάλου αποκλεισμού από τους αγώνες (Σαραντίδης 2005:293).

συμπεριφορά και όχι αντικοινωνική συμπεριφορά και θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ως τέτοια.

Η αυστηρότητα του νομοθετικού πλαισίου, παρά τις συνεχείς τροποποιήσεις του, δεν κατάφερε να ενεργοποιήσει τις δικαστικές αρχές, ώστε να ερευνούν καλύτερα τις σχετικές υποθέσεις, ούτε κατάφερε να εξασφαλίσει την τιμωρία των ενόχων δραστών, καθιστώντας τη νομοθεσία του ντόπινγκ σχεδόν ανενεργή. Από το 1975, που ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος στην Ελλάδα με διατάξεις για το ντόπινγκ στην Ελλάδα, σε ελάχιστες περιπτώσεις επιβλήθηκαν εκτός τις πειθαρχικές κυρώσεις και ποινικές κυρώσεις (Σαραντίδης 2005:295)⁹⁸. Έτσι τείνει να επικρατήσει η άποψη ότι για να είσαι ένας σπουδαίος αθλητής πρέπει να έχεις ένα σπουδαίο προπονητή, ένα σπουδαίο χημικό και ένα σπουδαίο δικηγόρο (Jarvis 2005:687).

Παρά το γεγονός δηλαδή, ότι συνεχώς αυστηροποιούνται οι ποινές και οι κυρώσεις με τη συνεχή τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου, η χρήση ντόπινγκ εξακολουθεί να συστηματοποιείται και παρόλο που οι υποθέσεις παραβατών αθλητών αυξάνονται δεν εφαρμόζονται τελικά πλήρως οι θεσπισμένες νομοθετικές διατάξεις και οι προβλεπόμενες κυρώσεις και ποινές. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι μάλλον δεν είναι η συνεχής αυστηροποίηση των ποινών και κυρώσεων που θα φέρει την αλλαγή, αλλά η πρακτική εφαρμογή τους, κατόπιν κοινωνικών ερευνών για το εάν είναι σωστό να τιμωρούνται οι παραβάτες ντόπινγκ στον αθλητισμό εκτός από πειθαρχικά και ποινικά (Σαραντίδης 2005:294).

2.1 Κοινωνικές Αντιλήψεις

Ο αθλητισμός δε διαχωρίζεται εύκολα από την κοινωνία (Houlihan 2002:10), καθώς αποτελεί μέρος της ευρύτερης κοινωνίας και υπάρχει μια συνεχής αλληλεπίδραση με αυτήν (Ανδρέου 2017:20), μάλιστα ο Έλληνας νομοθέτης χαρακτηρίζει τον αθλητισμό, εκτός από δράση, τρόπο ζωής⁹⁹. Για την ανάπτυξη της κοινωνίας, την ισχυροποίηση της ψυχικής και σωματικής υγείας της, σημαντικό ρόλο παίζουν η φυσική κουλτούρα και ο αθλητισμός (Жабин 2011:14). Οι κοινωνικές αξίες αντικατοπτρίζονται στον αθλητισμό, καθώς μέσα από

⁹⁸ Όπως η υπ' αριθμ. 105689/2006 απόφαση του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών, που σε πρώτο βαθμό καταδίκασε αθλητή της άρσης βαρών.

⁹⁹ Πρώτη σελίδα Αιτιολογικής Έκθεσης του ν. 3708/2008.

αυτόν το άτομο προσπαθεί να διεκδικήσει τη νίκη, χωρίς τη χρήση μη θεμιτών μέσων¹⁰⁰, προάγοντας έτσι την ακεραιότητα του χαρακτήρα του, ως αθλητής και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου. Επίσης καλλιεργείται η συνείδηση και η συναίσθηση του χρέους, επιβραβεύεται η συνέπεια και η εργατικότητα, το άτομο αποκτά ηθικές αρετές, όπως η ευγένεια, η ταπεινότητα, η άμιλλα, ο σεβασμός, η αξιοπρέπεια, η ισότητα, η δικαιοσύνη, μέσα από τις οποίες χαράζεται και η πορεία του ως μέλος της κοινωνίας. Ακόμα εξασκεί τον αυτοέλεγχό του και αποκτά γνώση για τον εαυτό του¹⁰¹ αλλά και για τους άλλους, ενώ παράλληλα αποκτά δεσμούς και μαθαίνει να συμβιώνει αρμονικά με τους συναθλητές του. Έτσι διαμορφώνεται η κοινωνική συνείδηση στο άτομο, δηλαδή καλλιεργείται η συλλογικότητα, η αλληλεγγύη, η αλληλοβοήθεια και αμβλύνεται η μοναξιά η εσωστρέφεια και η περιθωριοποίηση. Μέσα από τον αθλητισμό καλλιεργείται ο σεβασμός, η ηθική και το ήθος, η έννοια της ομάδας, η κατανόηση προς τον άλλο, η πειθαρχία στους κανόνες, ώστε και ως μέρος του κοινωνικού συνόλου να αντιστέκεται στην αυθαιρεσία και την ανυπακοή και να συναισθάνεται τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, αλλά και την ευθύνη, απέναντι στην κοινωνία (Κωνσταντινάκος 2013).

Με τον αθλητισμό δημιουργείται μια αντικοινωνία, σαν ένας καθρέφτης, που μέσα του κοιτάζει η κοινωνία για να δει το μεγαλείο και το πάθος μέσα από ένα ορατό και πραγματοποιήσιμο ιδεώδες. Όπως ο καθρέφτης, όμως, αυτή η αντικοινωνία είναι εύθραυστη, καθώς παρουσιάζεται αδύναμη να αντιμετωπίσει ένα σύνολο παραβιάσεων, όπως του πολιτικού εκμαυλισμού, της απόπειρας εκμετάλλευσης της εικόνας, του ιλίγγου των συμφερόντων, της βίας και των ακροτήτων. Και ο αθλητισμός καταλήγει, αντί της προβολής των ιδεωδών των κοινωνιών, να αντιπροσωπεύει τις εμπλοκές και τη σκοτεινή πλευρά τους. Και από ένα κόσμο ξεχωριστό και ιδανικό, τελευταίο προπύργιο της υπέρβασης και των ιδεωδών, εμφανίζεται η αντίθετη πλευρά του, μεταμορφώνοντάς τον σε ένα κόσμο υποκριτικό και ευάλωτο, που περισσότερο από κάθε τι άλλο αποκαλύπτει την κοινωνία μας (Βιγκαρέλλο 2004: 10-11).

---

¹⁰⁰ Δίκαια και ισότιμα, σύμφωνα και με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4373/2016 και στην πρώτη σελίδα της.

¹⁰¹ Ο αθλητής διαμορφώνεται και μαθαίνει να διαχειρίζεται το σώμα του, να αυτοπειθαρχεί και να αυτοελέγχεται. Κατά τη φυσική θεώρηση αντιμετωπίζει το σώμα του με τη βιοφυσική του διάσταση και ως αντικείμενο το οποίο μπορεί να διαμορφωθεί και εκπαιδευτεί, ώστε να γίνει καλύτερο και να πετύχει μεγαλύτερες επιδόσεις. Ο αθλητής μαθαίνει να διατρέφεται σωστά, να προλαμβάνει και να αντιμετωπίζει τα προβλήματα υγείας και έχει μια αίσθηση κινδύνου που μπορεί να προέλθει από την κακή διατροφή, τις καταχρήσεις κ.λ.π.. Αποκτά τις αντίστοιχες «σνήθειες», οι οποίες το ακολουθούν και την ενήλικη ζωή του.

Παράλληλα, μια κοινωνία που δεν υπακούει στους κανόνες του «ευ αγωνίζεσθαι», που οι πολίτες δεν χρησιμοποιούν νόμιμα μέσα στο κυνήγι των στόχων τους και στην επίλυση των διαφορών τους, όσο ειρηνική και να φαίνεται, δημιουργεί αδικίες, που οδηγούν σε ανισότητες, κοινωνική αστάθεια και τελικά απειλούν την κοινωνική ειρήνη (Panagoroulos 2003:581). Με το ντόπινγκ δυναμιτίζονται όλες οι κοινωνικές αρετές, καθώς ο αθλητής και ως μέλος της αθλητικής κοινωνίας, αλλά και ως μέρος του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, θυσιάζει όλες τις αρχές και αξίες στο βωμό της νίκης, του χρήματος και της δόξας (Πολυδωρόπουλος, Γογγάκη, Μαυροδάκος 2013:1). Με τη χρήση αθέμιτων μέσων, κρυφά και δόλια, χωρίς σεβασμό προς τους συναθλητές του, αλλά και τον ίδιο του τον εαυτό, προσπαθεί να κερδίσει. Προσπαθεί είτε ατομικά, είτε συλλογικά να παραβεί τους κανόνες¹⁰² και τους νόμους, να αυθαιρετήσει, να ξεφύγει από τις υποχρεώσεις του, κοιτάζοντας μόνο τον εαυτό του αμοραλιστικά και ωφελιμιστικά και όχι το καλό της ομάδας, του αθλητικού συνόλου και ευρύτερα του κοινωνικού συνόλου, προδιαγράφοντας ότι αυτή θα είναι και η μετέπειτα πορεία του ως μέλος της κοινωνίας. Ο αθλητής που επιλέγει τις απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους ντόπινγκ συνειδητά αντιτίθεται στις αξίες του αθλητισμού, αποκλίνοντας από τον κοινωνικό ρόλο του, προσπαθώντας να μην παραγκωνιστεί και αντικατασταθεί από τους άλλους αθλητές που δεν έχουν ηθικές αναστολές (Πατσαντάρας 2011:8).

Καθώς οι υλικές αξίες καθορίζουν πλέον το νόημα και τη βιωσιμότητα του αθλητισμού, ο αθλητής απαιτείται να θυσιάσει τα ιδανικά και τα πιστεύω του και με όλα τα πιθανά μέσα να βελτιώσει τις επιδόσεις του (Panayiotou 2003:363) και να ξεπεράσει τον ίδιο του τον εαυτό (Hoberman 2005:170-επ.). Οι θεατές, οι κοινωνίες και τα κράτη επιζητούν κι αυτά τα ρεκόρ και περιμένουν από τον αθλητή να τους ικανοποιήσει, ώστε να αμοιφθεί με δόξα και χρήμα (Γογγάκη 2002:77-81). Οι απαιτήσεις τους αυξάνονται συνέχεια και για να προσελκύσει το ενδιαφέρον ένας αγώνας θα πρέπει να υπάρχει κατάρριψη ρεκόρ, αλλιώς θεωρείται ως κακός αγώνας (Schamasch 2003:527). Με τα ρεκόρ οι χρηματικές απολαβές είναι πολύ μεγάλες¹⁰³, όχι μόνο για τον αθλητή αλλά και για τους λοιπούς παράγοντες, με αποτέλεσμα τη μείωση των αντιστάσεων. Οι καιροσκοπικές επιδιώξεις στηρίζονται στις μεγιστοποιημένες αθλητικές

---

¹⁰² Στην πρώτη σελίδα της Αιτιολογικής Έκθεσης του Ν. 4373/2016 αναφέρεται ότι οι κανόνες αντιντόπινγκ, όπως και οι κανόνες των αγωνισμάτων είναι αθλητικοί κανόνες και οι αθλητές πρέπει να τους αποδέχονται ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους.

¹⁰³ Σελίδα 8 της Εισηγητικής Έκθεσης του ν. 3057/2002.

επιδιώξεις, καθώς και η ίδια η πολιτεία εξαρτά τις χρηματοδοτήσεις και επιχορηγήσεις¹⁰⁴ ανάλογα με τις αθλητικές επιτυχίες¹⁰⁵, αφού μόνο αυτές φέρνουν υπερηφάνεια και γόητρο (Πατσαντάρας 2011:7).

Ο Έλληνας νομοθέτης, έχοντας κατανοήσει τη μεγάλη εξάπλωση του φαινομένου, χαρακτηρίζοντάς το μάλιστα διεθνές κοινωνικό πρόβλημα¹⁰⁶, προσπαθεί με τις συνεχείς μεταβολές της σχετικής αθλητικής νομοθεσίας να ξεφύγει από την αποσπασματική αντιμετώπιση¹⁰⁷ και να ενισχύσει και να διευρύνει τα πεδία και τα μέσα ελέγχου¹⁰⁸. Ο τυπικός έλεγχος ενισχύεται, με καταγραφή των κινήσεων των αθλητών, ώστε να μπορούν ανά πάσα στιγμή και χωρίς προηγούμενη ενημέρωση να ελεγχθούν, εντός και εκτός αγώνων, εντός και εκτός αθλητικών χώρων, οποιαδήποτε ώρα και μέρα, ακόμα και μέσα στην οικία τους¹⁰⁹. Μέσα από τις συνεχείς νομοθετικές τροποποιήσεις φαίνεται ξεκάθαρα ότι ο χώρος του αθλητισμού θεωρείται κατ' εξοχήν παραβατικός¹¹⁰ και γι' αυτό γίνεται το επίκεντρο του αυστηρού και κυρίως κατασταλτικού κοινωνικού ελέγχου (Σπύρος 2017: 11).

Ο νομοθέτης με την ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου και την επιβολή συνεχώς αυστηρότερων νόμων και ποινών¹¹¹, προσπαθεί να πατάξει την αθλητική παραβατική συμπεριφορά, θεωρώντας ότι όλη η κοινωνία την αποδοκιμάζει και τη θεωρεί ανήθικη, εσκεμμένα όμως μην αντιμετωπίζοντας το ντόπινγκ εκτός του αθλητικού πεδίου. Δεν τιμωρεί και δε λαμβάνει μέτρα κατά της κυκλοφορίας απαγορευμένων ουσιών σε γυμναστήρια και

---

¹⁰⁴ Πρώτη σελίδα της Εισηγητικής Έκθεσης του ν. 1646/1986, όπου αναφέρονται υποτροφίες σε πτυχιούχους για την εξυπηρέτηση των αναγκών του Εθνικού αθλητικού σχεδιασμού της χώρας μας.

¹⁰⁵ Όπως η τελευταία Κοινή Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟΑ/ΓΔΟΑ/ΔΑΑ/412334/16912/9165 της 24 Αυγούστου 2018 «Καθορισμός ύψους οικονομικής επιβράβευσης διακρίσεων έτους 2017, προϋποθέσεις, απαιτούμενα δικαιολογητικά, διαδικασία και κάθε άλλο συναφές θέμα για την εκκαθάριση και την καταβολή αυτής» του Υπουργού Οικονομικών και του Υφυπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού.

¹⁰⁶ Η Εισηγητική Έκθεση του ν. 3057/2002, στη σελ. 8 αναφέρει ότι τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο αυτό έχει εξαπλωθεί τόσο που αποτελεί διεθνές κοινωνικό πρόβλημα και όχι μόνο αθλητικό..

¹⁰⁷ Στην Εισηγητική Έκθεση του ν. 3057/2002 και στη σελίδα 8 αυτής αναφέρεται: «Η ελληνική νομοθεσία μέχρι τώρα αντιμετώπιζε το θέμα αυτό πολύ αποσπασματικά. Οι σχετικές διατάξεις ήταν λίγες και είχαν ελλείψεις.».

¹⁰⁸ Εισηγητική Έκθεση του ν. 3057/2002, σελ. 9 και 10, όπου αναφέρεται ότι ο έλεγχος διενεργείται κατά τη διάρκεια των αγώνων, αλλά και εκτός αγώνων, χωρίς να προσδιορίζει τον τόπο και το χρόνο.

¹⁰⁹ Το Σύστημα Διοίκησης και Διαχείρισης για το Αντί-Ντόπινγκ (ADAMS: Anti-Doping Administration and Management System) αποτελεί εργαλείο διαχείρισης της βάσης δεδομένων στο διαδίκτυο για την καταχώρηση, τη φύλαξη, την μεταβίβαση και την αναφορά δεδομένων, με σκοπό την υποβοήθηση των Εταίρων και του W.A.D.A. στα προγράμματα αντί-ντόπινγκ που εφαρμόζουν, και επιβάλλει την παρακολούθηση του αθλητή, όπου και αν ευρίσκεται, είτε για αθλητική δραστηριότητα, είτε για αναψυχή.

¹¹⁰ Στην Εισηγητική Έκθεση του ν. 3057/2002, στη σελίδα 8 αναφέρεται επίσης ότι στο φαινόμενο αυτό έχουν ανάμειξη πολλοί παράγοντες μέσα και έξω από τον αθλητισμό. Και η πρώτη σελίδα της Αιτιολογικής Έκθεσης του ν. 4049/2012 αναφέρεται στις παθογένειες στο χώρο του αθλητισμού.

¹¹¹ Όπως αναφέρει και στην Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 4049/2012 και στην πρώτη σελίδα της.

χώρους ψυχαγωγικού χαρακτήρα αθλημάτων (Α.Π.Θ. 2016:1), και της μετατροπής της ευχαρίστησης τηςσχόλης (Elias – Dunning 1986:90) σε καταπίεση (Γογγάκη 2013:1), και της χρήσης ντόπινγκ από τους νέους και νέες, που άσχετα με τον αθλητισμό (Διαλετάρα 2012:12), προσπαθούν να αποκτήσουν ωραία εξωτερική εμφάνιση¹¹², δύναμη και αντοχή (Kindlundh, Isacson, Berglund 1999:543-553).

Έτσι θεωρεί το ντόπινγκ ευρεία απειλή μόνο στο αθλητικό πεδίο¹¹³, δημιουργώντας μια κατάσταση ηθικού πανικού (Cohen 1972:31), η οποία οξύνεται από τα Μ.Μ.Ε. (Clark 2012:1-2), που κατασκευάζουν τα μηνύματα και παράγουν τα φαινόμενα που υποτίθεται ότι καταγγέλλουν (Αβδελά 2005:31), καθώς μέσα από τα Μ.Μ.Ε. προβάλλεται αφενός ότι χρησιμοποιούν απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους ντόπινγκ όλοι οι αθλητές, ότι το ντόπινγκ φέρνει τη νίκη, ωθώντας τους αθλητές να κάνουν χρήση ντόπινγκ εάν θέλουν να νικήσουν και προβάλλοντας ακόμη ως αμαρτία όχι τη χρήση του ντόπινγκ αλλά τη σύλληψη του παραβάτη (Clark 2012:2). Ο ηθικός πανικός που τροφοδοτείται από τα Μ.Μ.Ε. έχει σαν αποτέλεσμα ο νομοθέτης και η κοινωνία να αντιδρούν υπερβολικά για να αντιμετωπίσουν την απειλή αυτή και έτσι ο ηθικός πανικός καθίσταται επικίνδυνος, οδηγώντας σε εύκολες δικαιολογίες για κάθε απειλή κατά της κοινωνίας (Παπακωνσταντής 2006: 42-43).

Οι κοινωνικές αντιλήψεις απεικονίζουν τους παραβάτες ντόπινγκ στον αθλητισμό ως άτομα με χαμηλή αυτοεκτίμηση, ματαιόδοξα, εγωϊστικά, υστερόβουλα, με επιφανειακά πρότυπα και έλλειψη ηθικών αναστολών, υποβαθμισμένα ως αξία (Γογγάκη 2015:1). Ο παραβάτης αθλητής προσπαθεί να επιδείξει την ισχύ του έναντι των άλλων, μετατρέποντας την ευγενή άμιλλα σε αθέμιτο ανταγωνισμό. Η νίκη για τον παραβάτη γίνεται ο αυτοσκοπός του και δε διστάζει να εξαχρειωθεί ηθικά για την κατάκτησή της. Αδιαφορώντας για την κοινωνική και μορφωτική του εξέλιξη, διαμορφώνει την προσωπικότητά του βασιζόμενος στον υλισμό¹¹⁴ και τον αμοραλισμό¹¹⁵, οδηγώντας τον εαυτό του στη σωματική και ψυχική εξόντωσή του.

Ο Έλληνας νομοθέτης με τις συνεχείς τροποποιήσεις της νομοθεσίας του ντόπινγκ αντιμετωπίζει τους παραβάτες ως μια ομογενοποιημένη κατηγορία αθλητών (Henning &

---

¹¹² Το σώμα αντιμετωπίζεται ως φετίχ και λατρεία και ο δυτικός πολιτισμός το έχει ανάγκη σε ιδεολογία και τρόπο ζωής (Γογγάκη 2013:2).

¹¹³ Εισηγητική Έκθεση ν. 3516/2006, σελ. 1, όπου το πρόβλημα της φαρμακοδιέγερσης στον αθλητισμό αναφέρεται ότι επιφέρει συνέπειες εν γένει στο μέλλον του αθλητισμού.

¹¹⁴ Στην Εισηγητική Έκθεση ν. 3057/2002 και στη σελίδα 8 αυτής αναφέρεται: «... για την τεχνητή αύξηση της απόδοσης των αθλητών, με τις γνωστές από αυτόν το λόγο οικονομικές και όχι μόνο απολαβές ...».

¹¹⁵ Στην Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4373/2016 και στην πρώτη σελίδα αυτής αναφέρεται ότι προωθείται η δικαιοσύνη και η ισότητα των αθλητών.

Dimeo 2015:401), κατ' αρχήν γιατί δεν ξεχωρίζει και δεν μπορεί να ξεχωρίσει ποιοι αθλητές κάνουν χρήση ντόπινγκ συστηματικά και ποιοι παραβαίνουν τη νομοθεσία πρώτη φορά και μάλιστα άθελά τους, όπως αυτοί που κάνουν χρήση συμπληρωμάτων που δεν αναφέρουν ότι περιέχουν απαγορευμένες ουσίες, ή αυτοί που δεν δήλωσαν έγκαιρα τη φαρμακευτική αγωγή λόγω ασθένειάς τους. Επίσης δεν υπολογίζεται η ηλικία, καθώς παραβάτες ντόπινγκ μπορεί να είναι ανήλικοι αθλητές, στους οποίους δίδεται ιδιαίτερη προσοχή¹¹⁶, ή ακόμα και μεγάλοι σε ηλικία αθλητές που χρησιμοποιούν το ντόπινγκ ως αντιγηραντική θεραπεία (Henning & Dimeo 2015:405).

Το φαινόμενο του ντόπινγκ στον αθλητισμό όμως είναι πολύπλευρο¹¹⁷ και περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία συμπεριφορών, καταστάσεων και κινήτρων (Henning & Dimeo 2015: 400). Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι όπως η κοινωνία προβάλλει αξίες άλλες από εκείνες που εφαρμόζει, έτσι συμβαίνει και στον αθλητισμό. Οι κοινωνικοπολιτικοί φορείς προβάλλουν την ελευθερία, τη δικαιοσύνη, την εντιμότητα, την ισότητα και άλλες σταθερές αξίες, αλλά στην καθημερινή πρακτική διαπιστώνεται ότι συνεχώς διαπράττονται αδικίες, υπάρχει ανισότητα, η παρανομία κάθε είδους, ενώ παγκόσμια κυριαρχούν η διαφθορά, η ωμότητα, η βία κάθε είδους και ο κυνισμός. Η τροτσκική¹¹⁸ θεώρηση ότι η σύγχρονη κοινωνία οπισθοχωρεί προς τον ωμό μακιαβελισμό και καμιά εποχή στο παρελθόν δεν ήταν τόσο βάνουση, τόσο κυνική και τόσο αδυσώπητη όσο η τωρινή, δεν μπορεί να κατανοηθεί από αυτούς που είχαν την πεποίθηση ότι υπάρχει ανοδική υλική και πολιτισμική πρόοδος. Και το φαινόμενο του ντόπινγκ δεν ανάγεται σε αιτίες που αφορούν μόνο τον αθλητισμό¹¹⁹, αλλά ανάγονται στην ίδια τη δομή της σύγχρονης κοινωνίας, που ανέχεται την έκπτωση των διαχρονικών αξιών και αρχών¹²⁰ (Μάνος 2013:83-84).

---

¹¹⁶ Η Εισηγητική Έκθεση ν. 3057/2002, στη σελ. 9 αναφέρει: «Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στις περιπτώσεις που η παράβαση ντόπινγκ αφορά ανήλικα πρόσωπα.»

¹¹⁷ Στην Εισηγητική Έκθεση του ν. 3057/2002 και στη σελίδα 8 αυτής αναφέρεται: «... λόγω της μεγάλης διάδοσής του και της πολυπλοκότητάς του από την ανάμειξη πολλών παραγόντων μέσα και έξω από τον αθλητισμό.»

¹¹⁸ Αναφέρεται στο έργο του Λέοντος Τρότσκι Στάλιν (Leon Trotski, Staline) του 1973.

¹¹⁹ Αναφέρει ο Έλληνας νομοθέτης στην Εισηγητική Έκθεση του ν. 3057/2002 στη σελίδα 8 «Τα αίτια της ραγδαίας αυτής εξάπλωσης είναι αρκετά: Η αντιμετώπιση του ντόπινγκ είναι δύσκολη, λόγω της μεγάλης διάδοσής του και της πολυπλοκότητάς του από την ανάμειξη πολλών παραγόντων μέσα και έξω από τον αθλητισμό.», χωρίς να αναφέρει τους κοινωνικο-δομικούς παράγοντες και τα κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα.

¹²⁰ Όπως είναι η δικαιοσύνη και η ισότητα, η προώθηση των οποίων σκοπεύεται και με το ν. 4373/2016, όπως αναφέρεται ρητά στην πρώτη σελίδα της Αιτιολογικής Έκθεσής του.

Για την αντιμετώπισή του, επομένως, δεν αρκούν οι συνεχείς νομοθετικές μεταβολές, με τυποποιήσεις νέων μορφών εγκλήματος και αυστηροποίηση των ποινικών και λοιπών κυρώσεων¹²¹, και αυτό δε φαίνεται μέσα από τις εισηγητικές και αιτιολογικές εκθέσεις του νομοθετικού πλαισίου να έχει γίνει πλήρως κατανοητό από τον Έλληνα νομοθέτη, αλλά θα έπρεπε πρώτα να δοθούν κατευθύνσεις για την πολιτική αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων όπως την ηθική και πολιτιστική έκπτωση των αξιών, την ανεργία, τη φτώχεια, από τα οποία χαρακτηρίζεται το κυρίαρχο κοινωνικο-οικονομικό σύστημα και έχουν ως αποτέλεσμα την ώθηση πολλών νέων στο κυνήγι της γρήγορης επιτυχίας, της νίκης, του πλούτου και της κοινωνικής ανόδου με κάθε μέσο, με παράλληλη μεταβολή του προσανατολισμού και του περιεχομένου του αθλητισμού (Φερεντίνου 2014:17).

2.2 Πολιτισμικές Αντιλήψεις

Η πολιτισμική κουλτούρα μιας κοινωνίας περιλαμβάνει τις πολιτισμικές τάσεις, αξίες, αντιλήψεις κ.λ.π., όπως και τις πολιτικές συμπεριφορές που εκδηλώνονται μια συγκεκριμένη στιγμή. Οι κοινωνικές πολιτισμικές αυτές αξίες διαφοροποιούνται στο χώρο και το χρόνο, μαζί με τις κοινωνικές συνθήκες που μεταβάλλονται. Γι' αυτό και σε περιόδους σημαντικών κοινωνικών μεταβολών, υπάρχει η ανάγκη της μεταρρύθμισης των νόμων, σε επίπεδο ιδεολογικό (Μαντρατζή 2009:138 επ.). Η πολιτισμική κουλτούρα παίρνει μορφή στη βάση της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας και ταυτόχρονα συμβάλει στην μεταβολή αυτής της πραγματικότητας. Η πολιτισμική ταυτότητα θεμελιώνεται πάνω στην ύπαρξη μιας κοινής και μακροχρόνιας παράδοσης. Στοιχείο της πολιτισμικής ταυτότητας είναι η κοινή παιδεία, που αποκτιέται με την εκπαίδευση για να γίνει κτήμα όλων των πολιτών. Η διατήρηση της πολιτισμικής ταυτότητας είναι καθήκον και επαφίεται στους ίδιους τους πολίτες και την πολιτειακή εξουσία.

Η πολιτειακή εξουσία προσδιορίζει τις αξίες και επιβάλλει τις κυρώσεις στους παραβάτες. Και στην αθλητική κοινωνία γίνεται προσπάθεια να διαφυλαχθούν τα πρότυπα που αποτελούν τις βάσεις της πολιτισμικής αθλητικής ταυτότητας. Τα πρότυπα αυτά που είναι συνδεδεμένα με ένα σύστημα αξιών που διέπουν τον αθλητισμό πρέπει να μην αλλοτριωθούν, καθώς οι αξίες αυτές είναι αναγκαίες για την ύπαρξη, τη συντήρηση και την

---

¹²¹ Όπως αναφέρεται στις Εισηγητικές και Αιτιολογικές Εκθέσεις των διαφόρων νομοθετημάτων, όπως στην πρώτη σελίδα της Αιτιολογικής έκθεσης του ν. 4049/2012.

προαγωγή της ανθρώπινης κοινωνίας και ειδικότερα της αθλητικής κοινωνίας. Ο αθλητής παρουσιάζεται ως είδωλο και η καθημερινή ζωή του αποτελεί πρότυπο ζωής¹²². Τα Μ.Μ.Ε. βοηθούν αυτήν την εικόνα και κατασκευάζουν αθλητικά ιδάλματα, παρασύροντας τη νεολαία στο όνειρο του εύκολου πλουτισμού με ελάχιστη προσπάθεια, που υπόσχονται τα υπέρογκα ποσά των μεταγραφών των αθλητών.

Με την παγκοσμιοποίηση και την εξέλιξη των διαφόρων κοινωνιών, έχει επέλθει σύγκλιση κοινωνικών και πολιτισμικών αξιών και η προστασία τους αποτελεί κοινό και σημαντικό στοιχείο για τα νομοθετικά συστήματα. Οι συνεχείς τροποποιήσεις της νομοθεσίας για το ντόπινγκ φανερώνουν αυτή τη σύγκλιση των κοινωνικών και πολιτισμικών αξιών σε διεθνή κλίμακα¹²³. Φανερώνουν ακόμα και την αρνητική επίδραση και απειλή που δέχονται οι πολιτισμικές αξίες από τους χρησιμοποιούντες απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους, καθώς αυτοί παρουσιάζονται να αποκλίνουν από τα ήθη και τα έθιμα, τους πολιτικούς θεσμούς, τα σωστά πρότυπα συμπεριφοράς της κοινωνίας, τη δικαιοσύνη και την ισότητα. Μέσα από τους αθλητικούς νόμους και τη συνεχή τροποποίησή τους ασκείται κριτική και αποδοκιμασία για τους παραβάτες ντόπινγκ, που θεωρούνται άτομα επικίνδυνα και απειλητικά για την αθλητική ομάδα, καθώς προσπαθούν να καταλύσουν τις πολιτισμικές αξίες, πρότυπα και θεσμούς και έτσι να φέρουν τον αθλητισμό σε πολιτισμική αποδιοργάνωση και χάος.

Ο αθλητικός θεσμός περιβάλλεται από την ηθική και περιχαράκωνει αξίες όπως η ισότητα, η δικαιοσύνη, η ψυχική και σωματική υπέρβαση, η εντιμότητα, η κοσμιότητα, η αγάπη για την καθαρότητα και η δίκαιη κρίση (Μάνος 2013:83), που πηγάζουν από τον αρχαιοελληνικό κλασσικό αθλητισμό και σχηματίζουν ένα μικρόκοσμο ηθικών αρχών, τις οποίες δεν μπορεί να παραβιάζει το κάθε μέλος της κοινωνίας αυτής. Οι ηθικές αυτές αρχές και αξίες είναι μετουσιώνονται στα αθλητικά ήθη, που δίνουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία στον αθλητισμό, ως πολιτιστικό θεσμό (Παναγιωτόπουλος 2005:219). Ο δίκαιος ανταγωνισμός και ο τίμιος αγώνας είναι μορφές πολιτισμού και επιβάλλονται στην αθλητική πρακτική μέσω των νομικών διατάξεων (Παναγιωτόπουλος 2005 :218).

---

¹²² Στη σελίδα 8 της Εισηγητικής Εκθέσεως του ν. 3057/2002 αναφέρεται ως στόχος εκτός από την προστασία της υγείας των αθλητών και η προστασία της υγείας των νέων, δείχνοντας έτσι ότι οι αθλητές αποτελούν πρότυπα για τους νέους .

¹²³ Ιδιαίτερα με τους ν. 3516/2006 και 4373/2016, όπου κυρώνεται η Διεθνής Σύμβαση κατά της φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ στον αθλητισμό και γίνονται οι αναγκαίες ρυθμίσεις για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το νέο Κώδικα Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ, αντίστοιχα.

Το πολιτισμικό αθλητικό θέαμα νοθεύεται από τις παραβάσεις ντόπινγκ και φανερώνει την υποταγή των αθλητών και των παραγόντων του αθλητισμού σ' ένα άκρατο υλισμό¹²⁴, που περιλαμβάνει από αγοραπωλησίες αθλητών, απάτες και νόθευση του αποτελέσματος, ως αποτέλεσμα άκρατης ροπής προς τον γρήγορο πλουτισμό, την προβολή και τη δόξα. Η χλιδή, η πολυτέλεια και ο εντυπωσιασμός κυριαρχούν στο αθλητικό θέαμα, που δεν έχει πλέον σκοπό την πολιτισμική αναβάθμιση, αλλά τον αποπροσανατολισμό των πολιτών από τα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματά τους και τα ζητήματα της καθημερινότητας, όπως η φτώχεια, η ανεργία κ.λ.π.. Οι συνεχείς αλλαγές στη νομοθεσία καταδεικνύουν μια προσπάθεια συγκράτησης της πολιτισμικής κουλτούρας του αθλητισμού, διαφύλαξης του αθλητικού πνεύματος και των πολιτισμικών προτύπων για τη νεολαία¹²⁵.

Ο αποκλεισμός των παραβατών από τη φίλαθλη και την αθλητική ιδιότητα και η απαγόρευση εισόδου και συμμετοχής στους αγώνες ως παρεπόμενη ποινή ή η στέρηση άδειας άσκησης σχετικού με τον αθλητισμό επαγγέλματος, αποσκοπεί να διαφυλάξει το χώρο του αθλητισμού από τους παραβάτες και αυτούς που μπορεί να αποτελέσουν κίνδυνο για τις πολιτισμικές αξίες και πρότυπα της κοινωνίας του αθλητισμού, καθώς η δημιουργία αμφισβήτησης των αποτελεσμάτων των αγώνων, έμμεσα φανερώνει μια αντίληψη πολιτισμικής αμφισβήτησης των κοινωνικών αξιών που κυριαρχούν στο χώρο του αθλητισμού¹²⁶. Θεωρείται ότι οι πολιτισμικοί θεσμοί, αξίες και πρότυπα λειτουργούν σωστά, παρέχοντας δυνατότητες αυτόνομης σκέψης, έκφρασης, στοχασμών και πολιτικής επικοινωνίας, που κινδυνεύουν από τους παραβάτες ντόπινγκ και έτσι τερπνίζεται ολόκληρη η αθλητική κοινωνία.

2.3 Ιδεολογικές αντιλήψεις

Το έννομο αγαθό έχει συγκεκριμένη υλική υπόσταση και δεν περιλαμβάνονται στα έννομα αγαθά τα άυλα ή ιδεατά αγαθά, που στερούνται υλικής και αντιληπτής με τις αισθήσεις υπόστασης (Δημητράτος 1998:24 επ.). Και τα υλικά και τα άυλα αγαθά είναι εμποτισμένα από την ιδεολογία μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, συνήθως της κυρίαρχης δύναμης στον

¹²⁴ Ρητή αναφορά γίνεται στην Εισηγητική Έκθεση του ν. 3057/2002, όπου αναφέρονται οι γνωστές από την τεχνητή αύξηση της απόδοσης των αθλητών απολαβές, «οικονομικές και όχι μόνο».

¹²⁵ Και ιδιαίτερα των αρχών της δικαιοσύνης και της ισότητας (Αιτιολογική Έκθεση ν. 4373/2016).

¹²⁶ Στην Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4049/2012 και στη σελίδα 3 αυτής αναφέρεται ότι η επιβολή των κυρώσεων κατατείνει στην προστασία του εννόμου αγαθού της γνησιότητας του αθλητικού αποτελέσματος.

κοινωνικό χώρο κι έτσι εξηγείται και η πολιτική προέκταση της διαμόρφωσης του περιεχομένου τους καθώς οι υλιστικές αντιλήψεις συνοδεύονται από τις φιλελεύθερες τάσεις και οι ιδεοκρατικές αντιλήψεις από τις ολοκληρωτικές τάσεις (Μαντραντζή 1990:144).

Η κυρίαρχη ιδεολογία σήμερα μεταφέρει τις αξίες της μέσω του αθλητισμού. Μέσα από την καταπίεση, την εξόντωση, την επιλογή διά μέσου μιας τρομερής μηχανής αποκλεισμού, προβάλλονται σε πάρα πολλούς ανθρώπους οι αρετές του ανταγωνισμού, η επιλογή των καλύτερων, η υπέρβαση του εαυτού για την επιτυχία σε βάρος των υπολοίπων (Ηλιού 2015:57). Η ιδεολογική αρχή της σύγχρονης εποχής είναι η επιδίωξη του μέγιστου ατομικού οφέλους, που πηγάζει από την μέγιστη επίδοση και κατ' επέκταση του κοινωνικού οφέλους μέσα από τον ανταγωνισμό. Δημιουργείται έτσι ο «αντι-αγώνας» στον οποίο οι αδύνατοι και ανίκανοι οδηγούνται στην καταστροφή (Παναγιωτόπουλος 2007:111). Ο αθλητισμός μέσω των αγώνων αναδεικνύει τον ανθρώπινο ανταγωνισμό, που λόγω της εμπορευματοποίησης δημιουργεί αθλητικά πρότυπα, όπου η αλαζονεία της υπεροχής έναντι των άλλων υποδουλώνει τους αθλητές και ενεχυριάζει τα σώματά τους με αντάλλαγμα τις υψηλές επιδόσεις, τα ρεκόρ, τη δόξα και τα οικονομικά οφέλη¹²⁷ (Παναγιωτόπουλος 2007:112).

Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός, η εντονότερη ενασχόληση με τον αθλητισμό και η διαρκής αναζήτηση της πιο καλής επίδοσης είναι η κυρίαρχη τάση του αθλητισμού, που βαθμιαία αντικαθιστά τις αξίες και τις δομές του ερασιτεχνικού αθλητισμού με τις αξίες και δομές του επαγγελματικού αθλητισμού. Ο αθλητισμός τίθεται στην υπηρεσία του πλήθους, καθώς πρέπει να προσφέρει θέαμα αρεστό στους πολλούς. Για την επίτευξη του στόχου θα πρέπει ο αθλητής να είναι έτοιμος για όλα, χωρίς να υπολογίζει τίποτα. Η εμμονή στη νίκη, στο οικονομικό κέρδος, στην επιτυχία είναι επίσης ένα ισχυρό κίνητρο και για να γίνει αυτό και ο αθλητής πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλία, να ξεπεράσει τον εαυτό του, να επιτύχει υψηλές επιδόσεις, ώστε να προσφέρει αυτό που το πλήθος ζητά. Η πίεση αυτή τον ωθεί να προβεί στη χρήση ντόπινγκ, που θα του δώσει το ποθητό πλεονέκτημα στον ανταγωνισμό (Ηλιού 2015:109)

Οι νομοθετικές αλλαγές σε σχέση με το ντόπινγκ φανερώουν την προσπάθεια ιδεολογικής διεργασίας μέσα από την ενοποίηση των αξιών του σύγχρονου αθλητισμού, των αξιών του

---

¹²⁷ Όπως αναφέρεται και στη σελίδα 8 της Εισηγητικής Έκθεσης του ν. 3057/2002 για τις απολαβές των αθλητών.

αρχαιοελληνικού ιδεώδους¹²⁸ και της ολυμπιακής ιδέας (Γογγάκη 2013:76), που προσλαμβάνονται ως συνέχεια του ελληνικού έθνους. Η κυρίαρχη εθνική ιδεολογία που συνοδεύεται από τις έννοιες της πειθαρχίας, της τάξης, της «επί ίσοις όροις» απόδοσης του αθλητή, της δικαιοσύνης και της ισονομίας φαίνεται στο πρώτο νομοθέτημα του 1975, όπου χρησιμοποιείται και ο ελληνικός όρος φαρμακοδιέγερση, παρόλο που η λέξη ντόπινγκ ήταν ήδη καθιερωμένη διεθνώς και ίσχυε παγκοσμίως. Ο όρος αυτός συνεχίζει να χρησιμοποιείται και στο επόμενο νομοθέτημα του 1986, όπου και πάλι δίνεται έμφαση στην τεχνητή μεταβολή της φυσικής αγωνιστικής ικανότητας των αθλητών και την έκπτωση των αξιών της ισονομίας, ευγενούς άμιλλας και των υπολοίπων ολυμπιακών αθλητικών αξιών, χάριν των οικονομικών και όχι μόνον απολαβών. Παράλληλα τονίζεται και η έννοια του ελέγχου στα άτομα από την πολιτεία, που πρέπει να ασκείται όχι μόνο τυπικά, αλλά ουσιαστικά¹²⁹.

Η ιδεολογική σύγκλιση μεταξύ των παγκόσμιων αθλητικών αξιών και των αξιών που κληρονομήθηκαν από την ελληνική αρχαιότητα επιχειρείται με το νόμο του 1996 και την κύρωση της ευρωπαϊκής σύμβασης κατά του ντόπινγκ (1989). Αναφέρονται συγκεκριμένα η προστασία της υγείας, της ηθικής και σωματικής αγωγής, αλλά και η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και αλληλεγγύης κατά του φαινομένου του ντόπινγκ, με έμφαση στην επίτευξη μεγαλύτερης ενότητας μεταξύ των μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, σκοπεύοντας στη «διασφάλιση και την πραγματοποίηση των ιδεωδών και των αρχών, που αποτελούν την κοινή τους κληρονομιά και τη διευκόλυνση της οικονομίας και της κοινωνικής προόδου» (ν. 2371 1996:προοίμιο)¹³⁰. Η κυρίαρχη εθνική ιδεολογία εκφράζεται και στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των εκστρατειών πληροφόρησης, καθώς δίνεται έμφαση στους κινδύνους που ελλοχεύουν για την υγεία αλλά και την έκπτωση ηθικών αξιών του αθλητισμού (Ματραντζή 2009:51).

¹²⁸ Στην αρχαιότητα υπήρχε η αιδώς, δηλαδή το αίσθημα της δικαιοσύνης στην κλασική ελληνική Αγωνιστική, που περιλάμβανε τις έννοιες του «καλός καγαθός» (καλός και δίκαιος) κατά τον Παναγιωτόπουλο (Παναγιωτόπουλος 2011:29).

¹²⁹ Εισηγητική Έκθεση του ν. 1646/1986 και στην πρώτη σελίδα της: «Επίσης η πολιτεία στα πλαίσια της προσπάθειάς της να ξεπεράσει τον τυπικό έλεγχο ...».

¹³⁰ Η ιδεολογία αυτή εκφράζεται και στην υπ' αριθμ. 264/2011 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Επιτροπή Αναστολών), όπου γίνεται αναφορά στο Σύνταγμα και ειδικότερα στο άρθρο 16 παρ. 9, όπου ορίζεται ότι ο αθλητισμός τελεί υπό την προστασία και την ανωτάτη εποπτεία του Κράτους και στο έντονο κρατικό ενδιαφέρον «για την ανάπτυξη ίσων όρων ανταγωνισμού στους χώρους του ερασιτεχνικού και του επαγγελματικού αθλητισμού, τη διατήρηση του αθλητικού πνεύματος (fair play), την εξασφάλιση της γνησιότητας των αποτελεσμάτων των ερασιτεχνικών ή επαγγελματικών αθλητικών αγώνων, καθώς και για την προστασία της ζωής και υγείας των αθλητών, ...» και τονίζεται ότι η κρατική μέριμνα και εποπτεία που αναφέρεται στο Σύνταγμα εκδηλώνεται εκτός των άλλων και με τις ρυθμίσεις του ν. 1646/1986.

Η κρατική προσπάθεια για τον έλεγχο του ντόπινγκ, ενόψει και των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα φαίνεται με το νόμο του 2002 που προσθέτει ένα ολόκληρο κεφάλαιο με τίτλο «καταπολέμηση του ντόπινγκ», στον αθλητικό νόμο του 1999. Διατυπώνεται η κρατική ανησυχία, καθώς πλησιάζει η διεξαγωγή των μεγαλύτερων αθλητικών αγώνων στον κόσμο, των Ολυμπιακών και τονίζεται ο στόχος για τη διεξαγωγή «καθαρών Ολυμπιακών Αγώνων», με τη λήψη πρωτοβουλιών και σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων¹³¹. Η κρατική ηγεμονική ιδεολογία δεν αφήνει περιθώρια για αμφισβήτηση των αρχών και των αξιών που διακυβεύονται με τη χρήση ντόπινγκ και των οικονομικών και όχι μόνον απολαβών και συμφερόντων, προσδιορίζοντας την επικινδυνότητα των απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία, ιδιαίτερα των ανηλίκων αθλητών, τις θεμελιώδεις αρχές του Ολυμπιακού πνεύματος, του «ευ αγωνίζεσθαι» και της ιατρικής ηθικής.

Το 2006 τονίζεται η προώθηση της συνεργασίας των κρατών¹³² μέσα από την εκπαίδευση, την επιστήμη, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό, με σκοπό να διασφαλιστεί η ειρήνη και η ασφάλεια διεθνώς. Έχει γίνει πια εμφανής και αισθητή η επίδραση του αθλητισμού στη νεολαία παγκοσμίως και έτσι με την ψήφιση του νόμου με τον οποίο κυρώνεται η Διεθνής Σύμβαση κατά της φαρμακοδιέγερσης (Ντόπινγκ) στον αθλητισμό, γίνεται προσπάθεια στελέχωσης του αθλητισμού με ορθά εκπαιδευτικά πρότυπα, αθλητές και αθλητικούς παράγοντες. Με τη διεθνή συνεργασία επιχειρείται η πρόληψη και η εξάλειψη του ντόπινγκ και της εξαπάτησης στο χώρο του αθλητισμού, ώστε να επικρατήσουν οι αξίες του «ευ αγωνίζεσθαι» και της ευγενούς άμιλλας, της ηθικής και της καλής και ορθής συμπεριφοράς και πρακτικής.

Την καλλιέργεια και την προαγωγή της αθλητικής παιδείας και των αρχών της ευγενούς άμιλλας και του «ευ αγωνίζεσθαι» (McLaren 2016: 12) προωθεί και ο επόμενος νόμος του 2008, με τις αυστηρότερες ποινές τιμωρίας των σχετικών εγκλημάτων, δημιουργία νέου αδικήματος της κατοχής απαγορευμένης ουσίας ή υλικού, αναβαθμίζοντας το ρόλο του Ε.Σ.ΚΑ.Ν. κ.λ.π., όπως και οι επόμενοι νόμοι, όπως του έτους 2012, που θεωρεί τις προηγούμενες διατάξεις ανεπαρκείς και γίνεται αυστηρότερος και οι τελευταίοι νόμοι του έτους 2016, που θεωρούν ότι για την πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του ντόπινγκ πρέπει

¹³¹ Στην όγδοη σελίδα της Εισηγητικής Έκθεσης του ν. 3057/2002 αναφέρεται «... πρωτοβουλιών και νομοθετικών ρυθμίσεων για «καθαρούς» Ολυμπιακούς Αγώνες.».

¹³² Η Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 3516/2006 στην πρώτη σελίδα της αναφέρει περί διεθνούς νομικού εργαλείου.

να υπάρχει διεθνής συνεργασία¹³³ και εναρμονίζεται έτσι η ελληνική νομοθεσία με το νέο Κώδικα Αντιντόπινγκ και παρατείνεται η λειτουργία του Ε.Σ.ΚΑ.Ν. αντίστοιχα.

Η προσπάθεια του κράτους να ελέγξει το ντόπινγκ και τους αθλητές που παραβαίνουν τη σχετική με αυτό νομοθεσία και να εξαλείψει την αμφισβήτηση απέναντι στις αρχές και αξίες και τα ιδεώδη του αθλητισμού, που εκφράζεται μέσα από τα αδικήματα του ντόπινγκ, αφορά την ανάγκη σταθεροποίησης των κυριαρχικών του δικαιωμάτων επί των πολιτών και της εξουσίας που αυτό ασκεί πάνω τους. Με την αμφισβήτηση και την αντίσταση στους κανόνες και τους νόμους προσβάλλεται η κρατική κυριαρχία και ηγεμονία (Σπύρος 2017:13). Ο αθλητισμός χρησιμοποιείται ως μέσο για πολιτική πίεση ή και για εθνική προπαγάνδα και κυριαρχείται από πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, όπως η διεξαγωγή των αγώνων σε ισχυρές οικονομικά χώρες, ο έλεγχος στον αθλητισμό για λόγους ψηφοθηρίας κ.λ.π.. Εξαιτίας της ανάμειξης της πολιτικής στον αθλητισμό, της εξυπηρέτησης εθνικής σκοπιμότητας, παρατηρούνται τρομοκρατικές ενέργειες ή περιπτώσεις αντιποίνων και διαμαρτυριών κατά τη διάρκεια αθλητικών αγώνων και προβάλλεται ένα σκληρό εθνικιστικό πρόσωπο.

Έτσι τελικά σχετίζεται η λογική της νομοθεσίας για την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα με τη λογική της νομοθεσίας για την αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα¹³⁴, για τους ελέγχους, για την υποπτοποίηση και καταγραφή των αθλητών, για τη συνεχώς αυξανόμενη και αυστηρότερη ποινική αντιμετώπισή τους. Οι θεμελιώδεις ελευθερίες και κατακτήσεις θυσιάζονται αντιδημοκρατικά κάτω από αυτό το πρόσχημα και γι' αυτό το σκοπό, και η κρατική κυριαρχία και εξουσία επιβάλλεται σιγά σιγά με την πειθάρχηση της κοινωνίας και την τιθάσευση των κοινωνικών αντιθέσεων, μέσω του εθισμού της νεολαίας στις λογικές των συνεχών ελέγχων, των παρακολουθήσεων¹³⁵ και της καταστολής (Καλτσώνης 2010:118).

Αυτή η κρατική ιδεολογία, που φαίνεται έντονα μέσα από τις συνεχείς νομοθετικές αλλαγές, έρχεται σε αντίθεση με την ιδεολογική αρχή της αυτονομίας, δηλαδή της ιδεολογίας που πρεσβεύει ότι ο άνθρωπος είναι ελεύθερος να κάνει και να χρησιμοποιεί το σώμα του όπως θέλει. Έτσι εάν το άτομο θέλει να πάρει επιβλαβείς για την υγεία του ουσίες βάσει αυτής της

¹³³ Η πρώτη σελίδα της Αιτιολογικής Έκθεσης του ν. 4373/2016 ομιλεί μάλιστα για «παγκόσμια εναρμόνιση».

¹³⁴ Ρητή αναφορά γίνεται στην Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4049/2012 και στην πρώτη σελίδα για την αυστηροποίηση των ισχυουσών διατάξεων για την αντιμετώπιση της βίας.

¹³⁵ Όπως το Σύστημα Διοίκησης και Διαχείρισης για το Αντί-Ντόπινγκ (ADAMS: Anti-Doping Administration and Management System).

ιδεολογίας μπορεί να το κάνει. Το ίδιο και ο αθλητής είναι υπεύθυνος για το σώμα του και εάν διακινδυνεύει την υγεία και τη ζωή του χρησιμοποιώντας ουσίες και μεθόδους που μπορούν να επιφέρουν βλάβη σ' αυτή σύμφωνα με την αρχή της αυτονομίας θα μπορούσε να το πράξει (Kaye & Broadley 2012:2).

Η ζωή του αθλητή είναι διαχειρίσιμο αντικείμενο και δικαίωμα της εξουσίας και καθώς ο θάνατος αποτελεί το όριο της, η αυτοκτονία είναι σφετερισμός του δικαιώματος αυτού. Το σώμα χειραγωγείται και μέσα από πολλές και διαφορετικές τεχνικές επέρχεται η καθυπόταξη του αθλητή, της ατομικότητάς του και του ελέγχου που ασκείται σ' αυτόν. Είναι η πειθαρχική εξουσία, κατά τη φουκωϊκή θεώρηση, στην εποχή της βιοεξουσίας, απαραίτητης για την ανάπτυξη του καπιταλισμού, που απαιτεί ότι μόνο την αύξηση των δυνατοτήτων, την ευχρηστία και την πειθηνιότητα, αλλά και την αύξηση των δυνάμεων και των ικανοτήτων. Η εξουσία προσπαθεί να μεταμορφώσει την ζωή του αθλητή, που δεν έχει ενσωματωθεί ολοκληρωτικά μέσα στις εξουσιαστικές τεχνικές, αλλά τους ξεγλιστρά συνέχεια, καθώς και κίνδυνοι υπάρχουν και οι απειλές κατά της ζωής και της υγείας¹³⁶ δεν έχουν εξαλειφθεί (Φουκώ 2003:173-176).

Η εξουσία δεν είναι μόνο για να λέει όχι και να επιβάλλει περιορισμούς, αλλά και για να δημιουργήσει τον ίδιο τον αθλητή, δηλαδή να τον προικίσει με αρετές, αξίες και ιδιότητες, που θα αυξήσουν τις δυνάμεις και την παραγωγικότητά του και παράλληλα θα τον καθυποτάξουν και θα τον καταστήσουν πειθήνιο (Φουκώ 2011:114). Η πειθάρχηση του αθλητή γίνεται από ένα σύστημα ελέγχου¹³⁷, με νέες τεχνικές εξουσίας, που είναι καλύτερες, αποτελεσματικότερες και αποδοτικότερες από τις παλιές (Smart 2008:181). Η τεχνική της πειθαρχικής εξουσίας γίνεται μέσω της ιεραρχικής επιτήρησης, που αποτελούν οι έλεγχοι και η καταγραφή των παραβάσεων του αθλητή, αλλά και μέσα από το σύστημα των κανονικοποιητικών κυρώσεων, που ελέγχουν τις αποκλίσεις και οδηγούν σε μια ενιαία συμπεριφορά (Φουκώ 2011:203). Αυτό προσπαθεί να επιτευχθεί μέσω της συνεχούς αυστηροποίησης των ποινών της νομοθεσίας κατά του ντόπινγκ. Οι συνεχείς νομοθετικές μεταβολές για το ντόπινγκ δεν έχουν ως αντικείμενο μόνο τον αθλητή, αλλά όλη την

¹³⁶ Στην πρώτη σελίδα της Εισηγητικής Έκθεσης του ν. 1646/1986 ο Έλληνας νομοθέτης αναφέρει ότι η πολιτεία προσπαθεί να ξεπεράσει τον τυπικό έλεγχο της υγείας των αθλουμένων και μεριμνά για την υγεία των αθλητών.

¹³⁷ «Οι κανόνες αντιντόπινγκ, όπως και οι κανόνες των αγωνισμάτων, είναι αθλητικοί κανόνες που διέπουν τους όρους υπό τους οποίους διεξάγονται τα αθλήματα. Οι Αθλητές ή άλλα Πρόσωπα αποδέχονται τους κανόνες αυτούς ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους και δεσμεύονται από αυτούς τους κανόνες. ...», αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4373/2016.

αθλητική κοινωνία, καθώς αναφέρονται εκτός από τους αθλητές, στους προπονητές, στους παράγοντες, σε όλα τα υποκείμενα της αθλητικής σφαίρας και σ' όλους όσους έχουν σχέση με τον αθλητισμό¹³⁸.

Μέσω του αθλητισμού τη σημερινή εποχή προωθείται ο καταναλωτισμός και η εμπορευματοποίηση¹³⁹. Οι οικονομικοί παράγοντες εμφανίζονται ως χορηγοί, υπάρχει ταύτιση του αθλητικού θεάματος με τη διαφήμιση προϊόντων, ραγδαία αύξηση της βιομηχανοποίησης με σημαίες - σύμβολα, τα αθλητικά σωματεία μετατρέπονται σε κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, συνειδήσεις εξαγοράζονται, αθλητές και αθλητικοί παράγοντες δωροδοκούνται και επέρχεται σωματική και ψυχική εξόντωση του αθλητή, που εκτός των άλλων επιδίδεται σε μια δύσκολη και επίπονη μάχη με τον εαυτό του (Φουκώ 2003:282). Συνεπώς, η νίκη γίνεται αυτοσκοπός και ο αθλητής, για να την κατακτήσει, φτάνει στην ηθική εξαχρείωση. Έτσι, αδιαφορώντας για τη κοινωνική και μορφωτική του εξέλιξη, διαμορφώνει μονόπλευρα την προσωπικότητά του και δημιουργεί λαθεμένα πρότυπα για τη νεολαία.

Ο αθλητικός τύπος είναι αρωγός στην προώθηση της εμπορευματοποίησης της αθλητισμού, καλλιεργώντας παράλληλα το φανατισμό και την ομαδοποίηση, με σκοπό την εξυπηρέτηση των εθνικών συμφερόντων και σκοπιμοτήτων. Μεγιστοποιεί το πρόβλημα του ντόπινγκ και το παρουσιάζει ως καθολικό στον αθλητισμό, μην αφήνοντας περιθώρια για εξαιρέσεις, αυξάνοντας το αίσθημα της απειλής κατά της αθλητικής κοινωνίας και της κοινωνίας γενικά, μεγεθύνοντας τον ηθικό πανικό, που οδηγεί σε αποσπασματικές και αστόχαστες αντιδράσεις, που τελικά μπορεί να αποβαίνουν και άδικες. Έτσι, γεννιέται ένα άγριο και σκληρό πρόσωπο εθνικισμού, που δεν προάγει τη συναδέλφωση και την πρόοδο. Ο αθλητής ενημερώνεται από τα Μ.Μ.Ε. και ιδιαίτερα διαβάσει από τις εφημερίδες για το ντόπινγκ και όχι από πιστοποιημένες πηγές, γεγονός που τον αποπροσανατολίζει και τον οδηγεί τελικά στη χρήση ντόπινγκ αντί να τον αποτρέπει.

Αντίκτυπος υπάρχει και στη νομοθεσία για το ντόπινγκ, καθώς ομογενοποιούνται και κατά κάποιο τρόπο ισοπεδώνονται καταστάσεις, αδικήματα και ποινές (Bahrke, Yesalis 2002:270). Το νομοθετικό πλαίσιο επηρεασμένο από το κλίμα της απειλής που διαχέεται από τα αθλητικά Μ.Μ.Ε., στην προσπάθειά του για την καταπολέμηση του φαινομένου,

¹³⁸ «οι Αθλητές ή άλλα Πρόσωπα», αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση του ν. 4373/2016.

¹³⁹ Εισηγητική Έκθεση ν. 3057/2002, σελ. 8: «... με τις γνωστές από αυτόν το λόγο οικονομικές και όχι μόνο απολαβές ....».

τροποποιείται συνέχεια, αυστηροποιώντας τις ποινές και τις κυρώσεις, χωρίς όμως τελικά με αυτόν τον τρόπο να καταφέρνει τους στόχους του. Ακόμα και τα ποινικά δικαστήρια επηρεάζονται ενίοτε από τα δημοσιεύματα του αθλητικού τύπου¹⁴⁰ και στην προσπάθειά τους να κατευνάσουν το κλίμα της δυσπιστίας, της δυσαρέσκειας και της έλλειψης εμπιστοσύνης απέναντί τους και απέναντι στην απονομή της δικαιοσύνης, επιβάλλουν μεγαλύτερες ποινές και κυρώσεις, εξαντλώντας την αυστηρότητά τους και ομογενοποιώντας τις παραβατικές περιπτώσεις.

---

¹⁴⁰ Αποφάσεις υπ' αριθμ. 196/2013 και 197/2013 του Συμβουλίου της Επικρατείας (τμήμα Δ'), που αφορούν χορήγηση σε αθλητές απαγορευμένων ουσιών από φαρμακοποιούς, χωρίς την απαραίτητη συνταγή ιατρού και γι' αυτό το λόγο επιβολή των σχετικών κυρώσεων που πηγάζουν από τη σχετική νομοθεσία για τα φαρμακεία, όπως αναφέρεται και παραπάνω.

Συμπεράσματα

Μετά το 19ο αιώνα, με την αύξηση της εμπορευματοποίησης και παγκοσμιοποίησης του αθλητισμού, το φαινόμενο του ντόπινγκ παίρνει μεγάλες διαστάσεις, που αυξάνονται μετά τη δεκαετία του 1950 παγκοσμίως λόγω της τροφοδότησής του με νέες ουσίες. Τότε διεθνώς διαπιστώνεται ότι πρέπει να καταπολεμηθεί νομοθετικά, αρχίζουν οι έλεγχοι και θεσπίζονται οι πρώτοι νόμοι από τα διάφορα κράτη. Η Ελλάδα είναι μεταξύ των πρώτων κρατών, που κατανοώντας το μέγεθος του προβλήματος, ψηφίζει νομοθετικές διατάξεις, με τις οποίες ποινικοποιεί το ντόπινγκ, θεσπίζοντας αυστηρές ποινές, πειθαρχικές και διοικητικές κυρώσεις.

Η ελληνική αθλητική νομοθεσία μετά το έτος 1975, που ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος, ο οποίος περιέχει διατάξεις που αφορούν τις παραβάσεις ντόπινγκ και προβλέπει ποινικές και πειθαρχικές κυρώσεις γι' αυτές, έχει υποστεί πολλές αλλαγές και τροποποιήσεις. Οι αλλαγές αυτές είχαν στόχο την απομάκρυνση από την αποσπασματική και ελλειμματική σε μια πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του φαινομένου του ντόπινγκ και την πραγμάτωση της συνταγματικής επιταγής για την προστασία και την εποπτεία του ερασιτεχνικού και επαγγελματικού αθλητισμού (Πανταζόπουλος 2005:16). Η συνεχής βελτίωση και ανακάλυψη νέων ουσιών¹⁴¹ και μεθόδων ντόπινγκ¹⁴² και η συνεχής διεύρυνση των αθλημάτων που διεισδύει το ντόπινγκ αντικατοπτρίζει τις πανίσχυρες κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις που ενισχύουν την εξάπλωσή του (Houlihan 2002:57). Ο έλληνας νομοθέτης μέσα από τις συνεχείς τροποποιήσεις της σχετικής νομοθεσίας προσπαθεί να περιλάβει τις νέες απαγορευμένες ουσίες και μεθόδους που γίνονται γνωστές.

---

¹⁴¹ Υπάρχουν και οι παράγοντες συγκάλυψης (μάσκες), που συγκαλύπτουν την παρουσία μιας ουσίας (π.χ. αναβολικών στεροειδών), στα δείγματα που προορίζονται για έλεγχο ντόπινγκ, ούτως ώστε να μην προκύπτει θετικό δείγμα. Αυτό το γεγονός μπορεί να δημιουργήσει στον αθλητή την ψευδαίσθηση ότι είναι ασφαλής και ότι δεν πρόκειται να βρεθεί θετικός σε κάποιο ενδεχόμενο έλεγχο ντόπινγκ, παραβλέποντας τους κινδύνους για την υγεία που κρύβει η χρησιμοποίηση καλυπτικών παραγόντων. Τέτοιες ουσίες είναι: τα διουρητικά, η επιτεστοστερόνη (epitestosterone), η προβενεσίδη (probenecid), τα υποκατάστατα του πλάσματος (π.χ. υδροξυαιθυλάμυλο). Για παράδειγμα τα διουρητικά αραιώνουν πολύ τα ούρα, με αποτέλεσμα την αραιώση των ανιχνεύσιμων απαγορευμένων ουσιών (Σκουρολιάκου 2005:26).

¹⁴² Στις απαγορευμένες μεθόδους συγκαταλέγονται α) η αύξηση μεταφοράς οξυγόνου, είτε μέσω ντόπινγκ αίματος, που πραγματοποιείται σε έναν αθλητή, προκειμένου να αυξηθεί τεχνητά ο αριθμός των ερυθροκυττάρων στο σώμα, είτε με χορήγηση προϊόντων που αυξάνουν την πρόσληψη, μεταφορά ή διάθεση οξυγόνου, όπως τα τροποποιημένα προϊόντα αιμοσφαιρίνης, τους τεχνητούς μεταφορείς οξυγόνου και τους διαστολείς πλάσματος, β) η φαρμακολογική, χημική και φυσική τροποποίηση, με χρήση ουσιών και μεθόδων που αλλάζουν τα αποτελέσματα του ελέγχου και γ) το γονιδιακό ντόπινγκ, με μη θεραπευτική χρήση γονιδίων, γενετικών στοιχείων ή κυττάρων, που έχουν την ικανότητα να βελτιώνουν την αθλητική απόδοση (Σκουρολιάκου 2005:27).

Μέσα από την εξέλιξη της αθλητικού νομικού πλαισίου εκφράζεται ο ρητός στόχος της καταπολέμησης των συγκεκριμένων μορφών αθλητικού εγκλήματος, όσο δε αφορά το ντόπινγκ ο νομοθέτης, με τις συνεχείς αλλαγές στις διατάξεις και την αυστηροποίηση των ποινών, προσπαθεί να διαφυλάξει τη γνησιότητα του αποτελέσματος των αγώνων και την αθλητική προσπάθεια, την υγεία και τη ζωή των αθλητών και κυρίως των ανηλίκων αθλητών, τη δημόσια υγεία, την ιατρική ηθική και την αθλητική ηθική. Λανθάνουσες στοχεύσεις, που δεν ομολογούνται ρητά από το νομοθέτη, είναι η ηγεμονική κυριαρχία του κράτους επί των αθλητών, ο έλεγχός τους και η ευταξία της αθλητικής κοινωνίας, καθώς και η προστασία του αθλητικού ιδεώδους και της κοινωνικής δράσης του αθλητισμού. Μέσα από τον αθλητισμό δημιουργούνται πρότυπα και ειδικά στη νεολαία, βασισμένα στις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές της ισότητας και της δικαιοσύνης, στις αξίες και αρετές του σεβασμού, της ομαδικότητας και κοινωνικότητας, της πειθαρχίας, της υπακοής στους νόμους και τους κανόνες, του υγιούς ανταγωνισμού, της πειθαρχίας κ.λ.π..

Με το ντόπινγκ αμαυρώνεται η εικόνα του αθλητισμού και της ιδανικής αθλητικής κοινωνίας και προσβάλλονται οι κοινωνικές αρχές και αξίες, με αποτέλεσμα να εμφανιστεί κοινωνική και πολιτική αμφισβήτηση, που πρέπει να περιοριστεί, καθώς τούτο δεν μπορεί να επιτραπεί από το συσχετισμό των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, των οποίων η κατάρρευση θα δημιουργούσε κοινωνικοπολιτικό πρόβλημα και ηθικό πανικό στην κοινωνία, που θα αισθανθεί έτσι ότι απειλείται (Cohen 1972:31), προβαίνοντας σε βεβιασμένες, αποσπασματικές, αδικαιολόγητες και εν τέλει άδικες αντιδράσεις.

Μέσα από το νομοθετικό πλαίσιο θεσμοθετείται το Ε.Σ.Κ.Α.Ν., που είναι ένα ειδικό όργανο υπεύθυνο για κάθε πρόγραμμα που αφορά το φαινόμενο ντόπινγκ, το σχεδιασμό, τον έλεγχο, την παρακολούθηση και το συντονισμό του. Ακόμα είναι υπεύθυνο για την προληπτική πολιτική, που βασίζεται σε διάφορα κατάλληλα εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια, εκστρατείες, συναντήσεις, κώδικες ορθής συμπεριφοράς. Για το σκοπό αυτό συνεργάζεται με τις διεθνείς αλλά και εγχώριες ομοσπονδίες και κρατικές υπηρεσίες, για την πληρέστερη ενημέρωσή του και ανταλλαγή πληροφοριών. Επίσης είναι υπεύθυνο για τη διενέργεια των ελέγχων αντιντόπινγκ, που επίσης δρουν και προληπτικά κατά του φαινομένου, τη σωστή επεξεργασία των δειγμάτων και την εκπαίδευση και επιστημονική κατάρτιση αυτών που τους διενεργούν (Μαντρατζή 2009:137). Παρ' όλα αυτά το Ε.Σ.Κ.Α.Ν. δεν έχει καταφέρει ακόμα, μέχρι στιγμής, να κάνει αισθητή την παρουσία του, καθώς περιορίζεται σε

αποσπασματικούς τυπικούς και όχι ουσιαστικούς ελέγχους¹⁴³ κυρίως σε ομαδικά αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο (Σαραντίδης 2005:293).

Τα αδικήματα του ντόπινγκ στον αθλητισμό θα ήταν ιδανικό να αντιμετωπίζονται μόνο ως πειθαρχικά παραπτώματα στην αθλητική έννομη τάξη. Όμως επιβάλλεται η παρέμβαση του ποινικού νομοθέτη, καθώς υπάρχει αδυναμία των αθλητικών φορέων να τα αντιμετωπίσουν και προληπτικά και κατασταλτικά (Μαυρομάτης 2005:1329). Στη μάχη κατά του ντόπινγκ, της διάβρωσης των αθλητικών ιδανικών, της αδιαφορίας απέναντι στις ηθικές αξίες (Καραστάθης 2006:189) και της προώθησης των αξιών και αρετών του αθλητισμού, πρέπει να λαμβάνουν μέρος όλοι οι παράγοντες και με την εισαγωγή εξουσιαστικών ενισχυτικών μηχανισμών. Ο αγώνας κατά της διαφθοράς στον αθλητισμό απαιτεί περισσότερα από δηλώσεις βασισμένες στα ολυμπιακά ιδεώδη. Η ανακάλυψη και η δίωξη της διαφθοράς δυναμιτίζει την αξιοπιστία όχι μόνο του αθλήματος αλλά και του κυβερνητικού οργανισμού. Για την ορθότερη καταπολέμησή του όμως θα πρέπει να υπάρξει συνεργασία μεταξύ κράτους, αθλητικών οργανισμών και δικαστών (Paoli, Donati 2013:29). Και εάν δεν καταπολεμηθεί αποτελεσματικά, το «ευ αγωνίζεσθαι» θα συνεχίσει να λειτουργεί σαν ουτοπικό ιδανικό αντί ως πραγματικότητα (McLaren 2016:14).

Θα πρέπει να γίνει όμως κατανοητό ότι το ντόπινγκ δεν περιορίζεται μόνο στον αθλητισμό, αλλά αφορά όλη την κοινωνία, από την πολιτική και την αθλητική ηγεσία έως την οικογένεια (Γεωργακόπουλος 2004:3). Είναι συνυφασμένο με την ίδια τη δομή της κοινωνίας και το εγωκεντρικό αλλά και ωφελιμοκρατικό πνεύμα, που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη τεχνοκρατική κοινωνία, είναι παράγων της εξάπλωσής του, όπως και η φύση του ανθρώπου, που επιζητά την εύκολη άνοδο και κυριαρχείται από την πλεονεξία, θυσιάζοντας μπροστά στο οικονομικό συμφέρον και την επιτυχία τις διαχρονικές αρχές και αξίες (Μάνος 2013:82-84). Οι απαιτήσεις των θεατών, των κοινωνιών και των κρατών απέναντι στα αθλητικά ρεκόρ και τις επιδόσεις αυξάνονται και περιμένουν να ικανοποιηθούν, ώστε να υπερηφανευτούν και να προβληθούν μέσα από αυτές τα εθνικιστικά αισθήματα., τα συμφέροντα και το γόητρο. Μέσα στην αθλητική αντικοινωνία καθρεφτίζεται η κοινωνία και θέλει να βλέπει μόνο το μεγαλείο, τη δόξα, το πάθος και όχι τη σκοτεινή πλευρά της (Βιγκαρέλλο 2004 10-11).

---

¹⁴³ Όπως με την εθνική ομάδα της άρσης βαρών της Ελλάδας, που τελικά αποκαλύφθηκε από έλεγχο της W.A.D.A., ότι οι αθλητές έκαναν ομαδικά χρήση ντόπινγκ (Σαραντίδης 2005:193).

Με τις συνεχείς αλλαγές του νομοθετικού πλαισίου γίνεται προσπάθεια να ενισχυθούν και διευρυνθούν οι έλεγχοι, ενώ η συνεχής αυστηροποίηση των νόμων, των ποινών και των κυρώσεων έχει σκοπό την προστασία αυτής της αθλητικής κοινωνίας, που είναι εύθραυστη όπως ο καθρέφτης (Βιγκαρέλλο 2004:10-11) και πλήττεται σοβαρά από τα αθλητικά εγκλήματα και ίδια τις παραβάσεις ντόπινγκ. Μέσα από τις παραβάσεις αυτές εμφανίζεται η σκοτεινή πλευρά της αθλητικής κοινωνίας, με την έκπτωση των αξιών, τη διάβρωση των αρχών και αθλητικών αρετών, την κατάλυση των ολυμπιακών ιδεωδών και τον τορπιλισμό της πολιτισμικής κουλτούρας, των πολιτικών θεσμών και των σωστών προτύπων συμπεριφοράς. Οι αθλητές αποτελούν ινδάλματα και πρότυπα, πάνω στα οποία βασίζεται η ύπαρξη και η πολιτισμική προαγωγή της κοινωνίας.

Μέσα από τη συνεχή τροποποίηση των νομοθετικών διατάξεων για το ντόπινγκ ασκείται μια αποδοκιμασία για τους παραβάτες, που μέσα από τον αμοραλισμό και την αμετροέπεια, παρουσιάζονται να προσπαθούν να καταλύσουν τις αξίες, τις αρετές και τα αθλητικά ήθη, ενώ διακηρύσσουν μια αμφισβήτηση κατά των κυριαρχικών δικαιωμάτων και της ηγεμονικής εξουσίας του κράτους. Οι παραβάτες αθλητές θεωρούνται ότι αμφισβητούν την ηγεμονική κυριαρχία του κράτους και απειλούν την εξουσία του. Ο αθλητισμός τάσσεται στην εξυπηρέτηση των πολιτικών και ιδεολογικών συμφερόντων. Η πειθαρχία και η τιθάσευση της κοινωνίας και των πολιτών, που αποτελεί την προσπάθεια του κράτους και της εξουσίας (Φουκώ 2011:114), επιχειρείται μέσα από τους συνεχείς ελέγχους, τις παρακολουθήσεις και την καταστολή. Γι' αυτό και το νομοθετικό πλαίσιο κατά του ντόπινγκ περιλαμβάνει όλα τα ασχολούμενα με τον αθλητισμό πρόσωπα, από αθλητές έως παράγοντες, καθώς πρέπει να καθυποταχθούν και πειθαρχηθούν, να εμποδίσουν την απόκλιση και να οδηγήσουν σε μια ενιαία υποδειγματική συμπεριφορά. Οι παραβάτες ομογενοποιούνται και παρουσιάζονται ως άτομα ματαιόδοξα, αμοραλιστικά, με υποβαθμισμένα ιδανικά, αξίες και πρότυπα και γι' αυτό πρέπει να τιμωρηθούν υποδειγματικά και αυστηρά, ώστε να αποτελέσουν παράδειγμα προς «αποφυγήν» για τους υπόλοιπους.

Το νομοθετικό πλαίσιο βασίζεται στην εφαρμογή της αυστηρότητάς του από τα ελληνικά δικαστήρια, στα οποία άγονται οι διάφορες υποθέσεις ντόπινγκ. Όμως χάρη στα νομικά πατήματα και σφάλματα, τις νομικές αμφισβητήσεις στις υποθέσεις ντόπινγκ, που είναι πολυάριθμες και ποικιλόμορφες και στο μεγαλύτερο ποσοστό τους εντοπίζονται στις τυπικές

παραλείψεις και ανακολουθίες ή σε δυνητικές νομικές αμφισβητήσεις, οι σχετικές κατηγορίες συνήθως καταρρίπτονται. Εξαιτίας αυτού εμφανίζεται μια δυσαρέσκεια και ένας προβληματισμός και αναπαράγεται η ιδέα της αδιαφάνειας, της αμφισβήτησης και της έλλειψης εμπιστοσύνης της κοινωνίας απέναντί τους. Η ξεκάθαρη και σαφής διατύπωση του νομοθετικού πλαισίου θα βοηθούσε ενάντια στις νομικές αυτές αμφισβητήσεις (Βουλή των Ελλήνων 2005:174). Η θέσπιση ειδικών αθλητικών δικαστηρίων, αλλά και ο εξορθολογισμός του συστήματος της αθλητικής δικαιοσύνης θα βοηθούσε στη σωστή απονομή της (Βουλή των Ελλήνων 2005:175).

Το φαινόμενο ντόπινγκ όμως έχει μεγάλη εξάπλωση και στην νεολαία, καθώς έρευνες έχουν αποδείξει ότι υψηλότερο, από το ποσοστό των αθλητών, ποσοστό νέων χρησιμοποιεί ουσίες και μεθόδους ντόπινγκ στην καθημερινή του ζωή, όμως εκτός του αθλητικού πεδίου το ντόπινγκ δεν τιμωρείται. Τα νέα άτομα χρησιμοποιούν το ντόπινγκ κυρίως για να αυξήσουν τη σωματική τους δύναμη, την ομορφιά, την ενέργεια, την εμφάνιση, την αυτοπεποίθηση κ.λπ. (Lippi, Franchini, Guidi 2008: 100), ώστε βελτιώνοντας την εικόνα τους να μπορέσουν να τονώσουν την αυτοεκτίμησή τους (Αλμπανίδης χ.χ.:98). Ο συναγωνισμός είναι σύμφυτος με τον άνθρωπο, είτε στον κόσμο των σπορ είτε σ' οποιοδήποτε άλλο τομέα της σύγχρονης κοινωνίας, κι έτσι οι άνθρωποι πάντα προσπαθούν να βελτιώσουν την παρουσία τους και να ξεπεράσουν τους άλλους. Και καθώς οι κοινωνίες αλλάζουν και επιτρέπονται πλέον τα κοινωνικά ναρκωτικά, όπως η κάνναβη και η μαριχουάνα, αυτό κάνει ακόμα δυσκολότερη για τους αθλητές την αντίσταση στο ντόπινγκ (Lippi, Franchini, Guidi 2008:105).

Η χρήση του ντόπινγκ ακόμα και στην καθημερινή ζωή (Γογγάκη 2013:1), στα γυμνάσια, στα «health clubs»¹⁴⁴, στα γυμναστήρια και τις δραστηριότητεςσχόλης (Mougiος 2003:535), το καθιστά αυριανό μεγάλο κίνδυνο, λόγω της μεγαλύτερης και εκτεταμένης διάδοσης της χρήσης του και αποδεικνύει ότι είναι απαραίτητη μια στρατηγική καταπολέμησής του όχι μόνο στον αθλητισμό, αλλά σε όλα τα πεδία, ξεκινώντας από την παιδική ηλικία, την νεολαία (Panagorouλος 2003:581) και την οικογένεια (Σακελλαροπούλου 2018:1198), σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, με μορφωτικές και προληπτικές πολιτικές, ώστε να γίνουν από όλους κατανοητοί οι λόγοι και οι αιτίες μη χρήσης της φαρμακοδιέγερσης και μέσα από την πρόσκτηση των κοινωνικών αρετών και της ηθικής διαπαιδαγώγησης (Φουρναράκη

---

¹⁴⁴ Τόπος φυσικής άσκησης με εξοπλισμό, αλλιώς και «fitness club», «fitness center» ή «health spa».

1998:298) να μετασηματιστεί η νεότητα σε προπύργιο πειθαρχίας, αυτοσυγκράτησης, τιμιότητας, σεβασμού κ.λ.π. μιας κοινωνίας χωρίς ντόπινγκ.

Ο αγώνας κατά της χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων δεν μπορεί να κερδηθεί μέσα από συνεχείς απαγορεύσεις, που τις περισσότερες φορές είναι υπερβολικές. Η ουσία είναι στην καλλιέργεια των πολιτών με κουλτούρα, που θα ευνοεί το μαζικό αθλητισμό και όχι τον αθλητισμό των ρεκόρ, με οποιαδήποτε θυσία και κόστος. για το χρήμα και την εφήμερη δόξα. Η αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου δεν μπορεί να καταφέρει όσα μπορεί να καταφέρει η εκπαίδευση, που θα ξεκινά από την παιδική ηλικία, με κατάλληλους προς τούτο εκπαιδευτικούς, που θα βοηθήσουν το μικρό αθλητή να αναπτύξει τέτοιες τεχνικές του εαυτού, που θα του επιτρέπουν να μην παρασύρεται, αλλά να αγωνίζεται να συγκρατεί τις ορμές του και να έχει την απαιτούμενη αυτοπειθαρχία, που θα τον βοηθήσει να διάγει ένα τρόπο ζωής και μια μορφή κοινωνικοποίησης με αυτάρκεια και αυτοκυριαρχία (Foucault 2013:39) και κυρίως η παιδεία.

Μέσα από την παιδεία το άτομο και ειδικότερα ο αθλητής θα μάθει την αξία του σώματός του και της ατομικής και συλλογικής υγείας (Φουκώ 2003:174), θα γίνουν κατανοητές οι βλαβερές συνέπειες του ντόπινγκ και θα καταδικαστούν από όλους οι σχετικές νοοτροπίες, αντί της κρατούσας υποκριτικής στάσης απέναντί του. Θα διαρραγεί η εύθραυστη εικόνα του πλούτου και της επιτυχίας, που έχουν παγιωθεί ως κοινωνικά ιδανικά και στο βωμό τους θυσιάζονται αρχές και αξίες και θα σταματήσει η κυριαρχία της κερδοσκοπίας, της υστεροβουλίας, του ωφελιμισμού και της έλλειψης ηθικών αναστολών, χαρακτηριστικών μιας ιδεολογίας που υποβαθμίζει την αξιακή οντότητα του ανθρώπου. Η κλασική παιδεία θα πρέπει να αποτελέσει το βάθρο πάνω στο οποίο θα τοποθετηθεί ο αθλητικός θεσμός και τα στοιχεία που τον ορίζουν, ώστε να τοποθετηθεί σε σωστή τροχιά στη σύγχρονη αλλά και τις μετέπειτα εποχές (Παναγιωτόπουλος 2007:112).

Σύμφωνα με τις αρχές που προσβέυει η Νέα Εγκληματολογία θα πρέπει να μελετηθούν ακόμα οι κοινωνικές καταβολές του φαινομένου. Γιατί έχει ίσο ενδιαφέρον το κοινωνικό αυτό γεγονός του ντόπινγκ όπως και οι αιτίες που το προκαλούν (Μαντρατζή 2009:138). Θα πρέπει ακόμα να δοθεί βάρος στις πολιτισμικές, ιστορικές, κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές οπτικές και πλευρές του, καθώς οι αρχές και αξίες ενός αθλητή εξαρτώνται από τις συνθήκες που ζει και ενεργεί σύμφωνα με αυτές τις αξίες και τα συμφέροντα, προσαρμόζοντας τις αξίες στα συμφέροντά του. Όταν υπάρχει σύγκρουση ατομικών

συμφερόντων και αξιών, οι αξίες που υποστηρίζει ο νόμος είναι των κυρίαρχων κοινωνικών ομάδων και είναι πιο εύκολο να κριθούν οι παραβάσεις των οικονομικά αδυνάτων, γι' αυτό και οι παραβάτες συνήθως λογίζονται ως μέλη ανήκοντα σε κοινωνικά σύνολα χωρίς οικονομική και πολιτική ισχύ, παρά των οικονομικά ισχυρών (Γεωργούλας 2013:223-224).

Έτσι η συνεργασία των διαφόρων επιστημών, της Νομικής Επιστήμης, που σχετίζεται με το δίκαιο και τους νόμους, της Κοινωνιολογίας, που αναφέρεται στα διάφορα κοινωνικά φαινόμενα, κοινωνικές συμπεριφορές και δράσεις, και την εξέλιξη και τις αλλαγές των κοινωνιών, και της Ανθρωπολογίας, που έχει αντικείμενο και την καταγραφή και ερμηνεία της πολιτισμικής συγκρότησης και οργάνωσης των σύγχρονων κοινωνιών, με την Ιατρική Επιστήμη, η οποία εκτός των άλλων, ερευνά την πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία των ασθενειών, συνεπικουρούμενη από τις Επιστήμες της Φυσικής, της Χημείας, της Βιολογίας και την Τεχνολογία, ενάντια στο φαινόμενο του ντόπινγκ (Σακελλαροπούλου 2018:1203), αλλά και ο επικοινωνιατικός διάλογος σε συνδυασμό με την ενδεδειγμένη έρευνα των αιτίων και των συνθηκών του προβλήματος θα οδηγήσουν τελικά στην επίλυσή του.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αβδελά, Ε. (2005). «Φθοροποιοί και ανεξέλεγκτοι απασχολήσεις: ο ηθικός πανικός για τη νεολαία στη μεταπολεμική Ελλάδα». *Σύγχρονα θέματα: τριμηνιαία έκδοση επιστημονικού προβληματισμού και παιδείας*. Αθήνα: Πάνδημος (τ. 90).

Αλμπανίδης, Ε. (χ.χ.). «Ντόπινγκ: Η σκοτεινή πλευρά του αθλητισμού». Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Αλμπανίδης, Ε. (χ.χ.). «Τα Ολυμπιακά και Αθλητικά Ιδεώδη. Ατομικές & Κοινωνικές Αξίες στην Εκπαίδευση. Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ανακτήθηκε από <https://slideplayer.gr/slide/11409107/>

Ανδρέου, Ε. (2017). *Αθλητισμός και Ντόπινγκ. Οι αντιλήψεις μαθητών για το φαινόμενο, όπως προσδιορίζονται μέσα από τη χρήση γελοιογραφιών*. Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (Διπλωματική εργασία).

Α.Π.Θ. (2016). «Έρευνα του Α.Π.Θ. για τη χρήση αναβολικών ουσιών σε αθλούμενους νέους». Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. 17-2-2016. Ανακτήθηκε από <https://www.auth.gr/news/press/19894>

Βιγκαρέλλο, Ζ. (2004). *Από το παιχνίδι στο αθλητικό θέαμα. Η γέννηση ενός μύθου*. Αθήνα: Εύδοξος (σελ. 7-11).

Βουλή των Ελλήνων (2008). «Έκθεση της διακομματικής επιτροπής «για τη διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου εγγυήσεων διαφάνειας στο αθλητισμό» κεφ. Δ. «Προτάσεις» Αθήνα 2005». *Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Εθνικό Τυπογραφείο (περίοδος Θ', τεύχος 1, σελ. 161–182).

Γαργαλιάνος, Δ. (1998). *Αθλητισμός και Εξωτερική Πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Γεωργακόπουλος, Π. (2004). *Ντόπινγκ. Μεταξύ επιτρεπτού και απαγορευμένου. Θύτης και θύμα ο αθλητής*. Αθήνα: Εκδόσεις Ποντίκι.

Γεωργακόπουλος, Ν.Π. (2007). *Χρήση και κατάχρηση φαρμακολογικών ουσιών από Έλληνες αθλητές αγωνιστικού αθλητισμού*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (διδακτορική διατριβή).

Γεωργιάδης, Ε. (2010). «Οι επιπτώσεις στην υγεία από το ντόπινγκ με αναβολικά». *Αστυνομική Ανασκόπηση*. Ανακτήθηκε από www.astynomia.gr – Αστυνομική Επιθεώρηση (έτος 27^ο, Μάρτιος – Απρίλιος 2010, σελ. 1-6).

Γεωργούλας, Σ. (2013). «Πέρα από την εγκληματογένεση”. Προς μια κριτική κοινωνιολογική θεωρία για την παρέκκλιση και τον κοινωνικό έλεγχο του σύγχρονου ποδοσφαίρου». Στο Ζαϊμάκης, Γ. & Κοταρίδης, Ν. (επιμ.). *Ποδόσφαιρο και κοινότητες οπαδών. Αντιπαλότητες και πολιτικές της ταυτότητας*. Αθήνα: Πλέθρον (σελ. 221 -234).

Γιτσούδη, Ν. (2013). *Η Νομική Θεώρηση του Ντόπινγκ*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θράκης (Διπλωματική εργασία).

Γογγάκη, Κ. (2002). «Ο κερδώς χαρακτήρας του σύγχρονου αθλητισμού». *Αρχαιολογία & Τέχνες*. Αθήνα: Εκδ. Ίδρυμα Λαμπράκη (83).

Γογγάκη, Κ. (2008). «Η διαχρονική αξία του «ευ» στον αθλητισμό και η ηθική διάσταση του «ευ αγωνίζεσθαι»». *Φιλοσοφία και Παιδεία*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών (σελ. 7-επ.).

Γογγάκη, Κ. (2013). «Η ειδωλολατρία του τέλειου σώματος και το ντόπινγκ της γειτονιάς, ως απόρροια του υλικού πολιτισμού». *2^ο Επιστημονικό Συνέδριο ΤΕΦΑΑ Πανεπιστημίου Αθηνών «Άσκηση και Υγεία»*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (σελ. 1-3).

Γογγάκη, Κ. (2013). «Η ηθική του σύγχρονου αθλητισμού υπό το πρίσμα της Κρίσης των αξιών». *Η ηθική του σύγχρονου αθλητισμού υπό το πρίσμα της κρίσης των αξιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαηλιού (σελ. 69-78).

Γογγάκη, Κ. (2015). «Επίκαιρες σκέψεις: Ντόπινγκ και Ηθική». Αθήνα: opinion-makers. Ανακτήθηκε από <https://www.pronews.gr/opinion-makers/364045>

Γορανίτης, Γ. (2016). «Ντοπαρισμένοι Έλληνες». *Inside story* (5-8-2016).

Δημητράτος, Ν. (1998). *Έννομο αγαθό και διδασκαλία περί εγκλήματος στο Ποινικό Δίκαιο*. Αθήνα: Σάκκουλας

Διαλετάρα, Β. (2012). *Στάσεις και προθέσεις εφήβων μαθητών των Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης (Τ.Α.Δ. – Ε.Τ.Α.Δ.) της κεντρικής Ελλάδας προς το ντόπινγκ*. Τρίκαλα: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (Μεταπτυχιακή διατριβή).

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά ΕΚΤΕΠΝ (2010). *Δείκτης Αίτησης Θεραπευτικής Βοήθειας σε χρήστες ναρκωτικών*. Αθήνα: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής. (Ιανουάριος 2010, σελ. 27).

Ηλιού, Γ. (2015). *Οι ηθικές αξίες στο περιβάλλον των Ολυμπιακών Αγώνων*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Διδακτορική διατριβή).

Houlihan, B. (1999). *Ντόπινγκ*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Καϊάφα – Γκμπάντι, Μ. (1987). *Έννοια και προβληματική των κοινώς επικίνδυνων εγκλημάτων*. Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα Α.Ε.

Καραγιάννης, Χ. (2009). *Πρότυπα προληπτικής αντεγκληματικής πολιτικής: Η συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Διδακτορική διατριβή).

Καραστάθης, Δ. (2006). «Αγωνιστικός Αθλητισμός – Προτάσεις και Προοπτικές». *Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Εθνικό Τυπογραφείο (περίοδος Ζ', τεύχος 1, σελ. 181-192).

Κούλογλου, Σ. (2015). «ΝΤΟΠΙΝΓΚ και επαγγελματικός αθλητισμός». Ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=2txNsxBoc4Q>

Κουτσελίνης, Α. (1996). *Doping - Συνοπτική παρουσίαση του προβλήματος*. Αθήνα: Επιστημ. Εκδόσεις.

Κωνσταντινάκος, Π. (2013). «Διάγραμμα της έννοιας Αθλητισμός». Ανακτήθηκε από <http://filologikesidees.blogspot.com>

Λευκαρίτη, Β. (2016). «Η Ποινική Αντιμετώπιση του Ντόπινγκ στον Αθλητισμό σύμφωνα με την Ελληνική Έννομη Τάξη». Κύπρος: Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε από <file:///C:/Users/User/Downloads/51-99-1-SM.pdf>

Μαγκάκης, Γ.Α. (1959). «Βασικά Αρχαία διέπυσαι την σύνταξιν ειδικών ποινικών διατάξεων». *Ποινικά Χρονικά*. Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας.

Μαλάτος, Α. (2006). «Η αθλητική δικαιοσύνη ως νομική έννοια». *Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Εθνικό Τυπογραφείο (περίοδος Ζ', τεύχος 1, σελ. 17-54).

Μάνος, Α. (2003). «Μια ανατομία της δολίευσης του αθλητικού πνεύματος». *Η Ηθική του αθλητισμού σε ένα υπό κρίση πολιτισμό*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαηλιού (σελ. 82-87).

Μαντρατζή, Ε. (2011). *Ντόπινγκ: Δικαιοπολιτική προσέγγιση, Κανονιστική Θεμελίωση και Αντιεγκληματική Θεώρηση*. Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (Διδακτορική Διατριβή).

Μανωλεδάκης, Ι. (1980). *Η σχετικότητα της ποινικής προστασίας*. Αθήνα: Αντ. Σάκκουλας.

Μανωλεδάκης, Ι. (1998). *Το έννομο αγαθό*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Μαρτσούκου, Ε., Τράντας Ν. (2013). *Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης: Το Ευρωπαϊκό Δίκαιο στην Ελλάδα – Εγχειρίδιο Εναρμόνισης*. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Μαυρομάτης, Α. (2002). *Ποινικά αδικήματα στον αθλητισμό*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο (Διδακτορική διατριβή).

Μαυρομάτης, Α. (2005). «Αθλητισμός και Ποινικό Δίκαιο, Εισαγωγική – δογματική προσέγγιση». *Ποινική Δικαιοσύνη*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη (τ. 11, έτος 8, σελ. 1323-1329).

Μαυρομάτης, Α. (2006). «Το ντόπινγκ ως πειθαρχικό και ποινικό αδίκημα». *Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Εθνικό Τυπογραφείο (περίοδος Ζ', τεύχος 2, σελ. 230-268).

Mottran, D.R. (2002). *Τα φάρμακα στον Αθλητισμό*. Αθήνα: Εκδόσεις Salto.

Μπονίκος, Δ. (χ.χ.). «Εισαγωγή στην Ιατρική Ηθική». Ανακτήθηκε από <https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/MED1029/Bioethics-Bonikos1.pdf>

Ξιάρχος, Γ. (2003). *Ο δος κύκλος των Ολυμπιακών Αγώνων*. Αθήνα: Εκδόσεις Ψυχογιός Α.Ε..

Παναγιωτόπουλος, Δ. (1993). *Αθλητικός Κώδικας*. Αθήνα: Εκδ. Αντ. Σάκκουλα.

Παναγιωτόπουλος, Δ.Π. (2000). «Το ντόπινγκ, οι νόμοι και το χρήμα». *Εφημερίδα το Βήμα*. Αθήνα: Νέες Εποχές (σελ. 8-9).

Παναγιωτόπουλος, Δ. (2005). *Αθλητικό Δίκαιο Συστηματική Θεμελίωση - Εφαρμογή*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη (I).

Παναγιωτόπουλος, Δ. (2006). *Αθλητικό Δίκαιο Αθλητική δικαιοδοσία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Παναγιωτόπουλος, Δ. (2007). *Φιλοσοφείν, Αθλητισμός και Δίκαιο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Πανταζόπουλος, Στ. (2005). «Η αθλητική δικαιοσύνη (Μετά τους ν. 2725/1999, 3057/2002, 3262/2004)». *Ελληνική δικαιοσύνη*. Αθήνα: Αντ. Σάκκουλας (τ. 46, σελ. 16-30) και (αναδημοσίευση 2007) *Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Εθνικό Τυπογραφείο (περίοδος Η', τεύχος 2, σελ. 213-240).

Παπαδημητρόπουλος, Γ. (2018). «Θύτης και θύμα του ντόπινγκ είναι το ίδιο πρόσωπο: ο αθλητής». Ανακτήθηκε από RNF.gr. <https://runnfun.gr/thytis-kai-thyma-toy-ntopingk-einai-to-idio-prosoro-o-athlitis>

Παπακωνσταντής, Γ. (2006). *Στοιχεία Εγκληματολογίας και Αντεγκληματικής πολιτικής*. Αθήνα: Σάκκουλας Αντ.

Παρίσης, Κ. (2005). «Πρόλογος». *Αθλητισμός και Φάρμακα*. Αθήνα: Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας.

Πατσαντάρας, Ν. (2007). *Το Ολυμπιακό Φαινόμενο: Ολυμπισμός. Κοινωνικά Νοήματα. Ηθικά Νοήματα. Μεταβολή των Ολυμπιακών Αξιών. Διαφοροποίηση. Εμπορευματοποίηση. Πολιτική Εργαλειοποίηση. ΜΜΕ. Κοινωνικό Φύλο. Doping*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Πατσαντάρας, Ν. (2011). «Φαρμακοδιέγερση και Αθλητισμός Υψηλών Επιδόσεων – Πρωταθλητισμός. Γενική προσέγγιση του ζητήματος στην Ελληνική Επικράτεια». *3ο Τακτικό Επιστημονικό Συνέδριο της Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Πετρόπουλος Β. (2017). «Η βία με αφορμή αθλητικές εκδηλώσεις. Παρατηρήσεις στις σχετικές ποινικές διατάξεις». *THE ART OF CRIME* (Ηλεκτρονικό περιοδικό του Εργαστηρίου Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής, ΕΚΠΑ), (τ. 2, Μάιος 2017, σελ. 2).

Πολυδωρόπουλος, Γ., Γογγάκη, Κ., Μαυροδάκος, Π. (2013). «Η χρήση αναβολικών ουσιών ως καίριο πρόβλημα του σύγχρονου αθλητισμού και οι απόψεις των φοιτητών / τριών του

ΤΕΦΑΑ Αθηνών». Π.Ε.Π.Φ.Α. *Επιστημονικό Περιοδικό*. Αθήνα: Πανελλήνια Ένωση Πτυχιούχων φυσικής Αγωγής.

Σακελλαροπούλου, Β. (2018). «Ντόπινγκ: Μια κρίσιμη συνάντηση Δικαίου και Ιατρικής». *Νομικό Βήμα*. Αθήνα: Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών (τόμος 66, σελ. 1198-1203).

Σαραντίδης, Δ. (2010). «Η Νομοθεσία περί Ντόπινγκ στην Ελλάδα: Μία Κριτική Ανάλυση». Στο Γεωργούλας, Στρ. & Χατζηευσταθίου, Δ. (επιμ.). *Ο Αθλητισμός στην Κοινωνία και η Κοινωνία του Αθλητισμού*. Αθήνα: Νημερτής (σελ. 295-επ.).

Σκουρολιάκου, Μ. (2005). *Αθλητισμός και Φάρμακα*. Αθήνα: Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας (Ι.Φ.Ε.Τ.).

Smart, B. (2003). “Michel Foucault: Υποκείμενα Εξουσίας, αντικείμενα γνώσης. Στο Πετμετζίδου, Μ. (επιμ.), *Σύγχρονη Κοινωνιολογική Θεωρία*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης (τ. 2).

Σπύρος, Θ. (2017). «Τυπικές και άτυπες μορφές οπαδικής οργάνωσης: Νομικοί περιορισμοί και προσαρμοστικές στρατηγικές». Αθήνα: Αδημοσίευτο κείμενο εργασίας.

Σταμέλος, Χ. (2008). «Η αντιμετώπιση του φαινομένου του ντόπινγκ στον αθλητισμό από το διεθνές, το ευρωπαϊκό κοινοτικό και το ιταλικό δίκαιο». *Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Εθνικό Τυπογραφείο (περίοδος Θ', τεύχος 1, σελ. 25-44).

Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών Εθνική Μονάδα Πληροφοριών Σ.Ο.Δ.Ν. — Ε.Μ.Π. (2010). «Ετήσια έκθεση Σ.Ο.Δ.Ν. – Ε.Μ.Π. για τα ναρκωτικά στην Ελλάδα έτους 2010». Ανακτήθηκε από <http://www.astynomia.gr/images/stories/2012/statistics2012/30-03-2012sodn.pdf> (σελ. 34-35).

Συντονιστικό Όργανο Δίωξης Ναρκωτικών Εθνική Μονάδα Πληροφοριών Σ.Ο.Δ.Ν. — Ε.Μ.Π. (2011). «Ετήσια έκθεση Σ.Ο.Δ.Ν. – Ε.Μ.Π. για τα ναρκωτικά στην Ελλάδα έτους 2011». Ανακτήθηκε από <http://www.astynomia.gr/images/stories/2013/statistics13/13032013sodn2011.pdf> (σελ. 19-20).

Τσίβου, Μ. (2017). «Ντόπινγκ και αντιντόπινγκ: Μια θεώρηση από τη σκοπιά των θετικών επιστημών». Βίντεο παραγωγής του ΕΑΠ.

Φερεντίνου, Χ. (2014). «Χουλγκανισμός στα γήπεδα». Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

ΜΠΣ «Αθλητικές Σπουδές: Κοινωνιολογία, Ιστορία, Ανθρωπολογία» Διπλωματική Εργασία

- Φουκώ, Μ. (1991). *Η μικροφυσική της εξουσίας*. Αθήνα: Ύψιλον.
- Φουκώ, Μ. (2011). «Το δικαίωμα του θανάτου και η εξουσία πάνω στη ζωή». Στο Φουκώ, Μ. *Ιστορία της σεξουαλικότητας. Τόμος Ι: Η βούληση για γνώση*. Αθήνα: Πλέθρον (σελ. 155-186).
- Φουκώ, Μ. (2013). *Ιστορία της Σεξουαλικότητας 2. Η Χρήση των Απολαύσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Ράππα.
- Φουκώ, Μ. (2011). *Επιτήρηση και τιμωρία. Η γέννηση της φυλακής*. Αθήνα: Πλέθρον.
- Φουρναράκη, Ε. (2008) «Σωματική Αγωγή των δύο φύλων στην Ελλάδα του 19ου αιώνα». *Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου «Οι χρόνοι της Ιστορίας για μια ιστορία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας»*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- Χιόνης, Δ. (2006). «Αθώοι κρατούμενοι και φταίχτες πλανημένοι». *THE ART OF CRIME* (Ηλεκτρονικό περιοδικό του Εργαστηρίου Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής, ΕΚΠΑ), (τ. 2, Ιούλιος 2006, χ.σ.).
- Χριστόπουλος, Α. (2014). «Διαχρονική επισκόπηση της έννοιας και των μέτρων αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος εξ όψεως ουσιαστικού ποινικού δικαίου σε επίπεδο διεθνούς, ευρωπαϊκής και εσωτερικής δικαιοταξίας και τα χαρακτηριστικά του στοιχεία υπό το πρίσμα της ελληνικής νομολογίας». *Ποινική Δικαιοσύνη*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη (έτος 17ο, τ. 1, σελ. 65-78).

Ξενόγλωσση

- Алексеев, С.В. (2011). “Правовое регулирование спортивного спонсорства”. *Спорт: Экономика, Право, Управление*. Москва: Издательская группа “Юрист” (τ. 4, σελ. 3-9) (Αλεξσέγιεβ, Σ.В. (2011). «Δίκαιη ρύθμιση της αθλητικής χορηγίας». *Αθλητισμός: Οικονομία, Δίκαιο, Διοίκηση*. Μόσχα: Εκδοτική Ομάδα «Νομικός»).
- Bahrke, M.S. & Yesalis, C.E. (2002). *Performance Enhancing Drugs in Sport and Exercise*. Champaign, U.S.A.: Human Kinetics.
- Bhasin, C., Storer, T.W., Berman, N., Callegari, C., Clevenger B., Phillips, J., Bunnell, T.J., Tricker, R., Shirazi, A. & Casaburi, R. (1996). “The Effects of Supraphysiologic Doses of

Testosterone on Muscle Size and Strength in Normal Men”. *The New England Journal of Medicine*. Boston U.S.A.: Massachusetts Medical Society (NEJM Group).

Black, T. (1996). “Does the Ban on Drugs in Sport Improve Societal Welfare?”. *International Review for the Sociology of Sport (Int. Rev. f. Soc. Of Sport)*. U.S.A.: Thousand Oaks: Sage Publications (σελ. 367-381).

Cinalli, A. (2014). «Οὐ τὸ νικᾶν ἀλλὰ τὸ εἶ ἀγωνίζεσθαι: Playing to win or to show off? Itinerant artists performing in unconventional ἄγῶνες in some decrees from Delphi (third to first century B.C.)». *CHS Research Bulletin 2. U.S.A.* Harvard: Harvard University Center for Hellenic Studies.

Clark, E. (2012). “How do the Media influence athlete’ s sensitivities towards the use of performance enhancing drugs in sport.” *SportScholarhy*. 29-3-2012. Ανακτήθηκε από <https://emilymayclark.wordpress.com/2012/03/29/how-do-the-media-influence-athletes-sensitivities-towards-the-use-of-performance-enhancing-drugs-in-sport/>

Cohen, S. (1972). *Folk Devils and Moral Panics*. London: Routledge.

Eber, N. (2009). “Doping in Wladimir Andreff and Stefan Szuanski eds”. *Handbook on the Economics of Sport*. U.S.A.: Edward Elgar.

Elias, N. & Dunning, E. (1986). *Quest for excitement – sport and leisure in the civilizing process*. Oxford: The Norbert Elias Stichting and Eric Dunning, Blackwell Publishers.

Evans, J., Davies, B. & Wright, J. (2004). *Body Knowledge and Control. Studies in the Sociology of Physical Education and Health*. London and New York: Routledge (σελ. 3-11).

Жабин, Н.А. (2011). «Правовое регулирование профессионального спорта в российской федерации». *Спорт: Экономика, Право, Управление*. Москва: Издательская группа «Юрист» (τ. 4, σελ. 14-17) (Ζάμπιν, Ν.Α. (2011). «Δίκαιη ρύθμιση επαγγελματικού αθλητισμού στη ρωσική ομοσπονδία» *Αθλητισμός: Οικονομία, Δίκαιο, Διοίκηση*. Μόσχα: Εκδοτική ομάδα «Νομικός».)

Jarvis, C. (2005). “Performance enhancing substances in sport and exercise”. *British Journal of Sport Medicine*. London: BMJ Publishing Group Ltd & British Association of Sport and Exercise Medicine (Vol. 39, issue 9).

Fitch, K.D. (2008). “Androgenic – Anabolic Steroids and the Olympic Games”. *Asian Journal of Andrology*. Nedlands: University of Western Australia.

Galper, D.I. (1995). “Understanding the motivation to use anabolic steroids. An Application of the theory of reasoned action”. U.S.A.: Virginia Polytechnic Institute and State University. Ανακτήθηκε από vtechworks.lib.vt.edu

Henning, A. & Dimeo, P. (2015). “Questions of fairness and anti-doping in US cycling: The contrasting experiences of professionals and amateurs”. *National Center for Biotechnology Information*. Bethesda U.S.A.: Taylor & Francis.

Hoberman, J. (2005). *Testosterone Dreams: Rejuvenation, Aphrodisia, Doping*. U.S.A. Berkeley: University of California Press.

Hoberman, J. (2014). «Physicians and the Sports Doping Epidemic». *American Medical Association Journal of Ethics*. U.S.A.: Virtual Mentor, American Medical Association (τ. 16).

Hoffman, J.R., Kraemer, W.J., Bhasin, S., Storer, T., Ratamess, N.A., Haff, G.G., Willoughby, D.S. & Rogol, A.D. (2009). “Position Stand on Androgen and Human Growth Hormone Use”. *Journal of Strength and Conditioning Research*. U.S.A.: Lippincott, Williams and Wilkins (v. 23).

Houlihan, B. (2002). *Dying to win: Doping in Sport and the development of Anti-doping*. Strasburg: Council of Europe (τ. 996, σελ. 1-56).

Каменков, В.С. (2011). “О роли спортивного права”. *Спорт: Экономика, Право, Управление*. Москва: Издательская группа “Юрист” (τ. 4, σελ. 9-11) (Κάμενκοβ, Β.Σ. (2011). «Για το ρόλο του αθλητικού δικαίου». *Αθλητισμός: Οικονομία, Δίκαιο, Διοίκηση*. Μόσχα: Εκδοτική Ομάδα «Νομικός»).

Kaye, M. & Boardley I.D. (2012). “Beyond Punishment: Doping, Deterrence, and Moral Disengagement”. *Journal of Sports, Medicine & Doping Studies*. Nevada U.S.A.: OMICS International Journals (ISSN: 2161-0673 JSMDs, an open access journal) (vol. 2).

Kindlundh, A., Isacson, D., & Berglund, L. (1999). *Factors associated with adolescent use of doping agents: Anabolic-androgenic steroids*. *Addiction*. U.S.A.: 94.PubMed.

Lippi, G., Francini, M. & Guidi, G.C. (2008). “Doping in competition or doping in sport”. *British Medical Bulletin*. Oxford: Oxford University Press.

Lombardo, J.A. (1990). “Anabolic – androgenic Steroids”. Στο Geraline, C.L. – Erinoff, L. *Anabolic Steroid Abuse*. U.S.A. Rockville: Department of Health and Human Services.

Maennig, W. (2002). “On the Economics of Doping and Corruption in International Sports”. *Journal of Sports Economics*. 2002, 3 (1) (σελ. 61-89).

Mignot, J.F. (2016). “An economic History of the Tour de France, 1903 – 2015”. Ανακτήθηκε από <http://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01354233>

Moller, V. (2010). *The Ethics of Doping and Anti-Doping: Redeeming the Soul of Sport?* London and New York: Routledge.

Mougiou, V. (2003). “Doping outside the Walls”. *6th International Session for Presidents or Directors of NOAs and Officials off NOCs*. Ancient Olympia: International Olympic Academy & Hellenic Olympic Committee (σελ. 535-540).

McLaren, R.H. (2016). “Fair play: Ideals and realities”. *Global Corruption Report: Sport*. U.S.A. New York: Routledge.

Nafziger, J. (1988). *International Sports Law*. U.S.A. New York: Transnational Publishers Inc. (2η έκδοση).

Овчинникова, Н. А. (2011) «“Открытые” спортивные соревнования». *Спорт: Экономика, Право, Управление*. Москва: Издательская группа “Юрист” (τ. 4, σε. 12-13)
(Οβτσιννίκοβα, Ν.Α. (2011) ««Ανοιχτοί» αθλητικοί αγώνες». *Αθλητισμός: Οικονομία, Δίκαιο, Διοίκηση*. Μόσχα: Εκδοτική ομάδα «Νομικός».)

Paoli, L. & Donati, A. (2013). “The supply of Doping products and the potential of criminal law enforcement in Anti – Doping: An examination of Italy’ s experience”. Ανακτήθηκε από <https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/2013-Paoli-Donati-Report-Executive-Summary-EN.pdf>

Panagiotopoulos, D. (1992). «Sports Law, A Scientific Approach». *Pandektis ISRL* (1:1). Αθήνα: IASL.

Panagiotoopoulos, D. (2003). “Negative phenomena in sport and international sports law”. *6th International Session for Presidents or Directors of NOAs and Officials off NOCs*. Ancient Olympia: International Olympic Academy & Hellenic Olympic Committee (σελ. 525-534).

Παναγιωτοπούλος, Δ. (2011). «Υπολογιστική ευθύνη για το doping σύμφωνα με τον ελληνικό νόμο». *Σπορτ: Οικονομία, Πраво, Υπoυργείο*. Μόσχα: Εκδοτική ομάδα «Νομικός» (τ. 4, σελ. 29-30) (Παναγιωτόπουλος, Δ. (2011). «Ποινική αντιστοιχία για το ντόπινγκ κατά τη νομοθεσία της Ελλάδας». *Αθλητισμός: Οικονομία, Δίκαιο, Διοίκηση*. Μόσχα: Εκδοτική ομάδα «Νομικός»).

Panagoropoulos, K. (2003). “Fair Play: an ancient principle, a new approach”. *6th International Session for Presidents or Directors of NOAs and Officials off NOCs*. Ancient Olympia: International Olympic Academy & Hellenic Olympic Committee.

Panayiotou, G. (2003) “Doping in Sports: A historical perspective”. *10th International Postgraduate seminar on Olympic Studies 10/5 – 20/6/2002*. Ancient Olympia: International Olympic Academy & Hellenic Olympic Committee.

Παπανικολάου, Δ. (2011). «Борьба с допингом во Франции». *Σπορτ: Οικονομία, Πраво, Υπoυργείο*. Μόσχα: Εκδοτική ομάδα «Νομικός» (τ. 4, σελ. 31-37) (Παπανικολάου, Δ. (2011). «Μάχη με το ντόπινγκ στη Γαλλία». *Αθλητισμός: Οικονομία, Δίκαιο, Διοίκηση*. Μόσχα: Εκδοτική ομάδα «Νομικός»).

Schamasch, P. (2003) “Doping in Sport”. *6th International Session for Presidents or Directors of NOAs and Officials off NOCs*. Ancient Olympia: International Olympic Academy & Hellenic Olympic Committee (σελ. 525-534).

Simon, R.L., Torres, C.R. & Hager, P.F. (2018). *Fair play: The ethics of sport*. London & New York: Routledge. (4th ed.).

Smart, B. (2002). *Michel Foucault*. London & New York: Routledge (Revised Edition).

Thein, L.A., Thein, J.M. & Landry, G.L. (1995). “Ergogenic aids”. *Physical Therapy*. (T.75:5). U.S.A.: semanticscholar.org

Tinning, R. (2010). *Pedagogy and Human Movement: Theory, practice, research*. London and New York: Routledge.

Trabal, P. (χ.χ.). “The Fight against Doping in Sport as a Sociology Issue – Construction of a Research”. Ανακτήθηκε από https://www.parisnanterre.fr/medias/fichier/preprint-ejss_1460273032309-pdf

Tsoukala, A. (2008). “Boundary-creating processes and the social construction of threat”. *Alternatives: Global, Local, Political. Sages Journals*. Ανακτήθηκε από <https://doi.org/10.1177/030437540803300202>

Van Wynsberghe, C. & Dandoy, R. (2006). “The issue of sport policy in Belgium: An analysis of the federal political agendas in the nineties”. *ECPR Joint Session of Workshop n° 16 Sport, Politics and Public Policy*. (Nicosia 25-30/4/2006, σελ. 1-49). Ανακτήθηκε από <https://ecpr.eu/>

Yesalis, C.E. & Bahrke, M.S. (2002). *History of Doping in Sports. Performance enhancing substances in Sport and Exercise*. U.S.A. Champaign: Human Kinetics (σελ. 1–20).

Νόμοι, Σχέδια Νόμων και Υπουργικές Αποφάσεις

Νόμος 751975 «Περί οργανώσεως του εξωσχολικού αθλητισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 138, 18 Ιουλίου 1975.

Νόμος 1646/1986 «Μέτρα πρόληψης και καταστολής της βίας στους αθλητικούς χώρους και άλλες διατάξεις». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 138, 18 Σεπτεμβρίου 1986.

Νόμος 2371/1996. «Κύρωση Ευρωπαϊκής Σύμβασης κατά του Ντόπινγκ και άλλες διατάξεις». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α 57, 1 Μαΐου 1996.

Νόμος 2725/1999. “Ερασιτεχνικός και επαγγελματικός αθλητισμός και άλλες διατάξεις». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 121, 17 Ιουνίου 1999.

Νόμος 3057/2002. «Τροποποίηση και συμπλήρωση του ν. 2725-99, ρυθμίσεις θεμάτων υπ. πολιτισμού και άλλες διατάξεις». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 239, 10 Οκτωβρίου 2002.

Νόμος 3516/2006. «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης κατά της Φαρμακοδιέγερσης (Ντόπινγκ) στον Αθλητισμό (Παρίσι 19.10.2005)». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 270, 21 Δεκεμβρίου 2006.

Νόμος 3708/2008. «Καταπολέμηση της βίας με αφορμή αθλητικές εκδηλώσεις και άλλες διατάξεις». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 210, 8 Οκτωβρίου 2008.

Νόμος 4049/2012. «Αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα, του ντόπινγκ, των προσυνηνομένων αγώνων και λοιπές διατάξεις». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 35, 23 Φεβρουαρίου 2012.

Νόμος 4235/2014. «Διοικητικά μέτρα, διαδικασίες και κυρώσεις στην εφαρμογή της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας στους τομείς των τροφίμων, των ζωοτροφών και της υγείας και προστασίας των ζώων και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 32, 11 Φεβρουαρίου 2014.

Νόμος 4373/2016. «Αναγκαίες ρυθμίσεις για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το νέο Κώδικα Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ και άλλες διατάξεις». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 66, 1 Απριλίου 2016.

Νόμος 4446/2016. «Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών, Ηλεκτρονικές συναλλαγές. Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Α' 240, 22 Δεκεμβρίου 2016 (άρθρο 123).

Σύνταγμα της Ελλάδας (2013). *Βουλή των Ελλήνων*. Αθήνα: Δ/ση εκδόσεων και εκτυπώσεων Βουλής των Ελλήνων.

Σχέδιο Νόμου 75/1975. «Περί οργανώσεως του εξωσχολικού αθλητισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων». *Εισηγητική έκθεση*, 15 Μαΐου 1975.

Σχέδιο Νόμου 1646/1986. «Μέτρα πρόληψης και καταστολής της βίας στον αθλητικούς χώρους και άλλες διατάξεις». *Εισηγητική έκθεση*, 19 Μαρτίου 1986.

Σχέδιο Νόμου 2725/1999. «Ερασιτεχνικός και επαγγελματικός αθλητισμός και άλλες διατάξεις». *Εισηγητική Έκθεση*, 15 Φεβρουαρίου 1999.

Σχέδιο Νόμου 3057/2002. «Τροποποίηση και συμπλήρωση του ν. 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις». *Εισηγητική Έκθεση*, 26 Αυγούστου 2002.

Σχέδιο Νόμου 3516/2006. «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης κατά της φαρμακοδιέγερσης (Ντόπινγκ) στον Αθλητισμό (Παρίσι 19.10.2005)». *Αιτιολογική Έκθεση*, 23 Νοεμβρίου 2006.

Σχέδιο Νόμου 3708/2008. «Καταπολέμηση της βίας με αφορμή αθλητικές εκδηλώσεις και άλλες διατάξεις». *Αιτιολογική Έκθεση*, 1 Σεπτεμβρίου 2008.

Σχέδιο Νόμου 4049/2012. «Αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα, του ντόπινγκ, των προσυνηνομημένων αγώνων και λοιπές διατάξεις». *Αιτιολογική Έκθεση*, 20 Δεκεμβρίου 2011.

Σχέδιο Νόμου 4373/2016. «Αναγκαίες ρυθμίσεις για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το νέο Κώδικα Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ και άλλες διατάξεις». *Αιτιολογική Έκθεση*, 15 Μαρτίου 2016.

Υπουργική Απόφαση Υ.Α. 21717/1987 Υπουργού Πολιτισμού. «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων Κανονισμού Αγώνων Ποδοσφαίρου (Κ.Α.Π)». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 463Β, 27 Αυγούστου 1987.

Κοινή Υπουργική Απόφαση 14/1987 Υπουργών Πολιτισμού και Υγείας. «Χαρακτηρισμός ουσιών ως απαγορευμένων». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 549, 16 Οκτωβρίου 1987

Υπουργική Απόφαση 20913/2003 Υφυπουργού Πολιτισμού. «Συγκρότηση του Εθνικού συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 916, 4 Ιουλίου 2003.

Υπουργική Απόφαση 5387/2004 Υφυπουργού Πολιτισμού «Κατάρτιση κανονισμού λειτουργίας του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (κατ' άρθρο 128 ΣΤ στο Ν. 2725/1999, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 57 του Ν. 3057/2002)». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ Β' 309, 11 Φεβρουαρίου 2004.

Υπουργική Απόφαση 49646/8-12-2004 Υφυπουργού Πολιτισμού «Ορισμός Γραμματέων του Εθνικού Συμβουλίου καταπολέμησης του Ντόπινγκ (Ε.Σ.ΚΑ.Ν.) σύμφωνα με το άρθρο 128Στ του Ν. 2725/1999 «Ερασιτεχνικός και Επαγγελματικός Αθλητισμός και άλλες διατάξεις», το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 57 του Ν. 3057/2002 «Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 1866, 15 Δεκεμβρίου 2004.

Υπουργική Απόφαση 316/2005 Υφυπουργού Πολιτισμού «Αντικατάσταση Γραμματέα του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (Ε.Σ.ΚΑ.Ν.), σύμφωνα με το άρθρο

128Στ του Ν. 2725/1999 «Ερασιτεχνικός και Επαγγελματικός Αθλητισμός και άλλες διατάξεις», το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 57 του Ν. 3057/2002 «Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις (αριθμ. Απόφασης 49646/8-12-2004, ΦΕΚ 1866Β/15-12-2004)». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 6, 10 Ιανουαρίου 2005.

Κοινή Υπουργική Απόφαση 3519/2005 Υπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Πολιτισμού. «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128Β και 128Γ του Ν. 2725/1999». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 124, 2 Φεβρουαρίου 2005.

Υπουργική Απόφαση 19514/26-4-2005 «Καθορισμός των διαδικασιών του ελέγχου ντόπινγκ σε αθλητές και κάθε άλλης αναγκαίας λεπτομέρειας». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 648, 16 Μαΐου 2005.

Υπουργική Απόφαση 3416/2006 Υπουργού Πολιτισμού. «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών, μεθόδων ντόπινγκ, άρθρων 128Β, 128Γ ν. 2725/1999». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 215,13 Φεβρουαρίου 2006.

Υπουργική Απόφαση 29998/2006 Υφυπουργού Πολιτισμού. «Συγκρότηση Εθνικού Συμβουλίου καταπολέμησης ντόπινγκ σύμφωνα με άρθρο 128Στ του ν. 2725/1999». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 781, 29 Ιουνίου 2006.

Κοινή Υπουργική Απόφαση 54082/2006 Υπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Πολιτισμού. «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128Β και 128Γ του ν. 2725/1999». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 1768, 5 Δεκεμβρίου 2006.

Κοινή Υπουργική Απόφαση 55769/2008 Υπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Πολιτισμού. «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128Β και 128Γ του ν. 2725/1999». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 2671, 31 Δεκεμβρίου 2008.

Υπουργική Απόφαση 39047/2009 Υφυπουργού Πολιτισμού. «Συγκρότηση σώματος Δειγματοληπτών του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 1771, 25 Αυγούστου 2009.

Κοινή Υπουργική Απόφαση 2290/2010 Υπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Πολιτισμού και Τουρισμού. «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128B και 128Γ του Ν. 2725/1999». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 135, 11 Φεβρουαρίου 2010.

Κοινή Υπουργική Απόφαση 3851/2011 Υφυπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Πολιτισμού και Τουρισμού. «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128B και 128Γ του Ν. 2725/1999». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 320, 28 Φεβρουαρίου 2011.

Κοινή Υπουργική Απόφαση 34912/2011 Υπουργών Πολιτισμού και Υγείας και Πρόνοιας. «Καθορισμός απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, κατά την έννοια των άρθρων 128B' και 128Γ' του ν. 2725/1999». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 3170, 30 Δεκεμβρίου 2011.

Υπουργική Απόφαση 3956/2012 Υφυπουργού Πολιτισμού και Τουρισμού. «Αναγκαία μέτρα και διαδικασίες, μηχανισμοί και συστήματα που προβλέπονται από τη Διεθνή Σύμβαση κατά της φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ) στον αθλητισμό (Παρίσι 19-10-2005) και αναγκαίες ρυθμίσεις για την εφαρμογή της». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 343, 17 Φεβρουαρίου 2012.

Υπουργική Απόφαση ΥΠΟΠΑΙΘ/ΓΔΥΑ/ΔΑΟΠΑΑΔ/ΤΑΕΥ/205990/11368 /1009/82/2015 Υπουργού Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων. «Συγκρότηση του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (Ε.Σ.ΚΑ.Ν.)». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Τεύχος Υπαλλήλων Ειδικών θέσεων και Οργάνων Διοίκησης Φορέων του Δημοσίου και Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα 557, 30 Ιουλίου 2015.

Κοινή Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟΑ/ΓΔΟΑ/ΔΑΑ/412334/16912/9165/2018 Υπουργού Οικονομικών και Υφυπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού. «Καθορισμός ύψους οικονομικής επιβράβευσης διακρίσεων έτους 2017, προϋποθέσεις, απαιτούμενα δικαιολογητικά, διαδικασία και κάθε άλλο συναφές θέμα για την εκκαθάριση και την καταβολή αυτής». *Εφημερίδα της Κυβέρνησης*, φ. Β' 3713, 29 Αυγούστου 2018.

Αποφάσεις Δικαστηρίων και γνωμοδοτήσεις Ν.Σ.Κ.

Συμβούλιο της Επικρατείας, Τμήμα Αναστολών. Απόφαση 467/1-8-2002. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Μονομελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών. Απόφαση 105689/2006. *Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Εθνικό Τυπογραφείο (περίοδος Θ', τεύχος 1, σελ. 97–100).

Εφετείο Αθηνών. Απόφαση 7518/2007. *Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Εθνικό Τυπογραφείο (περίοδος Θ', τεύχος 1, σελ. 91–92).

Εφετείο Αθηνών. Απόφαση 7432/2007. *Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού / Εθνικό Τυπογραφείο (περίοδος Θ', τεύχος 1, σελ. 93–96).

Άρειος Πάγος, Τμήμα Στ' ποινικό. Απόφαση 384/27-1-2009. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Συμβούλιο της Επικρατείας, Τμήμα Δ'. Απόφαση 2619/16-9-2009. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Απόφαση 5520/2010. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos¹⁴⁵.

Συμβούλιο της Επικρατείας, Τμήμα Δ'. Απόφαση 264/25-1-2011. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Απόφαση 326/26-1-2011. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Άρειος Πάγος, Τμήμα Ζ' (ποινικό). Απόφαση 630/4-4-2012. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Συμβούλιο της Επικρατείας, Τμήμα Δ'. Απόφαση 196/22-1-2013. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Συμβούλιο της Επικρατείας, Τμήμα Δ'. Απόφαση 197/22-1-2013. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

---

¹⁴⁵ Αγωγή ν.π.ι.δ. υπαγομένου στον ευρύτερο δημόσιο τομέα κατά έτερου ν.π.ι.δ. για τη καταβολή της συμφωνημένης αμοιβής από τη παροχή των συμφωνημένων υπηρεσιών ελέγχου φαρμακοδιέγερσης («ντόπινγκ κοντρόλ») των αθλητών των ποδοσφαιρικών πρωταθλημάτων που διοργανώνονταν από το εναγόμενο.

Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, Τμήμα 17^ο Τριμελές. Απόφαση 6076/12-12-2013. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, Τμήμα 17^ο Τριμελές. Απόφαση 6077/12-12-2013. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, Τμήμα Θ' (ακυρωτικός σχηματισμός). Απόφαση 2329/26-8-2015. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Άρειος Πάγος (ποινικό). Απόφαση 347/2017. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Άρειος Πάγος, Τμήμα Στ' (ποινικό). Απόφαση 351/1-3-2017. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Άρειος Πάγος, Τμήμα Στ' (ποινικό). Απόφαση 352/1-3-2017. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Άρειος Πάγος, Τμήμα Στ' (ποινικό). Απόφαση 353/1-3-2017. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Άρειος Πάγος, Τμήμα Στ' (ποινικό). Απόφαση 354/1-3-2017. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, τμήμα Στ'. Γνωμοδότηση 220/10-4-2012. *Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος*. Ανακτήθηκε από lawdb.intrasoftnet.com/nomos.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.